

CSENDŐRSÉGI LAPOK

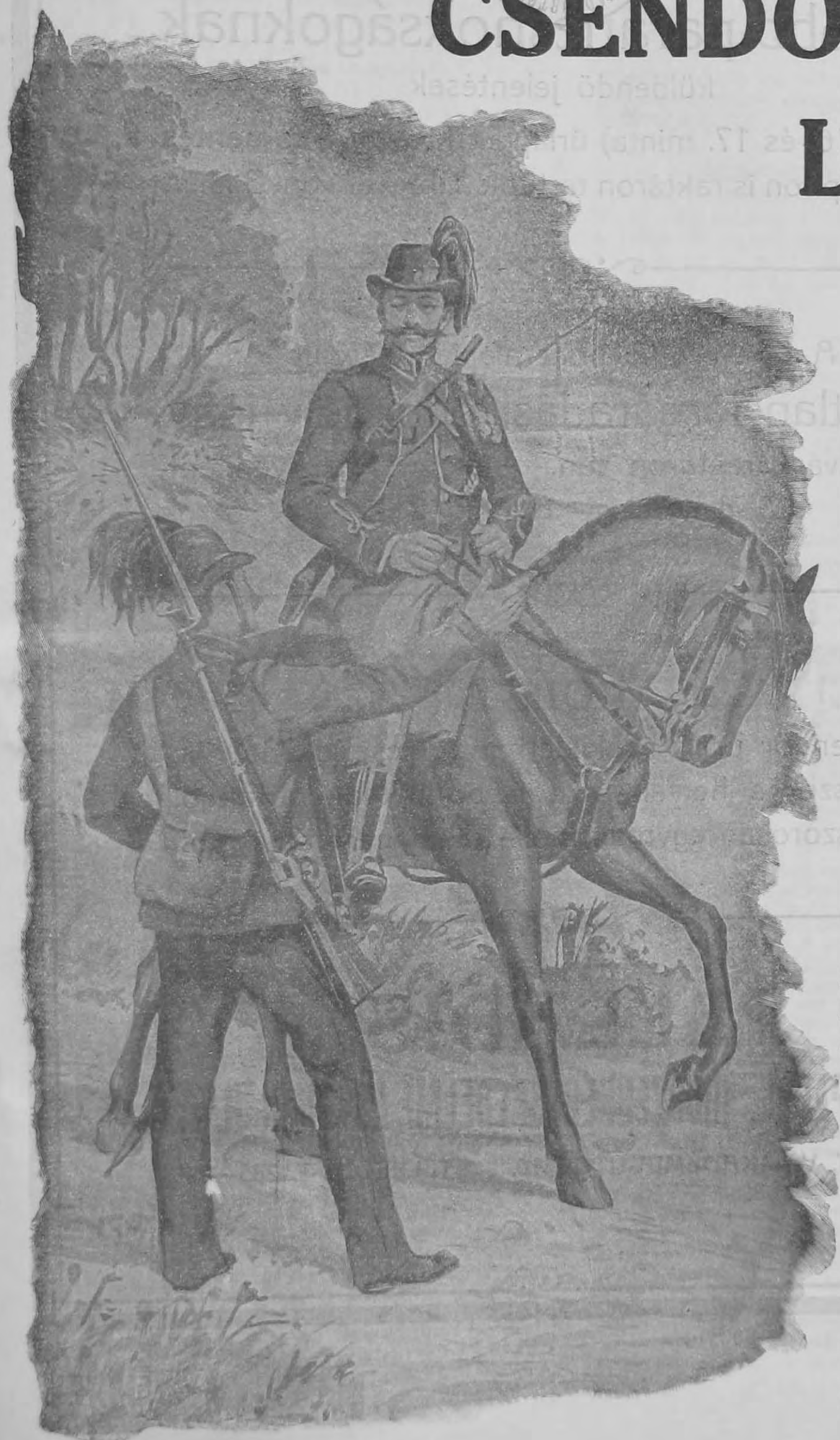
MEGJELENIK
HAVONTA KÉTSZER

SZERKESZTI
PINCZÉS ZOLTÁN
SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre	--- --	12 pengő
Félévre	--- --	6 pengő
Negyedévre	--- --	3 pengő

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ-UTCA 30

A személyleírás felvétele.

Irtta: KISS ALADAR tohadnagy.

Újjonnan kiadott Szolgálati Utasításunk — régi Utasításunk ezirányú hiányosságát pótolva — 564. pontjában őrszeinknek kötelességévé teszi, hogy az öt éven felüli szabadságvesztés büntetéssel büntetendő büntett elkövetésével gyanúsított vagy amiatt elfogott egyénről személyleírást vegyenek fel. — Újszerű rendelkezésének bizonyára az a célja, hogy a súlyos büntetett elkövetett vagy annak elkövetésével gyanúsítható büntettek őrsönkinti pontos nyilvántartását megkönnyítse és lehetővé tegye, hogy szökésük esetén megbízható személyleírás álljon őrszeink rendelkezésére.

Gyakorlati tapasztalat szerint a megszökött büntettek elfogása végett őrszeink által közölt körözéseknek legnagyobb része ugyanis annyira hiányos, hogy azok alapján valakit felismerni és elfogni sokszor nem lehetséges. Igen sok esetben pedig oly általános adatokat tartalmaznak, hogy azokat több egyénre is lehet alkalmazni. — Így tehát a körözések — melyek lényegileg a személyleírások közzétételéből állanak — legtöbbször nem vezetnek célhoz és a szökésben lévő büntettek csak ritkán kerül kézre.

Ennek — a nyomozás és igazságszolgáltatás szempontjából egyaránt hátrányos — körülménynek főoka a körözés közlésekor rendelkezésre álló adatok hiányosságában kereshető, amit azonban Utasításunk fent ismertetett rendelkezése nagyrészt kiküszöböl. Helyes adatokhoz azonban csak a pontos személyleírás felvételénél nélkülözhetetlen szakismeretek birtokában juthat a csendőr. Csak ezen ismeretek képesíthetik majd őt a személyleírás

helyes felvételére. Szükségesnek látszik tehát, hogy e kérdéssel lapunk hasábjain behatóbban foglalkozzunk.

A személyleírásnak az a célja, hogy annak alapján valakinek a személyazonosságát — lehetőleg kétséget kizáró módon — megállapítsuk. Mint a személyazonosító rendszer egyik legrégibb faja, már rég idő óta ismeretes. Mai rendszeres alakjában azonban csak a modern személyleírás megalapítójának, Bertillon Alfonz párisi rendőrtisztviselőnek fellépése, illetőleg ily irányú munkálkodását egybefoglaló művének megjelenése óta (1885.) használatos. Bertillon volt ugyanis az, aki az addig rendszertelen személyleírást rendszerbe foglalta és tudományos alapra fektetve, szorgos munkálkodásával korának legmegbízhatóbb személyazonosító rendszerévé fejlesztette.

Ma már egész esomó személyazonosító rendszert ismerünk. Ezek részben magukban, részben egymással kiegészítve, mindannyian a bűnöző személyazonosságának megállapítására törekszenek. Igyekezeteiket főleg azon körülmény indokolja, hogy közreműködésük nélkül a két vagy több időben szereplő büntettes személyazonossága nem volna megállapítható. A büntettek nevük eltagadása, vagy kilétük megváltoztatása révén kilétüket könnyen titokban tudnák tartani s így büntetett előéletük csak a legritkább esetben volna bizonyítható. A bíróság tehát ezen súlyosbító körülményt sokszor mellőzni lenne kénytelen, ami pedig az igazság rovására esnék.

A személyleírás járulékos — azaz más eljárásokkal kiegészítve használt — személyazonosító rendszer. Bertillon az általa feltalált csontméréstanal (antropometria) együtt alkalmazta, mit az elől-

Haza kell mennem ...

Haza kell mennem, — a földem izent,
A földem: a váradi nagy temető;
Haza kell mennem: apáink sírján
Inog a fejfa, mozdul a kő,
Anyánk házában idegen nőta,
Bujdosó koldus az árva húgom...
Haza kell mennünk, a földem izent,
Ha odaveszünk is a vándorúton!

Szálljon elém e vádló ének,
Lázadó kinnak, sajtó kelésnek,
Hódító hordák útjára fekvő
Rejtett kígyónak, meztelen késnek,
Menj haza lelkeim bolygó lidércnek:
Magyar lelkekben lobogó lüznek,
Anyám szavával holtig daloló,
Menj haza, ha százszor visszaüznek.

Vidd, dalom, vidd a szó nyilait,
Hogy irdatlan éjen sügva suhogjon,
Fekete versek tört ütemén
Fáradt szíveken szüntelen doboljon.
Vidd, dalom, vidd a szó parazsát,
Hogy millió testvér lelkeim éjen:
Sírjon, sikoltson alatta a kín,
Ezen a hosszú, elátkozott éjen.

Haza kell szállnod: parancsol a föld,
A lázadó váradi nagylemettő,
Haza kell mennem: apáink sírján,
Inog a fejfa, mozdul a kő,
Anyánk házában idegen nőta,
Bujdosó koldus az árva húgom,
Haza kell mennünk, hallod-e testvér,
Ha odaveszünk is e vándorúton.

Dutka Akos.

Lesen.

Irtta: BEÖTHY KÁLMAN százados.

Az üdülőtelep kis lugasában egymást tán sohasem látott s mégis régi bajtársak ültek együtt: öreg csendőrök. A hallgatag Vészi tiszthelyettes apró kis pipájából tempósan eregette a füstöt, kedves, kék szemével biztatólag intett Kiss II. Jánosnak, a tápiósápi őrsparancsnoknak, aki sorra került, hogy hosszú szolgálatainak legkülönösebb történetét elmesélje.

— Bizony, nagyon különös volt — szólalt meg az előredülten, bólintva. — Ha akkor nem úgy gondolkodom s csak egy keveset könnyelmű vagyok, ma tán dúsgazdag birtokos volnék!

— De tán a lelkiismereted nem volna egészséges, mi? — kérdezte az öreg Takó tiszthelyettes, ki valahol a szalárdi erdőben szerezte kímzó köszvényét, melyet itt próbál most gyógyítgatni. A többi is igazi „bajtárs”. A nehéz csendőrszolgálat megsebzett bajnokai. Tompa tiszthelyettes valahol az erdélyi havasokon, a hatalmas Hancs a volhyniai mocsarakban, mikor huszadmagával verekedett napokon át az orosz járőrökkel, Bertalan meg Nagy törzsőrmesterek ott a Dráva mentén kapták lassan a csontok keserves kiűzését.

Itt jó volt most nem érezni a nyavalyát, nem fel-szisszenni egy-egy szaggatásra és jó volt hallgatni és elképzelni a másiknak a küzdelmét. Jó volt itt a nyugodt, csendes délutánon az öreg Takóra megnagyobbodott tisztelettel nézni s odafordulni Kiss II. felé, aki csendesen folytatta:

— Különös volt. Régen volt. Idestova egy emberöltő előtt. Bukovina szomszédságában, Lajosfalván szolgáltam. Gyönyörű idők voltak azok és aki akart, kiváló csendőr lehetett. Pedig akkor tiszter nagyobbak

ről (en face) és az oldalról (profil) való fényképezéssel egészített ki. Eljárását — róla elnevezve — bertillonage néven ismerjük. Együttesen — főleg a csontméréstan nehézsége miatt — ma már kevésbé használatos s a személyleírást személyazonosításra rendszerint fényképezéssel kiegészítve használják. Egyedül főleg a körözéseknél szükséges felismerésekre szolgál s mint ilyennek, a csendőrségi szolgálatban is fontos szerep jut.

Legmegbízhatóbb személyazonosító rendszerünk a bertillonaget kiszorító daktyloskópia. Egyszerűsége, olcsósága, könnyű kezelhetősége és elsajátíthatósága a többi módszerek fölé emeli. A személyazonosságot — mint ismeretes — az ujjak bőrfelületén látható ábrákból állapítja meg azon elv alapján, hogy nincs két olyan ember, kinek kezén egyforma ábrák volnának találhatóak. Az eddigi tapasztalat szerint tökéletesen megbízhatónak bizonyult és a bűnügyi nyilvántartás céljaira is kiválóan alkalmas.

A daktyloskopián kívül, mint elméleti személyazonosító rendszerek, főleg a retinoskópia és poroskópia ismertebbek még. Előbbi a szemfenék, utóbbi a pólusok vizsgálatával törekszik a személyazonosság megállapítására. Gyakorlati használhatóságuk kevés.

Legmodernebb rendszer a Haein Jörgensen távazonosítási módszere, mely az ujjnyomatok képleteinek távirati úton való továbbítására is alkalmas. Ennek segítségével módjában lesz tehát a rendőri hatóságoknak a szökésben levő büntetettől rövid idő alatt távoli helyre is megbízható adatokat továbbítani, aminek gyakorlati haszna nagyon mutatkozik.

Személyleírás alatt valamely egyén külsejének

voltak ám az örskörletek, mint ma — különben tudhatjátok...

Nos, hát bizony, ott a határszáron sok-sok nehézséggel küzdöttünk. Rengeteg erdő, tán soh'sem járt hegyoldalak, alig egy-két út, csapás és itt a nagy, titkot tartó erdőkön vágott át csempész, titkos kivándorló, csordarabló meg a többi.

Besugóm egyszer arra figyelmeztetett, hogy a községyi egyetlen zsidó, Grün Izsák meg a felesége, nagyon sokat járnak át a határon. Mennek-jönnek — üresen. Se csomag, se' semmi náluk. Kezdtém figyelni. Kocsájával nem igen törődött. Utazgatott s alig volt otthon. Nemrégiben vette meg a Nyegrú Flórián meg társai erdőjét.

Megkértem örsparancsnokomat, vezényeljen ki szolgálatba abba az erdőbe, melyen át — besugóm szerint — Izsák járnai szokott.

Kérésem teljesült. A les is ott lett előírva. Mikor aztán először álltam az erdőben, nagy felbuzdulásom alaposan megcsappant. Most már a rengetegnek melyik részén álljak fel lesre? Hiszen a látóköröm alig 50 lépés, — hát aztán hány ötven lépés ez az erdő?... Egy szóval: Grün Izsáknak könnyebb volt a dolga, mint nekem.

De mégis állottam elhatározásomat. Igen resteltem volna, hogy hozzáfogok valamihez s az első akadálnál már visszafordulok! Na és érdekelt, hogy mi keresni valójuk van ezeknek odaát? Üresen mennek és jönnek is!... Arra kellett gondolnom, hogy bizonyosan az akkoriban nagyon gyakorivá vált hamispénz-csempészek ezek is. Átviszik, ott beváltják jó pénzre s megvan a jövedelem...

Nagyon sokat áztunk, fáztunk és küzködtünk, hiába.

Egyszer aztán, egy novemberi éjjelen Kollár Mátyás próbacsendőrrel — vajjon merre jár most — állottunk az erdő egyik tisztásának a szélén. Gyönyörű

megjelölését, pontos leírását értjük. A megjelölés — az egyes testrészeknek megfelelően — rendszerint méret, forma, szín és egyéni sajátosság szempontjából történik.

A leírást egyrészt a leírandó kikérdezése, másrészt saját észlelésünk alapján eszközöljük. A megszemlélés előlről és szükség esetén oldalról is történik. A leírandót igyekeznünk kell jó megvilágításba beállítani, nehogy ez a pontos szemlélést és észlelést hátrányosan befolyásolja. Az oldalt való szemléléskor állítsuk a leírandót „balra át” helyzetbe.

A leírás pontosságára és hűségére különös gondot kell fordítani. Semmit sem szabad figyelmen kívül hagyni, ami a felismerést megkönnyítheti s mindazokat az adatokat, amelyek ez irányban szerepet játszanak, leírásunkban pontosan fel kell tüntetni. Arra kell törekedni, hogy aki azt elolvassa, az illetőt felismerhesse.

A leírásnál előbb a leírandó személyi adatait kell felvenni és csak ezután térhetünk át a test egyes részeinek leírására. Mindig megszabott sorrendben kell haladnunk. Ez a legbiztosabb védekezés egyes testrészek kihagyása ellen. Csendőreinknek a Szut. 546. pontjában foglalt sorrend lesz az irányadó és attól eltérniök még kivételes esetekben sem szabad. A leírást az alábbiak figyelembe vételével kell eszközölni:

A) Általános személyi adatok:

Név alatt a leírandó vezeték- és keresztnévét kell feltüntetni az esetleges nemesi előnévvel együtt. Asszonyoknál a leánykori név is mindig feltüntetendő.

Álnév alatt a büntetett által kilétének eltitko-

holdvilágos idő volt. Mélységes csend. Nem tudom, hányadik les volt ez, de valamennyi nehéz percet elfeledtem, mikor a nagy-nagy csendben egyszer csak emberi köhögést hallottam. Ki járhat itt, e vad erdőben éjfél után?... Szentül tudtam, éreztem: ez Izsák lesz. Boldog érzés volt újból és újból hallani a köhögést. Egyszerre előreszeggett tekintetünk előtt a tisztás szélén, a holdvilág pazar fényében megjelentek, akikre vártunk: Izsák és a felesége.

Lehetetlen volt meg nem ismerni vagy mással összevetésztetni őket. Soha még olyan vékony, magas zsidó-asszonyt nem láttam. Az mind vastag, zsíros, e' meg akár a dióverő pózna. Izsák pedig? Annak a két lába, mint a zárójel, mint a kettévágott „o” betű...

Körülnéztek s a tisztás túlsó felén igyekeztek volna tovább. Na, — gondoltam — azt már nem! Kollárnak intettem s egyszerre ugrottunk ki a tisztásra. Az „Allj, ki vagy!” kiáltásra egy fél pillanatra Izsák megtorpant, felénk dobódott a szeme s aztán az ember előre, az asszony jobbra, becsaptak a sűrűbe. Kollár rögtön az asszony után talpalt, én Izsákra pályáztam. Képzelték, 50—70 lépés lehetett köztünk s a nyavalyásoknak volt merszük elinalni előlünk!...

— Azt hitték, rablók vagytok tán — dörmögte oda Hancs huncut mosolygással.

— Hát azt már alig hihették, mert a holdvilágban nagyon is jól láthatták a szuronyt meg a kakastollat. Talán éppen ezért is bírta olyan jól a szaladást a nyavalyás... Sohse' hittem, hogy egy ilyen fránya kis alaknak oly jó tüdeje legyen. De ha nekem csak a fele is volna, — gondoltam — akkor se' engedem tovább! Métereseket ugrottam s ha ő kanyargott volna, én eléje csaptam. Aztán hirtelen megállott. Sőt! Elém jött s azt mondta félig hangosan és hadarva:

— Jó estét, örsvezető úr!... Grün vagyok. Grün, a faluból.

lása és titokban tartása végett használni szokott nem valódi nevet, gúnynev alatt pedig a lakosság által az illető kicsúfolására használt nevet kell érteni és feltüntetni. Ezirányban a csendőr személyi ismereteinek is sokszor fontos szerepe jut. Igen nagy jelentősége van még az úgynevezett megkülönböztető névnek, mert az ilyen névvel való megjelölés rendszerint valami szembeötlő vagy feltűnő jellegzetesség alapján — például sántaság — történik. E megjelölés különösen faluhelyen szokásos és az illetőt a faluban csak ezen a néven ismerik. Az ilyen megkülönböztető neveket a leírásban mindig fel kell tüntetni, mert ezáltal nemcsak tévedéseknek vehetjük elejét, hanem egy eléggé megbízható adatot is nyerünk.

Születési és állandó tartózkodási helyként az illetékes várost vagy községet kell feltüntetni. Kisebb községeknél ajánlatos lesz a járás, esetleg a megye feltüntetése is. Ha a leírandó tartózkodási helye gyakran változik s az illető hosszabb időre sehohsem telepszik meg, akkor állandó tartózkodási helyként illetőségi, ennek hiányában születési helyét kell feltüntetni. Az állandó tartózkodási helynél a pontos cím (kerület, utca, házszám) is feltüntetendő.

Állampolgárság szempontjából magyar honosoknak csak azok tekinthetők, kik a magyar állam jelenlegi területén honossággal bírnak. Optálás alapján tekinthetők magyar honosoknak azok, akik 1922 június 26-áig bejelentették magyar állampolgárságuk fenntartására irányuló igényüket, tekintettel arra, hogy az említett időpontig a csonka magyar állam területén nem volt illetőségük.

A születési év feltüntetésénél, ha ezirányban megbízható okmányok nem állanak rendelkezésre,

— Látom — mondtam. — Éppen magát vártam itt, félttem, hogy valaki elveszi azt a sok pénzt magától!

— Ajvé, hát már azt is tudja?... Akkor hát nézze, őrmester úr! Legyen esze... Todom, engem most elfognak, már el is fogtak, de maga segíthet rajtam. Legyen esze, egész életén boldog lehet...

Hadart rettentő gyorsan, fulladozva, tátogva:

— Van nálam négyszázezer hamis, meg százhuszezer igazi korona. Hát... hát... a százhuszat magának adom, engedjen el?!...

— Megpróbálta ezt veled? — kérdezte az öreg Takó csodálkozó arccal.

— Meg. Mikor ezeket hadarta, igen-igen gondolkodtam, hogy a száját betapasztom, de biztosnak érezve magamat, hagytam tovább:

— Nézze, az asszonynál egy rozsdás krajcár sincs, az csak úgy jön velem, mert — tetszik tudni, félek egyedül... A másik csendőr az asszonynál egy krajcárt sem fog találni... Hát maga is azt mondja majd, hogy nálam se' talált semmit s a százhuszat — papírban van mind — beledugja az ingébe vagy a nadrágszárba, engem meg elenged! A társának azt is mondhatja, hogy nem ért utól, no, nem? Én egy óra múlva túl vagyok s maga meg úr lesz! Senki se' tudja. Itt a pénz, no?! — nézett rám tétován, remegve...

Volt ott az örskörletben Tompa Mihálynak eladó 200 holdas szép tanyája. Rendes, tiszta, gazdag porta. Még ötvenezerbe se kerülne... Megszólalt az ördög:

— Igaz is, te ostoba!... Senki se' lát az Úristenen kívül... Ketten vagytok ebben az éjszakás rengetegben... rengeteg pénz... gondtalan úr leszel... engedd ezt a nyomorultat... Siess!...

Megremegtem. Százhuszezer korona szédítő öszszeg... Mintha lehunytam volna a szemem, de csak egy pillanatra. Mert volt nekem egy másik kincsem, gazdagságom, ami sokkal többet ért százhuszezer koroná-

nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a nők rendszerint fiatalabbaknak, a serdülő ifjak pedig idősebbeknek szeretik magukat feltüntetni. Ha születési év nem határozható meg, akkor a hozzátevélegesen életkort kell meghatározni és feltüntetni. Ez esetben azonban szükséges lesz annak feltüntetése is, hogy a kor meghatározása melyik évben történt, mert — különösen a nők között — találhatunk olyanokat, kik több éven át egykorúnak szeretik magukat feltüntetni és ha ma harminc évesnek mondják magukat, öt év múlva is ugyanannyit valának be.

A kor meghatározásánál a termet, a testtartás, az areszín, az arcának vonásai és a hajzat szolgálhatnak támpontul. Nőknél harminc éven túl az areszín elveszti élénkségét, férfiaknál pedig a hajszálak ritkulni, esetleg őszülni kezdenek. Későbbi korban a bőr is ráncosodik, a fogak kezdenek kihullani, a test elhízik. A termet meghajlása, a járás lassúsága és az ősz hajzat az öreg korra mutatnak. Férfiaknál azonban ezen jelenségek általában későbbben jelentkeznek. A korán férjhezmenő, többgyermekes asszonyok a valóságnál rendszerint idősebbeknek látszanak, ami korai törődöttségükkel magyarázható.

Nyelvismeretknél, végzett iskoláknál, családi állapotnál és vallásnál a rendelkezésre álló adatok alapján kell az illető rovatokat kitöltenünk. Nyelvismeretknél szükséges lehet annak feltüntetése is, hogy az illető a kérdéses nyelvet mily mérvben bírja. Részletezésbe azonban ne bocsátkozzunk és teljesen elegendő lesz annak feltüntetése, hogy a leírandó nyelvet tökéletesen, vagy csak szükségből beszéli.

A családi állapot nős, nőtlen, özvegy vagy elvált lehet. Vadházasság nőtlen családi állapotnak

nál... a becsületesem. Suttoghatott az ördög mohón és siettetve, nekem bizony erősebben suttogott annak a perenek az emléke, mikor a csendőresküt Szilágyi Ödön százados úr, meg Vlaszaty hadapród úr előtt letettem...

Egyik kezemmel a pénzt, a másikkal a zsidót fogtam. Erősen mind a kettőt. Az csöndes volt, ez feljajdult. Utána a közelből meg az asszony sikongott...

Pár perc múlva előttünk botorkáltak mind a ketten. Összebilineselve, persze. Úgy néztek ki, mintha karonfogva mennének... Mondhatom, azt az éjszakai sétát sohse felejttem el. Csudaszép volt... Az első kísértésből tisztán szabadult lelkiismeret diadalútja!

Rövidesen Kolozsvárra jutottunk a nyomozás során. Itt kaptam az igazi elismerést azért, hogy a Tompa Mihály tanyájáról lemondtam ott a hideg éjszakán, a hallgató, hóruhas öreg fák alatt...

Altörjay ezredes úr volt a kerületi parancsnok. Maga elé rendelt s az összegyűlt tiszt urak előtt megvárta a kezünket, azt mondta ránk: Minta csendőrök! A tisztakar lekísért a próbacsendőriskolába, ott még egyszer hallottuk a legszebb dicséretet.

Tán itt se' lennék köztetek, ha nem állok olyan rendületlen eredmény-várással ott a csatakos, hideg erdőben — Izsákra lesve... fejezte be Kiss szerény mosollyal, melyben ott volt egy tiszta, becsületes élet minden szépsége.

Ne higgyétek ám, csendőrök, hogy ezt a történetet csak úgy kitaláltam. Megtörtént ez bizony, szóról-szóra úgy, ahogy leírtam. Kiss János II. tiszthelyettes két esztendővel ezelőtt még a budapesti II. osztálynál szolgált, mint a tápiósápi örs parancsnoka. Ott lakik most is, 1925 őszén ment nyugdíjba.

Feszesen, keményen tisztelegjétek neki, ha találkoztok vele!

tekintendő s így is tüntetendő fel. Célszerű lesz azonban ezen körülményt is felemlíteni.

Vallásnál csak a törvényesen bevett és elismert felekezeteket kell feltüntetni. Ezek: a római katolikus, a görög katolikus, a görög keleti, a református, ágostai evangélikus, unitárius, baptista és izraelita vallás. Ezek egyikébe sem tartozókat mint felekezetnélkülieket kell megjelölni.

A foglalkozás megjelölése a leírandó egyén által üzött mesterség alapján történik. Oly egyéneknél, kik rendszeres foglalkozást nem üznek, munka nélkül csavarognak vagy koldulásból tartják fenn magukat, ezen körülményt mindig pontosan fel kell tüntetni.

Különös gondot kell fordítani az előző büntetések megállapítására és feltüntetésére. Itt azonban nemcsak a királyi bíróságok, hanem a rendőri hatóságok által kiszabott büntetéseket is figyelembe kell venni és fel kell tüntetni. Felemlítendő az is, hogy a büntetés mikor, miért, mely bíróság (rendőri hatóság) által és mily mérvben szabott ki.

A felsorolt személyi adatok legnagyobb részét legtöbb esetben csak a büntettes bementése alapján tüntetheti fel a csendőr, miért is azok ellenőrzésére gondot kell fordítani. Ha mód van, a bementett adatokat a rendelkezésre álló vagy beszerzett okmányokkal való összehasonlítás alapján helyesbíteni kell. Az adatok igazolására elfogadhatók köz- vagy magánokiratok, személyazonossági igazolványok, vagy olyan iratok, melyekből a leírandó egyén kiléte kétséget kizáró módon megállapítható. Elfogadható még hatósági személyek vagy a járőr által ismert megbízható egyének igazolása is. A büntetett előélet, illetve az előző büntetések megállapításánál az illetékes községi előljáróság, szükség esetén az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal nagyban segítségünkre lehet.

B) Megjelenés:

A személyi adatok felvétele után a leírandó egyén külsejének megjelölésére kell áttérnünk és azt az alábbi sorrendben kell eszközölnünk:

A test magasságát kétféleképpen — centiméterekkel és leíró jelzőkkel — határozhatjuk meg. Előbbi pontosabb, utóbbi könnyebb. A felismerés elősegítésére azonban a leíró jelzőkkel való meghatározás is elegendő. A centiméterben való meghatározásnál a test magasságát a saroktól a fejtetőig húzott függőleges vonal hossza adja meg. A mérést lábbeli nélkül kell eszközölni. A leíró jelzők alkalmazásánál a magasságot becslés alapján állapítjuk meg. A gyakorlatban 160 centiméterig alacsony, 160—170 centiméterig közepes és 170 centiméteren felül magas megjelölést használunk. Mint érdekes körülményt megemlítem, hogy a különböző körülmények között eszközölt méréseknél — azok pontossága esetén is — találhatunk némi eltérést. Az erős munkában elfáradt test ugyanis 1—2 centiméterrel kisebbnek, míg a pihent test ugyanennyivel nagyobbak fog mutatkozni.

A termet leírásánál a nyak, váll és derék vonala bír különös fontossággal. Megjelölésre rendszerint zömök, szikár, köpcös és hórihorgas jelzőket használunk.

A nyak méret szempontjából vastag, közepes, vékony, hosszú és rövid, forma szerint pedig egye-

nes és ferde lehet. Sajátosságai közül a golyvás, tokás és ádámesutkás jelzések az ismertebbek.

A váll széles, közepes és keskeny, illetve forma szempontjából egyenes (vízszintes), lehajló, felhúzott vagy elferdült lehet. Sajátosság a púpos váll.

A derekat csak méret szerint jelöljük meg s leírását vastag (köpcös, elhízott), közepes és karesú jelzőkkel eszközöljük.

A testtartást a törzs és végtagok vonalrajza fejezi ki és az feszes, fesztelen, egyenes, nyugodt, görnyedt, fejét lelógató lehet. A végtagok állása és esetleges jellegzetessége ugyancsak itt említendő fel.

A lábakat forma szerint egyenes, ó lábú és x lábú, méret szempontjából hosszú, közepes és kis jelzőkkel szoktuk megjelölni.

A járás lassú, gyors, nehézkes vagy könnyed, ugráló, ringó, kis- vagy nagy léptekkel járó, bicegő vagy sánta lehet. Utóbbi két esetben mindig tüntessük fel azt is, hogy az melyik lábra történik.

A beszéd megjelölésére, mint a felismerésnél igen fontos szerepet játszó körülményre, különös gondot kell fordítani. A beszéd egyéneknél ugyanis annyira jellegzetes, hogy hozzátartozóinkat és ismerőseinket arról — telefonon át is — könnyen meg tudjuk ismerni és másoktól meg tudjuk őket különböztetni.

A beszéd megjelölésénél a kiejtést, hanghordozást, tájszólást és az esetleges szervi hibákat kell figyelembe venni.

A kiejtés főleg a szavak hangsúlyozásában nyilvánul meg. A magyar ember rendszerint az első szótagot, a német a második, a francia az utolsó szótagot ejti ki hangsúlyozottan, míg a szláv nép — cseh, tót és szerb — keményen ejti ki a magyar szót.

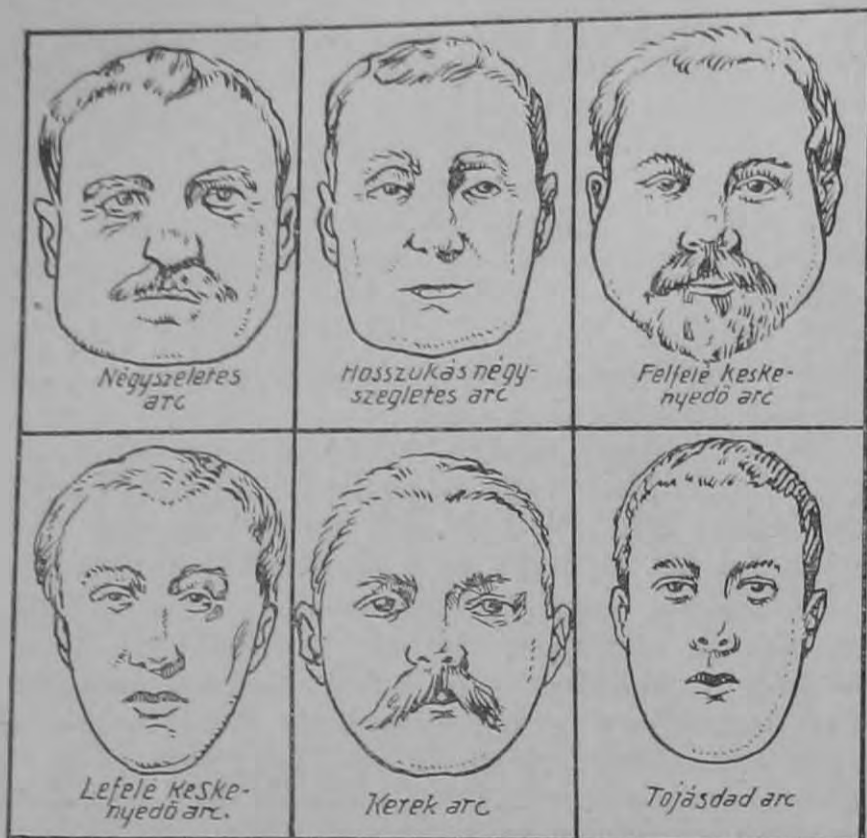
A tájszólás vidékek szerint változik s az érdekelt vidék jellegzetes beszédmódját mutatva, főleg az egyes betűk kiejtésében nyilvánul meg. Debrecenben és környékén az alsóbb néposztály általánosságban u-val és i-vel beszél, lú-nak mondva a lovat és píz-nek ejtve a pénzt. Szeged és Kecskemét környékén pedig az ö betű használatos s híres-nek mondja a hírest. Ezenkívül azonban majdnem minden vidéknek megvan a maga jellegzetes tájszólása, amelynek használata ezen vidékhez való tartozásra mutat.

A hanghordozás megjelölésére magas, mély, éneklő hangú, akadozva, hadarva beszélő kifejezéseket szoktunk használni. Szervi hibáknak pedig a selypítést, dadogást és racesolást szoktuk tekinteni. Ezek fennforgása esetén kívánatos lesz annak a feltüntetése, hogy ezen hibák milyen betűk kiejtésénél mutatkoznak a leggyakrabban.

A személyleírás felvételénél előfordulhat, hogy a leírandó némaságot és ezzel kapcsolatban süketiséget színlel. Ilyen esetekben ajánlatos lesz ennek valódiságáról meggyőződést szerezni. Ezt a legkönnyebben valamely tárgynak, például egy könyvnek a leírandó mögötti földreejtésével eszközölhetjük. Ha a süketiség valódi, akkor az illető, a padló rezgése folytán, a zajról tudomást szerez és arra reagálva, hátrafordul. Színlelés esetén azonban — különösen, ha az illető a kísérlethez való előkészületről is tudomást szerez — a zajra rendszerint meg sem

mozdul. Alkalmos tárgy hiányában a kísérletet tenyerünk összezsapásával is végezhetjük.

Tekintet alatt a szem kifejezését például szűrés tekintet, mozdulatoknál pedig a feltűnő jelenségeket, például beszéd közben kezével hadonászik,

1. ábra.

vállát rángatja, sűrűn pislog, szemhéjai rángatóznak stb. kell feltüntetni.

Különös szokásoknál és sajátságoknál a leírandó tekintetében, testtartásában, járásában, mozgásában és beszédében, valamint az egyes testrészeknél mutatkozó feltűnő tulajdonságokat, mozdulatokat és jellegzetességeket kell feltüntetni. Ezek, mint egyéni sajátságok, a felismerésnél különös fontossággal bírnak, éppen ezért minden alkalommal pontosan fel kell őket tüntetni. Szorosan véve, a különös ismertetőjelek is ide tartoznak, mert tulajdonképpen azok is a leírandó különös sajátságai.

C) A fej leírása:

A legnagyobb gondot a fej, illetve az arc leírására kell fordítani. Ennek oka részint abban keresendő, hogy az arc a test legjellegzetesebb része, másrészt pedig a felismerésnél ez a rész lesz a legszembeötlőbb. Leírása a legnehezebbek közé tartozik s éppen ezért különös gondosságot igényel.

Az egyes részek megjelölésénél irányadóul vagy egy általános — a leggyakrabban előforduló — alakot vagy egy méretet veszünk, melyhez aztán a leírandó részt viszonyítjuk. Ezt a méretet vagy formát normának nevezzük.

A fej, illetve az arc oldalnézeti normáját a fejtetőtől az orrtőig terjedő homlokrésznek, az orrtőtől az orralapig tartó orr-résznek, valamint az állrésznek mérete, illetve egymáshoz való viszonya adja meg. Előlnézetben pedig a halántékesontnak, a járomesontnak és az állkapocsosontnak viszonya adja meg a normát. Ha ezen részek között arányosság van, akkor az arc szabályos (normális), minden más esetben — a mutatkozó aránytalanságnak megfelelően — szabálytalan arcról beszélhetünk.

Az arc alakját szemben és oldalról kell megvizsgálnunk. Formája szerint négyszögletes, hosz-

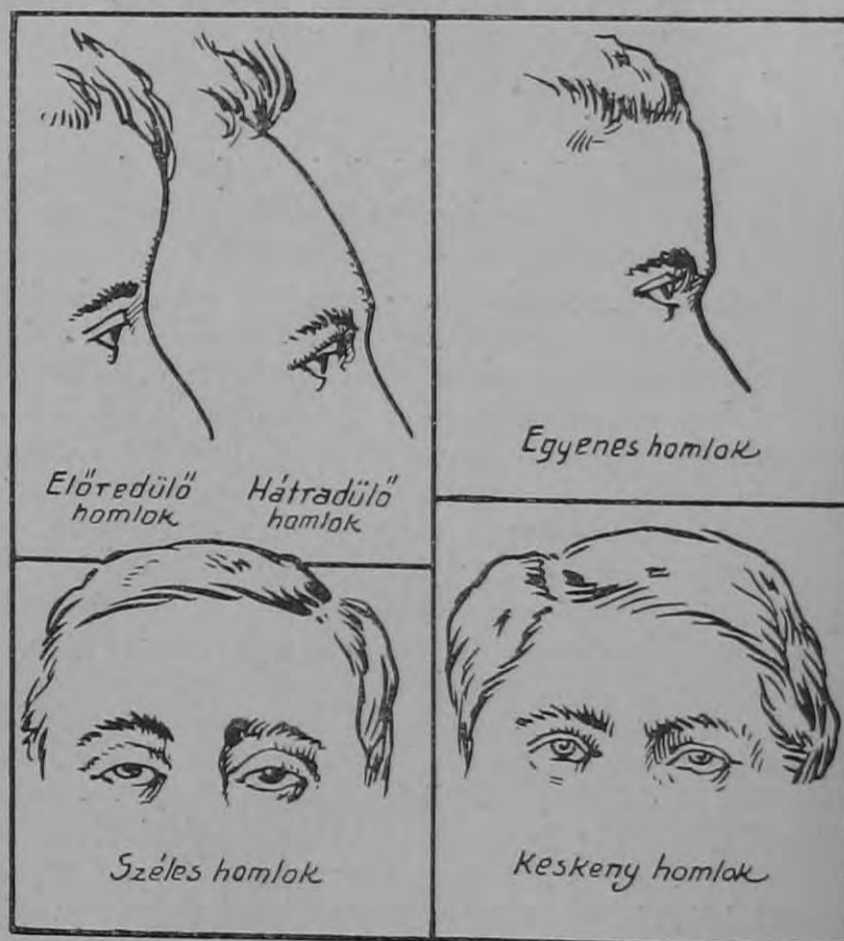
szúkás, felfelé keskenyedő, lefelé keskenyedő, kerek és tojásdad lehet. (1. ábra.) Sajátságai közül a szeplős, himlőhelyes, kiütéses és ragyás megjelölések a legismertebbek. Ide tartozik az arenak teltség szempontjából való megjelölése is, amire kövér, teltarcú és sovány jelzéseket szoktuk alkalmazni. Fel- emléttése — könnyű változhatósága miatt — csak különleges esetekben, például nagy kövérség esetén szükséges.

Az arc színe szőke, barna (világos vagy sötét), veres, sárgás, epés, napbarnított és fekete lehet.

A haj színe és természete szerint kell leírni. Szín szempontjából szőke, barna (világos vagy sötét), veres, fekete, őszülő és fehér haját ismerünk. A barna kifejezés használatát — mint hibás színjelzést — kerülni kell s csak összetételében — világos- vagy sötétbarna — használjuk. Természet szerint síma, göndör, hullámos, gyapjas és borzas haját különböztetünk meg.

A haj színe és természete — a bajusszal és szakállal együtt — a felismerésnél csak ritkán játszhat döntő szerepet, mert az borotválás, frizuraváltoztatás, átfestés következtében igen könnyen változhatik s ezzel a szökésben levő büntetettek, miután az külső megváltoztatásra igen előnyös, gyakran próbálkoznak is. A haj eredeti színét legkönnyebben a szemöldök vizsgálatával őrizhetjük ellen, mert ennek festését rendszerint mellőzni szokták.

Homlok alatt a fejnek a haj szélétől (a koponyafedő és homlokcsont összeforradása) a szemöldökig terjedő részét értjük. Leírása — az archoz hasonlóan — előlről és oldalról történik. Előlről való szemlélésnél a homlok magasságát vizsgáljuk. Normáját az orr-rész és állrészhez való viszonya

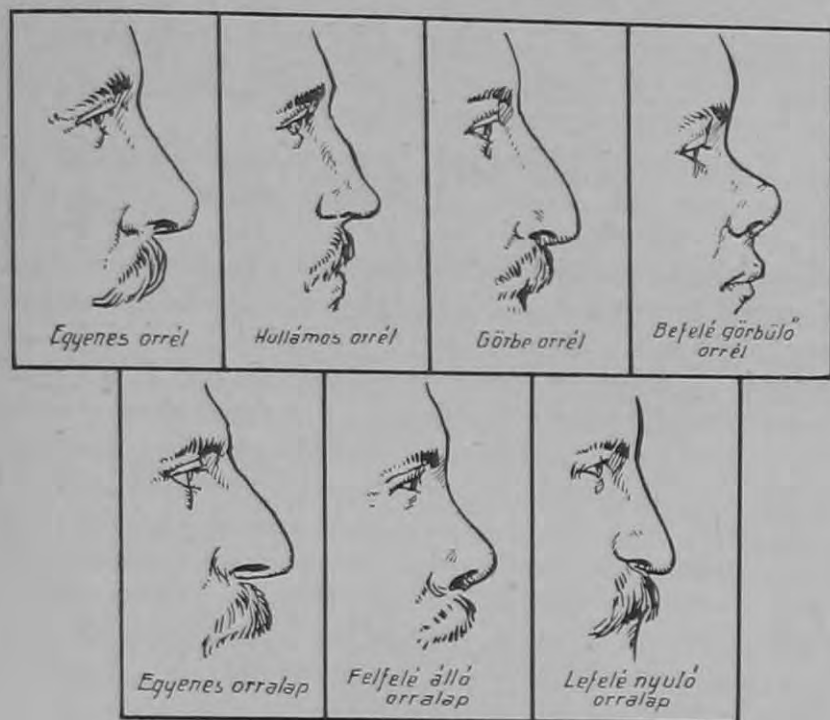

2. ábra.

adja meg és ezek szerint magas, normális vagy alacsony lehet. Oldalnézetben a normát a két halánték közti távolság mutatja és ennek alapján széles, rendez és keskeny homlokat különböztetünk meg, amely egyenes, előre- vagy hátradülő lehet. (2. ábra.)

Sajátosságai közül a függőlegesen, hullámosan, vagy vízszintesen haladó ráncok, a homlokdudor és a homlokmélyedés a leggyakoribb.

A szemöldököt alak (forma), méret és szín szempontjából szoktuk megjelölni. Alak szerint ívelt, egyenes és hullámos, méret szempontjából hosszú,

3. ábra.

rövid, széles, keskeny, vastag és vékony szemöldököt ismerünk. Színe pedig világos- vagy sötétszöke, veres, világos- vagy sötétbarna, fekete, fehér vagy őszülő lehet. Sajátosságai közül ritkasága, sűrűsége, kefe- vagy ecetszerű volta érdemes a felemlítésre.

A szemöldök eltávolítása, miután festése vagy borotválása könnyen feltűnik, nehéz.

A szem méret szempontjából nagy és kicsi, állása szerint pedig beeső, kidülledt, rendesen- vagy ferdénálló lehet. A gyakorlatban használni szokott kis és nagy megjelölés nem felel meg a valóságnak, mert az emberi szemgolyó felnőtt embernél körülbelül 1 milliméter eltéréssel egyforma és csak a szemüregben való elhelyezkedése szerint látszik nagynek vagy kicsinek, ami azonban a bennülő vagy kinnülő szem fogalmi körébe tartozik.

A szem tulajdonképpen alapszíne — Bertillon elmélete szerint — kék s a látható többféle szín ennek világos vagy sötét alapon való keveréke. Gyakorlatban világoskék, zöldes, szürkés, sárgásbarna, sötétkék, sötétbarna (fekete) szemet különböztetünk meg.

A szem legismertebb sajátossága a kancsalság, ami tulajdonképpen a szem kóros elváltozásában nyilvánul meg. Megjelölésénél pontosan meg kell határozni, hogy a leírandó melyik szemére — jobb, bal, mindkettő — kancsal. Pápaszem, szemüveg és monokli esetleges viseletét szintén fel kell tüntetni.

A fül az arcnak a személyazonosság megállapítására legalkalmasabb része, ami azzal magyarázható, hogy a fül az idők folyamán sem változik el és alakja, formája mindig ugyanaz marad. Az oldalról való fényképezés is a fül beható megvizsgálhatása végett történik.

Méretét a fej többi részeihez viszonyítva állapítjuk meg s ezek szerint nagy, normális és kicsiny lehet. Formáját előlről nézve, a fejhez való állása

szabja meg, melynek alapján fejhez lapuló, rendes állású, fejtől elálló fület ismerünk. Oldalnézeten pedig négyszögletes, kerek, ovális vagy háromszög-alakú lehet.

Sajátossága szerint lapos, hegyezett és fodrozott megjelöléseket szoktunk alkalmazni. Itt említendő fel a hallás hiányosságának foka is, ami teljes sükettség, jobb- vagy balfülre süket, jobb, bal vagy mindkét fülre nagyothalló lehet.

Az orr jellegzetessége rendszerint fajonként változik s alakja sokszor egész fajra ráüti bélyegét, például a zsidóság görbe orra, vagy tótok pisze orralakja.

Megjelölésénél — fontos részeiként — az orrél és orralap szerepel. Az orrél, formáját tekintve, egyenes, kifelégörbülő, lefelégörbülő és hullámos lehet. Az orralapnál egyenes, felfeléálló és lefeléálló formát ismerünk. (3. ábra.)

Méret szempontjából nagy, normális és kicsiny, illetőleg széles, rendes és keskeny orrokat különböztetünk meg. A normát a fej többi részeihez való viszonya adja meg. Jellegzetességei közül a borvirág a legismertebb.

A bajuszt szín és forma szerint írjuk le. Színét tekintve, világos- vagy sötétszöke, veres, világos- vagy sötétbarna, fekete, őszülő és fehér bajuszt ismerünk. Alakja szerint nyírott, lelógó, felálló, valamint pödrött lehet. Festése, átváltoztatása könnyű és az arc vonásainak megváltoztatására igen alkalmas.

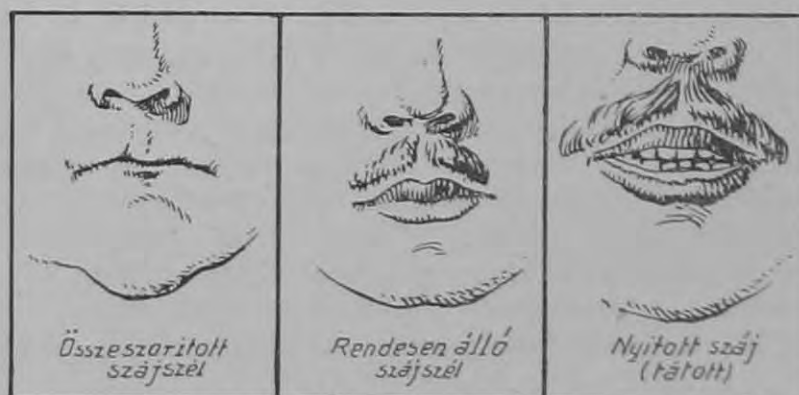
A száj és alak leírása méret, forma és sajátosság szempontjából történik.

Méretnél a normát a száznak az orr szélességéhez való viszonya adja meg. Ezek szerint nagy, normális és kis szájat ismerünk. Formája — a szájrészeknek egymáshoz való viszonya szerint — összehúzott, rendesenálló, nyitott (tátott) lehet. (4. ábra.)

Az ajkat csak forma szerint írjuk le és megjelölése előreálló alsó, előreálló felső és egymást fedő ajak jelzéssel történik. (5. ábra.)

Az áll leírását előlről és oldalról eszközöljük. Előnézetben szélességét és sajátosságát, oldalnézeten pedig hajlását és magasságát kell megvizsgálni.

Szélessége meghatározásánál normáját a halánték- és járomcsontok közötti, képzeletbeli függő-

4. ábra.

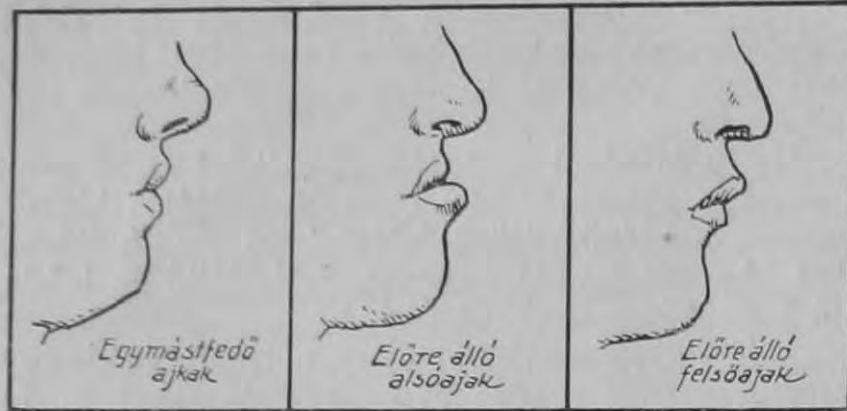
leges vonalhoz való viszonya adja meg s ennek alapján széles, normális és keskeny lehet.

Magassága meghatározásánál a homlokrész és az orr-részhez való viszonya lesz a norma. Ehhez viszonyítva magas, normális és alacsony állat ismerünk.

Hajlása szerint egyenes, előreálló, hátradülő, formáját tekintve a hegyes és kerek áll a leggyakoribb. (6. ábra.)

A szakáll színét a haj és bajuszéhoz hasonlóan jelöljük meg. Forma szerint a pofa-, kör-, ajak-, kecske-, Kossuth- és császár-szakáll a legismertebbek.

A fogakat rendszerint csak sajátosság szem-

5. ábra.

pontjából szoktuk megjelölni. Ilyenek lehetnek: metszőfogak kiállása, a ritka fogazat, egyes fogak esorbasága vagy feltűnő hiánya, a hamis- és aranyfogak.

D) Megállapítható különös ismertetőjelek az egyes testrészekben:

Ismertetőjelek a test bármely részén fordulhatnak elő és mint egyéni sajátosság, a felismerésnél igen fontos szerepet játszik.

Leírásunkban igyekezni kell minél több ismertetőjelet feltüntetni, mert ezek az elfogandó egyén kilétét könnyen elárulhatják. A feltüntetés pontosságára különös gondot kell fordítani és sohasem szabad csak általános megjelöléseket alkalmazni, mert ezek rendszerint félreértéshez vezetnek. Hibás lenne például az „anyajegy a nyakon“ megjelölés, helyette „lencsenagyságú anyajegy a bal fülcimpa mögött“ leírás volna a helyes.

Az alsóbb osztályba tartozók leggyakoribb ismertetőjele a tetoválás, ami alatt a bőrbe mesterségesen alkalmazott betűket és rajzokat értjük. Fontosságuk főleg abban nyilvánul, hogy igen nehezen távolíthatók el és rendszerint évszámokat, valamint betűket is tartalmaznak. Megjelölésüknél a pontos helyén kívül az alakját s a kinézését is fel kell tüntetni, esetleg le is lehet rajzolni, ami azok primitívségénél fogva semmi nehézséggel nem jár.

Ismertető jelként ezenkívül minden esetben fel kell tüntetni a testnek, illetve egyes részeinek hibáit vagy fogyatékoságát. Ilyenek lehetnek: vágásoknak, szúrásoknak látható helyei, forradások, sebhelyek, csonkaság, sántaság, kancsalság stb. Egyszóval mindazon jellegzetességet, ami a leírandó egyén felismerhetését elősegíti.

E) Legutoljára viselt ruházat:

Az utoljára viselt ruházat pontos leírásának főleg a szokásban levő büntettes elfogásánál juthat fontos szerep.

A leírás szín, szabás és anyag szempontjából történik s azt úgy férfiaknál, mint nőknél az összes látható ruházati cikkekre — főveg, felsőruházat, gallér, nyakkendő, kabát, mellény, nadrág, szoknya, lábbeli stb. — ki kell terjeszteni.

A ruházat általános megjelölésére úrias, polgáris-, munkás- és parasztviselet jelzéseket szoktunk használni.

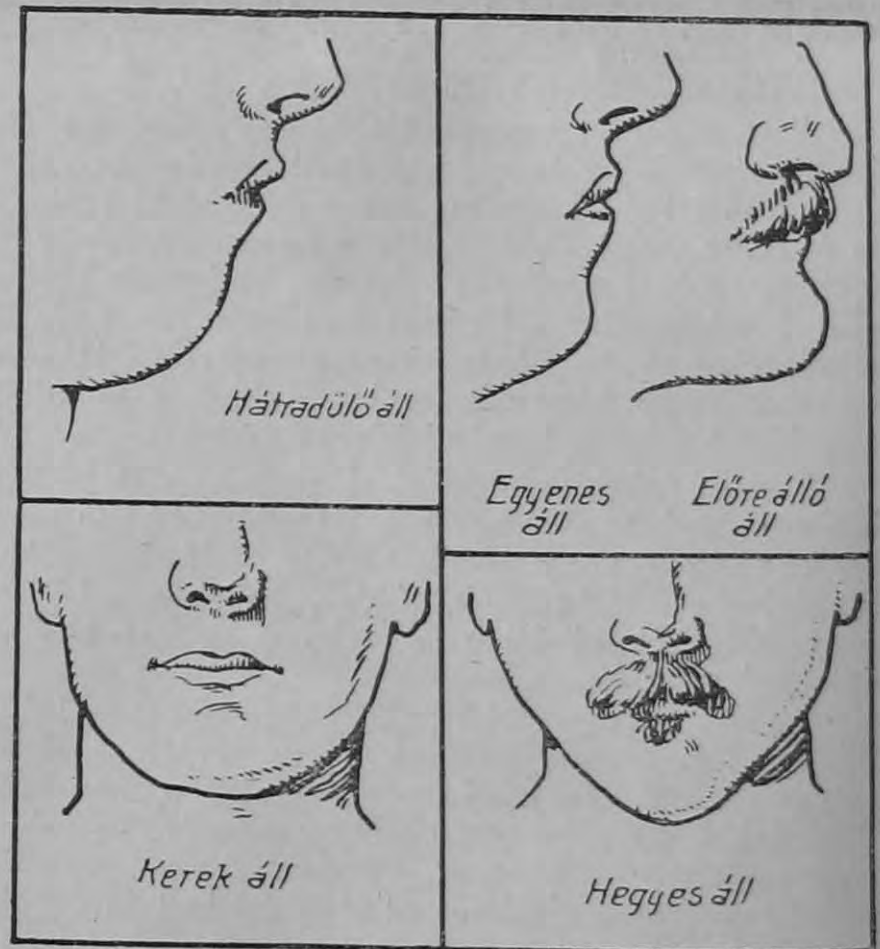
F) Használati tárgyak:

Ezen pont alatt Utasításunk oly tárgyaknak a feljegyzését rendeli el, amelyeket a csendőr a személyleírás felvételénél észrevétlenül is meg tud figyelni s melyek — mint a leírandó tulajdonai — ismertetőik lehetnek. Ilyenek: az óra, óralánc, gyűrű, dohánytárca, cigarettaszipka stb.

Fentiekből láthatjuk, hogy a személyleírás felvétele igen sok dolgot ad és csak akkor lesz pontos, ha azt gyakorlott kéz eszközli. Eppen ezért önkéntelenül is felvetődik az az eszme, vajjon nem volna-e célszerű őrseinket — Utasításunk rendelkezéseinek megfelelően — összeállított személyleírási úrlappal ellátni. A jelenleg rendszeresített és az államrendőrség által használt ily úrlap nem felel meg e célra, mert attól az Utasításunk által megkívánt személyleírás adatokban és sorrendben lényegesen eltér. A Szut. 546. pontja alapján új személyleírási lap volna tehát szerkesztendő, aminek keresztülvitelét nem gondolom lehetetlennek. Ennek rendszeresítésével nemcsak őrseink munkáját könnyítenénk meg, hanem a személyleírások pontosságát is nagyban elősegítenénk.

Végül még egy, látszólag jelentéktelen körülményre szándéksom rámutatni.

Utasításunk a felvett személyleírások megőrzését a tényvázlat fogalmazványa mellett rendeli el. Ebből természetesen következik, hogy az el nem fogott egyéneknél azt a feljelentés fogalmaz-

6. ábra.

ványa mellett kell megőrizni. Valószínűleg azért rendelkezik így, mert a személyleírást, mint a tényvázlatban (feljelentésben) szereplő egyénre vonatkozó pontos adatokat, szorososan a tényvázlatához tartozónak véli. Így azonban a személyleírás a büntető feljelentések iratjegyzékének irattárába kerül s ha

a gyanúsított a nyomozás későbbi folyamán megszökik, azt onnan kell majd előkeresni.

Nem volna-e célszerűbb ezeket a személyleírásokat a Csüsz. 47. §-ában rendszeresített figyelőlapok mellett őrizni? Itt mindig kéznél volnának s emellett a figyelőlapok hiányos személyi adatainak kiegészítésére is alkalmasak lennének. És erre a figyelőlapnál, ahol az egész személyleírásra csak három sor áll rendelkezésre, szükség is volna.

A Santa Hermandad közbiztonsági katonai őrtestülete a XV. század végén, mint a mai csendőrségek őse.

Irta: KILIÁN ZOLTÁN.

A csendőrségnek, mint katonai szervezetű közbiztonsági és közrendészeti szervnek ősi típusát a csendőrségi szakirodalom a francia *gens d'armes*-ből vezeti le. *Gens d'armes* annyit tesz magyarul, hogy *fegyveres emberek*, akik ezen a néven állandó csapatot alkotva a francia történelem különböző korszakaiban szerepelnek. E „fegyveres emberek” nem mindig jártak azonban egészen közel a mai csendőrség teendőihez. Meglehetősen tágasság mutatkozott megszervezőik és fenntartóik célkitűzése körül. *Preszly Lóránd* dr. m. kir. csendőrnagynak *A m. kir. csendőrség története* című kiváló műve rövid áttekintésben már megismertette a magyar csendőrség tagjaival a csendőrségnek, mint *katonai őrtestületnek* történelmi múltját. *VII. Károly* francia király állított fel 1429-ben egy ilyen katonai őrtestületet először *gens d'armes* néven. A *gendarmerie* néven szereplő különféle csapatokból alakult ki az első francia forradalom idején az a táborigazgatási szolgálatot teljesítő *gens d'armes* csapattest, melyből Bonaparte Napoleon a modern értelemben vett csendőrséget megeremtette. Ez a modern francia csendőrség mint kizárólagos *közbiztonsági katonai őrtestület* 1799-ben alakult meg és azóta ősi mintája lett minden más állam csendőrségi szervezetének.

A francia népnek az újabb és legújabbkori Európa történetében való nagy szerepével magyarázható, hogy a *csendőrség megeremtése mint francia érdem ment át a világ köztudatába — holott ez az érdem kétségtelenül a spanyoloké*. *VII. Károly* francia király is a szomszéd Spanyolországból vette át egy ott már az 1280 körüli idők óta készen álló kitűnő szervezet gondolatát. Ez a szervezet a világhírű *Hermandad*, mely a XV. század utolsó negyedében a *Szent Hermandad* elnevezést nyerte és ezen a néven a *világ lealsó közbiztonsági katonai őrtestülete* volt, teljes joggal mondhatjuk tehát, hogy a legelső csendőrség is a történelmi fejlődés sorrendjében. A mai spanyol királyi csendőrség: a *guardia civil*, melynek szervezeti és szolgálati szabályzatát dezséri *Bachó László* százados kitűnő fordításában most a nyáron közölte a *Csendőrségi Lapok*, szintén a *Szent Hermandad*-ból alakult ki, ha annak nem is nyílegyenességű folytatása.

Minden csendőr olvashatta már ujságokban és könyvekben, hogy a közbiztonság és közrend őreit *Szent Hermandad fainak* nevezik. Gyanútlan emberek itt valami tényleges szentre gondolnak, a közbiztonság őreinek védőszentjére. Erre a gondolatra könnyű eljutni, hiszen a tűzoltóknak is van védőszentjük *Szent Flóriánban*, aztán meg a vadászoknak és vadőröknek is *Szent Hubertusban*. Még egy előkelő budapesti nagy könyvtárban is megessett velem a spanyol csendőrség és rendőrség történetére vonatkozó tanulmányaim során, hogy a könyvtár tisztviselője, akinek a forrásmunkák körül való eligazítás a dolga, ezt mondta nekem:

— *Santa Hermandad? ... Tessék talán megnézni a Szentek Legendáiban!*

Nagyot nézett, amikor megmondtam neki, hogy a *Santa Hermandad* közbiztonsági szervezet volt, nem pedig a római katolikus egyház szentje.

A spanyol *hermandad* szó magyar jelentése az, hogy *testvériség*. (*Hermand* ugyanaz, ami a francia *germain*: édestestvér.) E testvériség a kasztíliai és

aragóniai városok polgárainak szövetsége volt a rablólovagok korában az örökös fosztogatás ellen. Mint állandóan együtt tartott, jól gondozott fegyveres csapatot tartó szövetség, a *Hermandad*, már a XIII. század végén nagy jelentőségre tett szert a spanyolok földjén, noha a *ricosombres* (szóval-szóra: gazdag emberek) néven megjelölt grandok és köznemesek elleni szövetséget alkottak megfelelő fegyveres csapatok állításával. A *Hermandad* úgy a kiskirálykodó főurak, mint a lovagok, rablók, útonállóknak ellen egyformán sikeres eredményű szervezetnek bizonyult, sőt a királyi hatalom ellen is sikraszállt.

Ez az első *Hermandad* még nem viselte a *szent* jelzőt. Amint látjuk, városi fegyveresőrség tartása volt a lényege, magasabbrendű katonai gondolat nélkül.

Mintegy kétszáz esztendő viharzott el (itt igazán találó ez az elkoztatott kifejezés) a *Hermandad* felett. Hol igen élénk, hol nyomavesztett szerepe volt ez idő alatt, hogy később, az aragóniai és kasztíliai királyságok egyesülésekor annál nagyobb jelentőségre jusson. Ekkor lett belőle *Santa Hermandad* néven csendőrség.

Érdekes véletlen, hogy e közbiztonsági katonai őrtestület megalakulása egybeesik a mai spanyol állam megalapozásával. Kasztíliai Izabella és Aragóniai Ferdinánd házasságával kezdődött az egységes spanyol állam kialakulása; az alapvetésben pedig nem csekély érdeme volt a *Santa Hermandad*-nak, mint a közbiztonság és közrend, a törvények uralma biztosítójának.

Elgondolhatjuk, hogy a különböző rendű és rangú nemesek, mint féktelen kiskirályok a büntetteknek micsoda seregét vitték véghez az egyesülést megelőző lezüllött királyi hatalom idején. Egy-egy garázda grandra rá lehetett volna olvasni az egész mai büntető-törvénykönyvet elejétől végig. A féktelenkedés természetesen elsősorban azok ellen irányult, akik nem védhették magukat: a falusi lakosság ellen. A városi polgárság életét és vagyonát nem merte egykönnyen fenyegetni sem grand, sem hidalgó, mert a városok mögött ott volt a hatalmas *Hermandad* és kérelhetetlenül lesújtott a támadókra. Annál többet szenvedett a paraszt meg a falusi iparúzó vagy kereskedő, akiket a királyi, tehát központi hatalom tartozott volna megvédeni.

Már itt, a XV. század második felében meglátjuk ezzel történelmi guökerét a kétféle közbiztonsági szervnek: a városi rendőrségnek és a falusi, vidéki csendőrségnek. Mivel Európa egyéb országaiban is ilyenformán alakultak a közbiztonság körülményei, általános szokás lett, hogy városokban a polgárság saját rendőrsége, kisebb helyeken, vidéken pedig a központi államhatalom őrtestülete vigváz az élet- és vagyonbiztonságra. Jól emlékezhetünk rá: 1920 előtt tisztára ez volt az állapot nálunk Magyarországon is. A rendőrség teljes államosítása hazánkban örvendetesen bekövetkezett 1920-szal, külföldön azonban csaknem mindenütt a régi rendszer van érvényben, kivéve a legtöbb fővárost, ahol állami a rendőrség fontos államrendészeti érdekek miatt.

Fejtegetéseink során egyéb érdekes párhuzamokra is eljutunk.

Egy asszony, mint az első közbiztonsági katonai őrtestület megalapítója.

Aki kedveli a történelem érdekes furesaságait, el-tünődhetik azon, hogy egy asszony (ha mindjárt királynő volt is, de mégis csak asszony) alapította meg az első közbiztonsági katonai őrtestületet. Kasztíliai Izabella volt ez a királynő, akit romantikus szerelem fűzött Katolikus Ferdinándhoz, az aragóniai királyhoz. Szerelme ellenére is a maga országszekerén maga tartotta kezében a gyeplőt ez az okos királynő. Éles szeme meglátta, hogy az agyonsanyargatott vidéki népet, de magát a központi királyi hatalmat is csak az az eszköz mentheti meg, ami a polgárságot megmentette: *egy erős, jól megszervezett őrtestület*. Ez az őrtestület azonban nem lehet polgári jellegű, hanem a királyi hatalomnak, az egész ország törvényeinek fegyveres kifejezőjének kell lennie úgy befelé, mint kifelé. *Katonai jelleggel kell tehát adni neki.*

Igy lett a városi polgárok rendőri *Hermandad*-ból állami katonai közbiztonsági örökös szerv, azaz csendőrség a mai fogalmi tartalomnak megfelelően. A meglevő hatalmas *Hermandad*-ot ugyanis nem vetette

el Kasztíliai Izabella, hanem militarizálta és országossá fejlesztette ki.

Az 1476-ban Madrigálban összegyűlt cortes (korte = országgyűlés) tette törvényé, hogy Kasztília valamennyi községe köteles belépni a Szent Hermandad fentartói közé.

A törvény rendelkezései először csak három-estendei próbaidőre szóltak. *Minden száz háztulajdonos egy nehézfegyverzetű lovasesendőrt tartozott kiállítani.* Ezen az úton kétezer lovas- és néhány száz gyalogesendőrből álló esendőresapat alakult, melyet királyi tisztek vezényeltek. A törvény világosan kimondta, hogy a esendőresapat kötelessége állandó portyázó szolgálat útján az országutak, városok és falvak közbiztonságának fentartása, a büntető- és közrendészeti törvények rendelkezéseinek érvényrejuttatása és az ítéletek végrehajtása.

Ez a Santa Hermandad lényegében kettős jelentésű intézmény:

1. jelentette a közbiztonsági katonai őrtestületet fentartó városok és falvak szövetségét;

2. jelentette (különösen később, a XVI. évszázadtól kezdve) magát az őrtestületet.

A garázda nemesség hamar észrevette, hogy ez a rendőrző milícia a kiskirálykodók hatalma ellen is dolgozik; ezért mindent elkövetett, hogy a csapat szilárd szervezetét megbontsa. E lázító és bomlasztó törekvései azonban nem sikerültek, mert a királyi hatalom viszont minden eszközzel azon volt, hogy az intézményt minél jobban fejlessze. Nemsokára a jóérzésű nemesei nagybirtokosok is csatlakoztak a Szent Hermandad szövetséghez.

Érdemes elmondani ennek a esendőrséget fentartó szövetségnek az alkotmányát, mely az igazgatást a legkisebb részletekig szabályozta és bizonyos mértékű esendőrségi szolgálati utasítást is adott a milícia tisztjeinek és legénységeinek. Minden résztvevő helység egy-egy képviselőt küldött az évenként tartani szokott nagygyűlésbe, ahol a szövetséget illető mindennemű kérdést megvitatták. Minden tartománynak, közigazgatási kerületnek megvolt a maga ügyvivője, aki a pénzügyeket vezette és hozzá beérkezett hírek szerint a esendőrség munkáját irányította. Minden, legalább harminckéményes helység egy, a nagyobbak két alkaldet kaptak kinevezés útján. A két alkaldeből az egyik nemes, a másik polgár volt és tisztjüket szabályos időközökben felváltva látták el. Az alkalde volt a vizsgálóbíró és elsőfokon ítélőbíró egyszemélyben. Ő irányította a esendőrség nyomozó tevékenységét, ő fizette a esendőrség zsoldját.

Régi dolog, hogy a *leakitünőbb esendőrség sem jelent eredményt jó büntetőtörvények és jó igazságszolgáltatás nélkül.* Diercks, a madridi spanyol királyi történelmi akadémia tagja, kinek munkáiból adataink egy részét vesszük, megírja, hogy Izabella királynő a esendőrséghez új büntetőtörvénykönyvet is szerkesztett: 1480-ban megbízta Alfonso Diaz de Montalvo doktor büntetőjogtudóst, hogy mindenre kiterjedő új jogszabályozást írjon. 1485-re elkészült a mű és *Ordenanzas Reales* címen ki is nyomatták, mint az első nagyobb spanyol művek egyikét. Megbízható jó bírői kar megteremtése fejezte be a reformot.

Az első közbiztonsági katonai őrtestület hatalmas sikere.

A Santa Hermandad esendőreinek működését mai meghatározással bombasikernek mondhatnók újságaink nyelvén. Az a hatalmas tetterő, mely általában a katonai szerveztű közbiztonsági testületeket jellemzi és amely a magyar királyi esendőrségnek is egyik főéke, bámulatos gyorsasággal meghozta az eredményt a Santa Hermandad esendőreinél is. Kétezer és egynéhány száz esendőr nem lehetett könnyen figyelmen kívül hagyható tényező Kasztília bűnözőinek; gondoljunk meg, hogy csonka országunk nyolc és félmillió lakosára tizenegyezer esendőrünk van körülbelül, az akkori Kasztília alig számlálhatott többet hatszázötven ezer, legfeljebb egymillió léleknél. (Ma Ó- és Új-Kasztília népe körülbelül négymillió ember.)

A esendőr csak a törvényt nézte, semmi egyebet. Ezrek és ezrek menekültek ki külföldre, hogy elkerüljék bűneikért való bűnhődésüket, a esendőrség azonban mégis megtalálta a módját annak, hogy a büntetés el-

érje mindazokat, akiknek volt a rovásán bűncselekmény. Rangra, társadalmi állásra egyáltalán nem volt sem a esendőrség, sem a bíróság ez egyszer tekintettel. A rablófészkeket megsemmisítették, az önbíráskodást megakadályozták, minden jogsértést az illetékes bírák elé tereltek. Maga Izabella királynő is számos esetben adott közvetlen utasítást a Santa Hermandad rendőrző katonáinak; minden pénteken maga is törvényt ült a sevillai királyi palotában és döntött a hozzá fellebbezett ügyekben.

A kasztíliai Santa Hermandad esendőrségének rendkívüli sikere olyan nagynak mutatkozott már az első időben, hogy Aragóniában szintén megcsinálták a testvérszervezetet.

Az első három esztendő után, melyet kísérleti időszaknak szántak, újabb hároméves időszakra azonnal meghosszabbították a Santa Hermandad fentartását és ennek a második három évnek letelte után újabb és újabb három évig megmaradt az intézmény, egészen 1498-ig.

A közbiztonsági és közrendészeti szervek munkájáról sokszor halljuk és olvassuk azt a tréfás megállapítást, hogy a esendőrség és rendőrség létalapját a bűnözők és rendbontók adják; ha tehát nagyon irtják ezeket, nem marad kikre vigyázni. A *bűnmegelőzés* elvének mai korszakában magától értetődően nevetséges ez a vélekedés, minden próbacsendőr tudja, hogy a modern közbiztonsági szolgálat vezető nagy gondolata a megelőzés, nem a megtorlás. A Santa Hermandad esendőrségének tizenötödik századbéli ideje azonban még a bűnözés megelőzésére nem gondoló megtorló igazságszolgáltatás jegyében folyt le; amikor a bűnözők elfogytak, a rendbontók erősen meggyérültek, nem kellett az embereknek a esendőrség már, 1498-ban azzal a megállapítással, hogy feladatát teljesen betöltötte, feloszlatták a Santa Hermandad szövetséget.

A szövetség feloszlásával megszűnt annak a esendőrségre is. Az első közbiztonsági katonai őrtestület 1476-tól 1498-ig élt. Tisztjei és legénységi tagjai közül sokan nem mondtak búcsút életet és vagyont őrző élethivatásuknak, mert a városok és községek saját szolgálatukban megtartották őket, amivel megvetették a később nagyra nőtt polgári szerveztű rendőrségek alapjait.

A Santa Hermandad világhírét és a rendőrző tevékenységnek a Szent Hermandaddal való megjelölését kétségtelenül ez a közbiztonsági katonai őrtestület, azaz esendőrség csinálta. Működésének nagy híre, szervezetének nagyszerűsége értékes tipust adott a világnak, belőle, a rövidéletű magból nőttek ki a tizenkilencedik század terebélyes fái, a nagy modern esendőrségek.

A tizenhatodik században a Szent Hermandad már nem jelenti községek rendfentartó szövetségét, hanem kizárólag a Santa Hermandad volt esendőrei által megalapozott rendőrséget. E rendőrség nagyjában ugyanazt a szolgálatot végezte, amit a tizenötödik század végének esendőrsége, de katonai jelleg nélkül.

A mai spanyol hadsereg élitesapata, a *guardia civil* néven ismeretes spanyol királyi esendőrség, mint a régi Santa Hermandad esendőrségének egyeneságú leszármazottja, büszke és dicsőséges ősrre tekinthet vissza, mely már az egységes spanyol állam bölcsőjénél ott volt.

Spanyolország élénk kölcsönhatásban élt mindenkör a szomszédos Franciaországgal. Napoleon bizonyára ismerte a spanyol történelmet annyira, hogy tudott a Santa Hermandad katonai szerveztű rendőrző testületéről és ez az ősi minta lehetett előtte meg tanácsadói előtt, mikor az első intézkedéseket megtette a francia gendarmerie megszervezésére.

Tudjuk, hogy úgy az olasz, mint az osztrák esendőrség is Napoleon munkája nyomán keletkezett. A milánói esendőrezredet 1805-ben állította fel a nagy francia császár; ez volt az a híres lombardiai esendőrezred, mely Napoleon bukása után Ausztria kezére jutott. A lombardiai esendőrezred tisztjei és esendőrei képezték ki az osztrák cs. kir. esendőrséget, mikor Ausztria az egész osztrák birodalomra megszervezte a esendőri szolgálatot. Magyarország, mint osztrák eszjárás szerint Ausztria része, szintén kapott az osztrák esendőralakulatokból. 1867-ben kezdődött a cs. kir. esendőrezredek megszűnésével a *csendbiztosok* ideje 1881-ig.

Azóta a magyar királyi csendőrség a legsajátabban magyar szervezeteink egyike. Az idegen mintának nyoma sincs benne, a magyar lélek átgyúrt mindent magyarra ebben az intézményben. Sem a gendarme, sem a carabinieri, sem a guardia civil neve nem jelent a megfelelő népek nyelvében annyi nemzeti ízt, annyi tekintélyt, annyi nemzeti büszkeséget, mint ez a fegyverre nem hivatkozó egyszerű, szerény név: *csendőr*.

Támpontok a csatárképzéshez.

Irtá: ÜREGDY-NAGY LÁSZLÓ százados.

(ötödik közlemény.)

Oktatás: Ha az ellenséget meglepni nem tudjuk tüzelőállásunk elfoglalásával, mert a nyílt terepen már felfedezett bennünket s az új tüzelőállás helyén fedezésre alkalom nincs, helytelen volna a tűz megnyitásával a tüzelési előkészületek befejezésére várunk, miután az ellenség ez esetben teljes ellenhatás nélkül fejthetné ki tüzét velünk szemben. Ilyenkor arra törekszünk, hogy az ellenséget minél hamarabb fedezésbe szorítsuk s ezáltal a nyílt tereprészből való gyors előrejutásunkat lehetővé tegyük, mert ezzel rövid idő múlva kedvező terepen vehetjük fel újból a küzdelmet. Ezért, amint az állásba beértünk s a mulhatatlanul szükséges tüzelési előkészületeket az ellenség szemeláttára a lehető leggyorsabban megtettük, azonnal tüzelünk. Az előkészületek többi része és az állás berendezés — tüzelés közben — csak ezután következik. A mulhatatlanul szükséges előkészületek alatt az irányzék állítást és a zárócsapó kinyitását értjük.

Ilyen kivételes esetben eltérünk tehát a helyes végrehajtástól és elsősorban azt akadályozzuk meg, hogy az ellenség ne tüzelhessen reánk viszonzás nélkül, mert ez az ellenségnek előnyt jelentene, nekünk pedig ugyanolyan mértékben hátrányunkra esnék.

A tüzelőállás berendezése alatt, annak az álcázását, illetve a leplezését, puskatámaszték készítését és a fedezék javítását, vagy készítését értjük.

A puskatámasztékről már volt szó, a fedezék javítását és készítését a gyalogsági ásó felhasználásánál tárgyaljuk.

Negyedik kép. Egy csatárlánc rejtőzésre alkalmas terep széléről nyílt terepre szökell. A csatárok felváltva alkalmaznak álcául galyat, füvet, gyepféglát stb.

Oktatás: Támadás közben, ha a terep nem nyújt rejtőzési lehetőségeket, úgy az álcázás, mint a leplezés csak nagyon kezdetleges lehet. Legtöbbször meg kell elégednünk azzal, hogy álcá képen egy pár gyepféglát, a közelben található kődarabokat, néhány galyat vagy a fejünkre tett füvet használunk. Ezek pótolják a repülők elleni leplezést is azonfelül, hogy ha az ellenséges tűzhatás megengedi, a repülők eltávoztáig mozdulatlanok maradunk.

Tökéletesen mindegy, hogy a csatár a tüzelőállásban milyen testhelyzetet foglal el, ezt csupán a fedezék szabja meg.

2. A találati valószínűséggel való lövés.

Mielőtt a tüzelési tevékenységeket további részleteiben tárgyalnók, tisztában kell lennünk azzal, hogy puskánkat mikor és milyen távolságra használhatjuk, hogy a tüzeléssel valóban eredményt érjünk el.

A puskával, mint azt az irányzék is mutatja, 1600 méterig lehet célozva löni, ámde ilyen nagy távolságra a találati valószínűség olyan kicsi, hogy a kilőtt töltények nagyobb része veszendőbe megy. Amellett a tüzelés fárasztaná a csatárokat és végül határozottan ellenkeznek a támadási céllal az a sok szükségszerű megállás, melyet a tüzelés megkívánna s amely a lendületes támadást megakasztaná. A nagy távolságról való tüzelés, az előbb mondotakon kívül még a támadás alapelveivel sem volna összeegyeztethető, mely szerint minél hamarabb az ellenséghez kell jutnunk, hogy a közelharcot, vagyis a gyalogság tulajdonképeni harcát megkezdjük.

Bármilyen pontosan löjjön is a puska, tekintetbe kell vennünk azt, hogy a puskát az ember tartja s ezért löszabotosságota szív és idegek munkája nagyban be-

folyásolja. A legcsekélyebb célzási hiba — nagy távolságon — óriási eltéréseket eredményezhet, ezért a puskától sem szabad többet követelnünk, mint amit egy elsőrendű, de a kezelő ember élettani működésével szoros összefüggésben levő géptől követelhetünk. Ez a lefokozott követelmény pedig abból áll, hogy a puskát csak addig a távolságig használjuk, ameddig — az összes tényezőket tekintetbe véve, melyek a puska értékesítésében szerepet játszanak — a puskával az egyes ember minden célt, legalább minden második lövésével el tud találni.

Első kép. 100 méteren fejalak, 400 méteren mellalak, 800 méteren ritka csatárlánc, 1000 méteren szintén egy csatárlánc jelenik meg egymásután, a gyakorlatvezető jelére.

Egy kiképzett ember parancsot kap, hogy a megjelenő célokra tüzeljen. A 100 és 400 méteres célokra a parancsot végrehajtja, a többiekre jelenti, hogy nem tudja eltalálni és így hiába löne reájuk.

Második kép. 1—4—800 és 1000 méteren egy-egy csatárlánc jelenik meg egymásután a gyakorlatvezető jelére. Egyes ember helyett egy bemutató raj kap parancsot a tüzelésre. Az 1000 méteres távolságon levő célesoportra a rajparancsnok nem tüzel.

Oktatás. A távolságokat az elérhető találati eredményekhez képest beosztjuk:

legkisebb	} távolságra	mely a tüzelő csatártól 100 m.
kis		mely a tüzelő csatártól 400 m.
közép		mely a tüzelő csatártól 800 m.
nagy		mely a tüzelő csatártól 1600 m.
legnagyobb		mely a tüzelő csatártól 1600 m.-en felül terjed.

A legközelebb eső célok 100 méterre, vagyis a legkisebb távolság felső határán voltak. A következők a kis távolság felső határán: 400 méteren. A távolabbiak a középtávolság felsőhatárán, 800 méter távolságra voltak. A legtávolabbiak pedig 1000 méteren, vagyis nagy távolságon voltak.

Amint láttuk, az egyes ember csak a legkisebb és a kis távolságon levő célokra tüzelt, a többiekre jelente, hogy nem tudja eltalálni. Ez helyes is, mert az egyes ember csak a kis távolságon belül eső táborszerű célokra tud hatásosan löni, másszóval e távolságon belül legalább minden második lövésétől biztos találatot várhat, de találhat minden lövése is. A távolabb eső célokra való lövés egyes puskánál löszerpazarlás számba megy.

A csatárlánc már a 800 méter távolságon levő célesoportra is tüzelt, mert több puskának együttes hatásától a közepes távolság felső határáig a legkisebb célok ellen is jó találati eredményt várhatunk, vagyis átlag minden második lövésünk találat lehet. Pl. ha 12 lövést tettünk, valószínű, hogy abból legalább 6 lövés talál.

A közepes távolságon felül eső célokra puskával nem lövünk, ámbár igen kivételes esetekben, nagy célesoportokra, jó időjárás és megfigyelési lehetőség mellett, még a közepes távolságon túl eső célokkal szemben is érhetünk el eredményt.

A nagy és legnagyobb távolságon levő célok leküzdése már nem a puska, hanem a gépek feladata.

Ezek szerint annak a megbírálása, hogy egy célra tüzeljünk-e vagy sem, a helyes távbecslésen alapszik.

Ha a csatár a tüzelésre parancsot kap, ez a mérlegelés természetesen magától elesik és a parancsot kell teljesítenie. Ez a parancs azonban sohasem lesz eltérő az itt mondottakból.

Egy puskával tehát már tudnánk bánni. Ha azonban több puskánk van, akkor azokat az ellenség leküzdése céljából egységes vezetéssel kell kihasználnunk. Ezért aztán nem is bízhatjuk minden egyes csatár ítéletére azt, hogy mikor és melyik céltárgyra tüzeljen, mert ezáltal tüzünk szétforgácsolódik és hatástalan lesz. A puskákat tehát összefogjuk és parancsal szabályozzuk, hogy az emberek milyen módon, mekkora távolságra és hova tüzeljenek.

Harmadik kép. Ellenséges fészek 600 méteren. Bemutató raj parancsnoka vezényli: „Vezetett tűz, 600. Ellenséges fészek a sárga földhányásoknál.”

Negyedik kép. Fészek kiválóan rejtve. A gyakorlatvezető jelére a fészek emberei egyenként, kettesével szökődnek hátrafelé. Rövid felugrás után elvágódnak. Új tüzelőállásaikban is jó lehessen rejtőzni. Ha

van elég jelzőnk, az oldalakban is hasonló fészkeket helyezünk el.

A bemutató esatárlánc és a fészek között — 100—200 méter távolság legyen.

A bemutató raj parancsnoka esatártűzet vezényel.

Oktatás: Ha több puskával, mondjuk egy rajjal akarunk tüzelteni, azt, mint hallottuk, kétféle módon tehetjük. Vezetett tűzzel, amikor a tűzvezető rajparancsnok meghatározza, hogy milyen irányzékkel és az ellenség melyik részére tüzeljenek az emberek, vagyis céltárgyat ad és esatártűzzel, mikor a csatárok maguk választják meg a céltárgyat és az irányzékállást.

Vezetett tűznél minden ember a rajparancsnok meghatározta irányzékállással és céltárgyra kell, hogy tüzeljen. A megparancsolt irányzékállást azonban tüzelés közben megváltoztathatja a csatár, ha azt puskája sajátossága követelné, vagy megfigyelése szerint helyesnek véli. A vezetett tűz a gyakrabban előforduló tüzelési mód.

A csatártűzet olyan céltárgyak ellen alkalmazzuk, melyek vagy nehezen fedezhetők fel, vagy csak pillanatokra láthatók. Ilyen esetekben, amint a második gyakorlatnál is láttuk, a rajparancsnoknak ideje sem volna tűzparancs kiadására, mert mire az elhangzanék, a céltárgyak már régen eltűntek. A „csatártűz” vezényszónak elégnék kell lennie ahhoz, hogy minden csatár a vezetett tűznél előírt tevékenységeket önállóan végrehajtsa, vagyis megválassza az irányzékállást és a céltárgyra tüzeljen.

3. A saját és az ellenséges tűzhatás megfigyelése.

Az irányzék elrendelése legtöbb esetben csak a körül-belüli távolságot adja meg, mert hiszen a távolságot becsülnünk kell, amelyben mindig lehetnek hibák; másrészt igen ritkán fordul elő, hogy az ellenség távolsága pontosan egyik irányzék-állásunknak feleljen meg. Ha tehát azt akarjuk, hogy a középső találati pontok, vagyis a szórás magja a célba essék, akkor a célpontot át kell tennünk. Már pedig a saját tűzünk megfigyelése nélkül, nem lévén támpontunk, erre képtelenek leszünk.

De a saját tűzhatásunk megfigyelése lehetővé teszi még annak a megállapítását is, hogy milyen erkölcsi erejű ellenséggel állunk szemben. Minél jobban bírja az ellenség hatásos tűzünket, annál nagyobb az erkölcsi és ellenálló ereje, nekünk tehát annál óvatosabbnak kell lennünk.

Egyes lövések hatását csak a legritkább esetekben lesz alkalmunk megfigyelni, tehát nem is vesződünk ezzel, hanem az összefogott tűz hatását figyeljük meg, amelyhez támpontot nyújt egyrészt a becsapódások által okozott porzás, másrészt az ellenségnél tapasztalt mozgás.

Az ellenséges tűzhatás megfigyelése megengedi annak a megállapítását, hogy hatásosan lövünk-e az ellenséget? Mert minél jobban lövünk, annál inkább fedezésbe szorítjuk az ellenséget s annál gyengébb lesz az ellenség tüze. Következtethetünk a tűzhatásból az ellenség erejére, sőt erkölcsi fokára is, mert a nyugodt, jól fekvő tűz, magas erkölcsi erőről tesz tanubizonyosságot. Meg kell figyelnünk végül az ellenség tüzeinek hatását azért is, hogy a hatásos ellenséges tűzből idejekorán kivonhassuk magunkat; ez rendszerint az ellenség további megközelítésével (szökellés, kúszás) történik.

4. A parancsnok és az ellenség megfigyelése.

Harc közben a parancsnok legtöbbször csak jellel tud parancsolni, miután a harci zajban a hangja elvesz. Ebből kifolyólag a harc közben adott parancsokat, helyesen és idejében csak úgy tudjuk végrehajtani, ha a parancsnokot folytonosan szemmel tartjuk. Nem kevésbé fontos azonban a saját erők megfigyelése is, hogy azokkal úgyszólván pillanatnyi pontossággal együtt működhessünk.

Ez a két irányú pontos, lelkiismeretes figyelés a támadás lelke.

Az ellenség megfigyelése a célzás és a tűzhatás megfigyelése által magától bekövetkezik. Semminek sem szabad elkerülnie a figyelmünket, ami az ellenségnél történik, mert különben az ellenség tevékenységeivel szemben nem tudunk ellenrendszabályokat alkalmazni.

Mozgolódás, gépek akadályos, gépek állásba való vitele, erősítés beérkezése stb. stb. mind olyan jelenségek, melyeket vagy meg kell akadályoznunk, vagy pillanatnyi előnyeiket ki kell, hogy használjuk. Harcban számtalan, fel sem sorolható, olyan dolog adhatja elő magát, melyeket csak az ellesség szakadatlan megfigyelésével tudunk javunkra hasznosítani.

5. Irányzékállítás.

A tűz megkezdése előtt való tevékenységek legfontosabbja az irányzékállítás. Ha irányzékunkat nem állítottuk be tüzelés előtt a megfelelő távolságra, tűzünk hatástalan marad és csak arra lesz jó, hogy az ellenség figyelmét magunkra felhívjuk. Hogy a helyesen fektetett tűz előrejutásunk szempontjából milyen fontos, az kitűnik a csatárnak abból a szabadságából is, hogy ha szükségét látja, a megparancsolt irányzékállítást joga van megváltoztatni, hogy ezáltal középső találati pontját célba hozza.

Éppen e fontosságánál fogva az irányzékállítást a tüzelési előkészületek közül szokásszerűen *elsőnek* kell végrehajtani.

6. A tűz megkezdése.

Minél később kezdjük meg a tüzet, annál huza-mosabb ideig tudjuk az ellenséget egyfolytában megközelíteni, vagyis annál rövidebb idő alatt érünk a közelharc távolságra. Természetes, hogy rövidebb idő alatt ugyanazt az ellenhatást számítva, kevesebb veszteségünk lesz s ebből önként következik, hogy az ellenséggel szemben a tulajdonképpeni gyalogsági harc megkezdésekor már hatalmas erkölcsi fölényben leszünk.

A tűznek minél későbbi megkezdése, egyúttal fokmérője embereink bátorságának és erkölcsi erejének, mert csak erkölcsileg magas fokon álló csatár tudja túrni az ellenséges tűzhatást anélkül, hogy a tüzet maga is viszonzná.

Az ideális tulajdonképpen az lenne, ha a harcot mindjárt a közelharcon kezdenék. Miután azonban ez lehetetlen, a megközelítésen — mely a gyalogságnak csak kényszerű tevékenysége — át kell esnünk, ha az ellenséghez akarunk jutni. Így tehát puskával csak szükségképpen és csak akkor kezdjük meg a tüzet, ha megközelítésünk megakad és azt előre kell segítenünk.

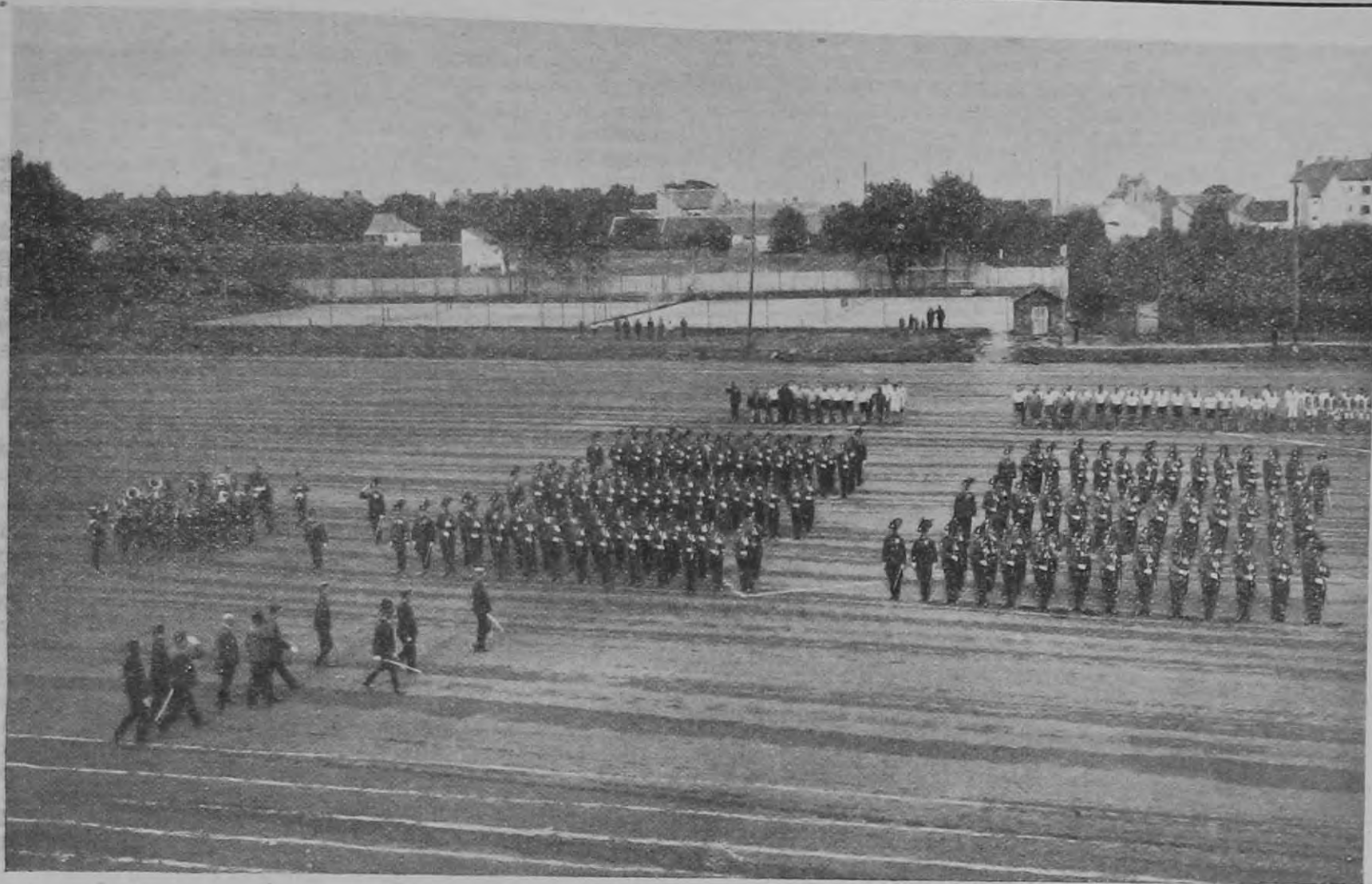
Ha minden csatár ítéletére volna bízva, hogy a tüzet mikor kezdje meg, akkor megszűnne a vezetés és a harcban adódó különböző befolyások hatása alatt, mindenki más és más időpontban tüzelne. Ez végeredményében odavezetne, hogy az erő szétforgácsolódna és a harcba vetett egységek szétmállának. Eredményt az egyes embernek még heroikus teljesítményétől sem várhatunk. Ezért kellett meghatározni azt, hogy kinek a kötelessége a tűz megkezdését elrendelni. A mai szétforgácsoló harcban erre csak a rajparancsnok képes, mert csak ő parancsnokol annyi ember felett, ahányat meg személyesen lehet vezetni.

Első kép. Ritka erdőben az előnyomuló raj egyik szárnyát biztosító két ember egy terephullám mögül előbukkanó két-három jelzővel találkozik, kik a biztosító emberekkel szemben éppen tüzelőállást készülnek elfoglalni. Az emberek közül, aki hamarabb észre veszi a jelzőket, azonnal megkezdheti a tüzelést.

Második kép. A raj olyan fedett terepen — pl. sűrű bokros terület szélén — nyomuljon elő, ahol a rajparancsnok csak azt a félrajt láthatja, amelyiknél tartózkodik. A másik félraj előtt 100 méterre egy álcá mögül hirtelen néhány lovas vágat (jelentő lovas, lovász) a közeli erdőbe (egy terepfedezet mögé). A félrajnak azok az emberei, akik a lovasokat észreveszik, azonnal tüzelnek.

Harmadik kép. A rajparancsnok előre gyülekezést parancsol. A rajparancsnok helyettes az egyik szélső embert indítja el, aki olyan terepre jut, ahova a rajparancsnok nem láthat (pl. egy hosszantozó hegygerinc ellenkező oldalára). Onnan látható lesz, amint a körülbelül 400 méterre levő jelzők egy géppuska stb. modellt akarnak állásba hozni. A bemutató raj embere tüzelni kezd.

Az ujoncok a bemutató rajnak mindig annak a részénél legyenek, ahonnan az egész gyakorlatot áttekinthetik.

Képek a Szombathelyen megtartott országos csendőrségi atletikai versenyről: Száhlender Béla altábornagy, a m. kir. csendőrség felügyelőjének fogadása.

Oktatás: Szabály, hogy az első tüzelőállást a rajparancsnok rendeli el, vagyis az ő parancsa nélkül kötelékben levő csatárnak nem szabad a tüzet megkezdenie. Most mégis azt láttuk, hogy a csatárok nem várták be a rajparancsnok parancsát, hanem maguktól megkezdték a tüzelést, jöllehet kötelékben voltak. Juthat tehát olyan helyzetbe is a csatár, amikor ettől a merev szabálytól szükségképen el kell térnie és a tüzet saját belátása szerint kell, hogy megkezdjé. Mindahárom gyakorlat olyan eseteket mutatott be, amikor a rajparancsnok nem láthatta, hogy a tüzet kezdő csatároknál mi történik, a tűzparancsra való várakozás pedig azt a veszélyt rejtette volna magában, hogy a kiváló céltárgyak eltűnnek a csatárok szeme elől. Ilyen kivételes esetekben a csatár, ha csak a rajparancsnok külön fenn nem tartotta magának a tűz megkezdésének elrendelését, a tüzet megkezdheti. Ezek az esetek a következők:

- a) személyes védelemből (1. kép),
- b) ha a legkisebb távolságon belül rövid időre felbukkanó, nagy célokat pillant meg (2. kép),
- c) ha észreveszi, hogy az ellenség valamilyen tüzeget akar állásba hozni és azt idejekorán nem tudja a rajparancsnoknak jelenteni (3. kép). A legutóbbi gyakorlatnál pl. csak tüzeléssel tudta a csatár megakadályozni vagy legalább is késleltetni a géppuska állásba hozatalát.

A tűznek ilyen alkalmakkor való megkezdése egyúttal jelentés is, miután a rajparancsnok éppen úgy tudja, mint a csatár, hogy a raj embereinek csak az itt felsorolt három esetben szabad a tüzet parancs nélkül megkezdeniök.

Tűzzel való rajtaütés.

Első kép. A fészekben levő jelzők körül-belül 200 méterre megközelíthetők, anélkül, hogy a fészek emberei a bemutató rajt észrevehetnék. A bemutató raj parancsnoka, még rejtve, tűzzel való rajtaütést parancsol, melyre a csatárok, ugyancsak rejtve előkészülnek és macskaügyességgel kúsznak a tüzelőállásba. A rajparancsnok füttyjelére a fészeken tüzzel rajtaütnek.

Második kép. Olyan terepen, ahol a fészek jól rejtethető, de a támadónak nyílt terepen kell azt megközelítenie, a fészek emberei a vigyázatlanul előnyomuló rajon tűzzel rajtaütnek.

Mindkét képnél a tűzzel való rajtaütést az ellenség megrohanása kövesse.

Oktatás: Az ellenség meglepésére való törekvés állandóan a szemünk előtt kell, hogy lebegjen, mert háborúban a meglepetések hozzák a legnagyobb eredményt. A siker különösen akkor nagy, ha az ellenség-nél a meglepés által okozott zavart azonnal kihasználjuk.

A tűzzel való rajtaütést két esetben alkalmazhatjuk és pedig:

- a) ha mi támadunk és sikerül az ellenséget kis távolságra észrevétlenül megközelítenünk, vagy
- b) ha a vigyázatlanul előnyomuló ellenséget, mint védők egészen közel engedjük magunkhoz és váratlanul erős, hatásos tűz alá vesszük.

Harmadik kép. Mint az első kép, csak hogy a támadó raj terepkutatói látják, amint a fészek emberei egy géppuskát igyekeznek állásba hozni, de nem tüzelnek reá.

Oktatás: A meglepés érdekében sokszor arról is le kell mondanunk, hogy az ellenséget egyik-másik tevékenységében megakadályozzuk, ha ebből később esetleg kár is háramolhatik reánk. A terepkutatók pl. látták, hogy az ellenség a géppuskát tüzelőállásba akarja hozni, mégsem tüzeltek reá, holott ehhez joguk lett volna. Igen, de a rajparancsnok a tűz megnyitását a meglepés érdekében magának tartotta fenn, a terepkutatók tehát helyesen viselkedtek, mert ha az ellenséget a tűzzel való rajtaütésünkkel sikerül meglepnünk és ha az ellenség meglepetését ügyesen kihasználjuk, a géppuskának, mely még úgysem volt tüzkész állapotban, az ellenség amúgy sem veszi sok hasznát, ha azonban eláruljuk magunkat, kérdés, hogy vajjon meg tudtuk volna-e akadályozni a gépnek állásba hozatalát, de az egész bizonyos, hogy nem sikerült volna meglepnünk az ellenséget s az már a mi támadásunkra felkészülve meg tudta volna akadályozni.

lyozni gyors sikerünket. Amit tehát a meglepéssel pillanatok alatt elértünk, azt fáradtságos, nehéz munkával kellett volna később megszereznünk, ha az ellenség meglepéséről csak azért mondunk le, mert nem vagyunk elég fegyelmezettek.

7. A célzott tüzelés.

Egyes ember a puskával a legkisebb és kis távolság felső határáig, tehát 400 méterig, több puska a középső távolság felső határáig, tehát 800 méterig minden távorszerű célt hatásosan löhet. A puskát eszerint joggal mondjuk a pontlövés fegyverének, már csak azért is, mert a megjelölt távolságokon belül rendszerint mutatkozó célok, alig látszanak egy-egy pontnál nagyobbaknak. E pont leküzdése területlövés, olyan sok töltenyt kívánna, amennyit a katona nem is volna képes magával vinni, ennél fogva a puska sajátosságait és nagy löszabatosságát kihasználva, minden alkalommal a pontlövésre törekszünk. A pontlövés természetesen nyugodt, hidegvérrel célzott tüzet kíván. Ilyképen nemcsak az egyenletesen lassú tűz lehet célzott, hanem a gyorsabb, élénkebb tűz is, sőt, ha a célzás pontosságát fokozni lehetne, a gyorsabb, élénk tüzelésnél még pontosabban kellene céloznunk, mint a rendesnél, miután itt rövidebb idő alatt akarunk nagyobb hatást elérni. A nem célzott tűz löszerpazarlás, mert a rendelkezésre álló töltény mennyiséggel területlövés útján eredményre nem számíthatunk, már pedig az eredménytelenség az ellenség önbizalmát növeli és előremozgásra, védelem esetén pedig még szívósabb kitartásra serkenti.

A tűzharc tehát pontlövésekből áll. Élénk tűznél csak a lövések időpontjában lehet különbség a rendes tüzzel szemben, de sohasem a célzásban, mert annak mindig tökéletesnek kell lennie.

8. A célok értékelése és a céltárgy megválasztása.

Első kép. 3–400 méteren csatárlánc, melyben különböző nagyságú célok láthatók. Néhány ember a szomszéd rajokat is jelezze.

Oktatás: Minden csatár fegyelmezett és gondolkodó harcos kell hogy legyen, mert csak úgy tudja tüzeit vezetett tűznél is oda irányítani, ahol puskájának helyes alkalmazásától nagy eredményt várhat. A rajparancsnok csak a célcsoportot jelöli meg a tűzparancsában a célcsoporton belül a csatárnak kell értékelni a célokat abból a szempontból, hogy mely céltárgyak lövésével használja ki puskáját legjobban. A látható célok közül kétségtelenül azok ellen érünk el legnagyobb hatást, amelyek a legnagyobbaknak látszanak, mert azokat a legkönnyebben találjuk el.

Második kép. Ugyanaz, mint az első. A csatárláncból a gyakorlatvezető jelére egyes csatárok előre szökellnek.

Oktatás: Abból a célcsoportból, amelyre tüzelünk kell, most az előre szökellő ellenséges csatárok mutatják a legnagyobb célt s így a célok helyes értékelése mellett ezekre kellene mindenkinek tüzelni. Igen, de ha a most még mozdulatlan ellenség érzi, hogy reá nem tüzelünk, ezt a tűzszünetet szintén előre mozgásra használja fel s ez végeredményben azt jelentené, hogy mi magunk segítettünk az ellenségnek támadása végrehajtásában. Ez nagy hiba volna és hogy elő ne fordulhasson, az egész célcsoportot tűz alatt kell, hogy tartsuk, ami annyit jelent, hogy mindenkinek a vele szemben levő céltárgyakra kell, hogy tüzeljen és csak ezen belül értékelheti a célokat tüzharc szempontjából.

Harmadik kép. Mint a második, azzal a különbséggel, hogy a jelzők támadnak.

Oktatás: A célokat abból a szempontból is értékelnünk kell, hogy melyek reánk nézve a legveszedelmesebbek, mert elsősorban ezeket kell megsemmisítenünk. Kétségtelenül azok a célok a legveszedelmesebbek, amelyek a legközelebb jutottak hozzánk, miután ezek akadályozhatnak meg legjobban harcotévékenységünkben.

Szabály tehát az, hogy elvileg mindenkinek a vele szemben levő célokra tüzel ugyan, de ezen belül a céltárgyat úgy választja meg, hogy elsősorban a legveszedelmesebb, másodsorban a legnagyobb hatást megengedő célokat veszi tűz alá.

9. Tűzgyorsaság.

Minél rövidebb idő alatt, minél több jól célzott lövést tudunk leadni, annál nagyobb hatást érünk el. Az a cél, hogy rövid idő alatt küzdjünk le egy velünk szemben álló célcsoportot, vagy hogy ennek a célcsoportnak a letartása által az előre jutásunkhoz kedvező feltételeket teremtsünk, azt követelné, hogy állandóan élénken tüzeljünk. De ez nemcsak lösz, hanem az erőállapot megőrzésének is kérdése, mert a tüzelés, különösen pedig az élénk tüzelés fárasztó. Minél többet lövünk, annál jobban fáradunk s így annál kevesebb erőnk marad a közelharcra. Ezért tehát a csatárok azon szabadságuknak, hogy a tűzgyorsaságot maguk szabályozzák, csak akkor látják hasznát, ha tisztában vannak azzal, hogy mikor kell élénken, illetve mikor lehet lassan tüzelniök.

Első kép. Jól rejtőzött, mozdulatlan csatárlánc a kis távolságon belül.

Második kép. Nem rejtőzött, de igen kis célt mutató, mozdulatlan csatárlánc a kis távolság felső határán.

Mindkét kép hosszabb ideig legyen látható.

Oktatás: Mindkét kép kis célokat mutató, mozdulatlan ellenséget jelez. Ilyen célokra van időnk nyugodtan lőni. Kérdés, hogy vajon élénk tüzzel nagyobb hatást tudnánk-e elérni, mint az egyenletes, lassú nyugodt tüzeléssel? Nem. Ezért tehát a helyes tüzelési gyorsaság ebben az esetben a lassú tűz.

Harmadik kép. Fekvő csatárlánc, mintha e pillanatban foglalt volna tüzelőállást. A csatárok helyenként össze vannak tömörülve és ezeken a helyeken a tömörülés által nagy célt mutatnak. Kis idő múlva azonban az összezsúfolt részek észrevétlenül szét húzódnak.

Negyedik kép. Mozdulatlan csatárlánc 4–500 méterre. A gyakorlatvezető jelére 2–3 ember egyszerre szökell a figyelők felé.

Ötödik kép. Két félraj egymás mellett. A gyakorlatvezető parancsára egyik félraj kettésével, hármásával előre megy. A helyben maradt félraj élénken tüzel, a szemben felállított jelzőkre.

Mindhárom képnél legyen egy bemutató raj, amely vaktölténnyel érzékelteti a tűz élénkségét vagy lassúságát. A rajparancsnok a tűz megnyitását is rendelje el, hogy az ujoñcok szokjanak a parancshoz.

Oktatás: Ha az ellenség nagy célt mutat, azt a puska értékesítése, illetve az ellenség gyorsabb leküzdése szempontjából azonnal ki kell használnunk, mert hiszen az ellenség is észre veszi, hogy magatartása helytelen volt és azt minél hamarabb javítani igyekszik. Az ellenség hibáit legegyszerűbben tüzzel tudjuk saját javunkra kihasználni s miután a hibák rendszerint csak pillanatokig tartanak, e pár pillanat alatt kell nagy hatást elérnünk, tehát élénken kell tüzelnünk.

Ugyancsak jó és könnyen eltalálható célt mutattak az előre szökellő ellenséges csatárok is. Amde a szökellés is csak rövid ideig tart, a kedvező pillanatot tehát itt is gyors tüzzel kell, hogy kihasználjuk.

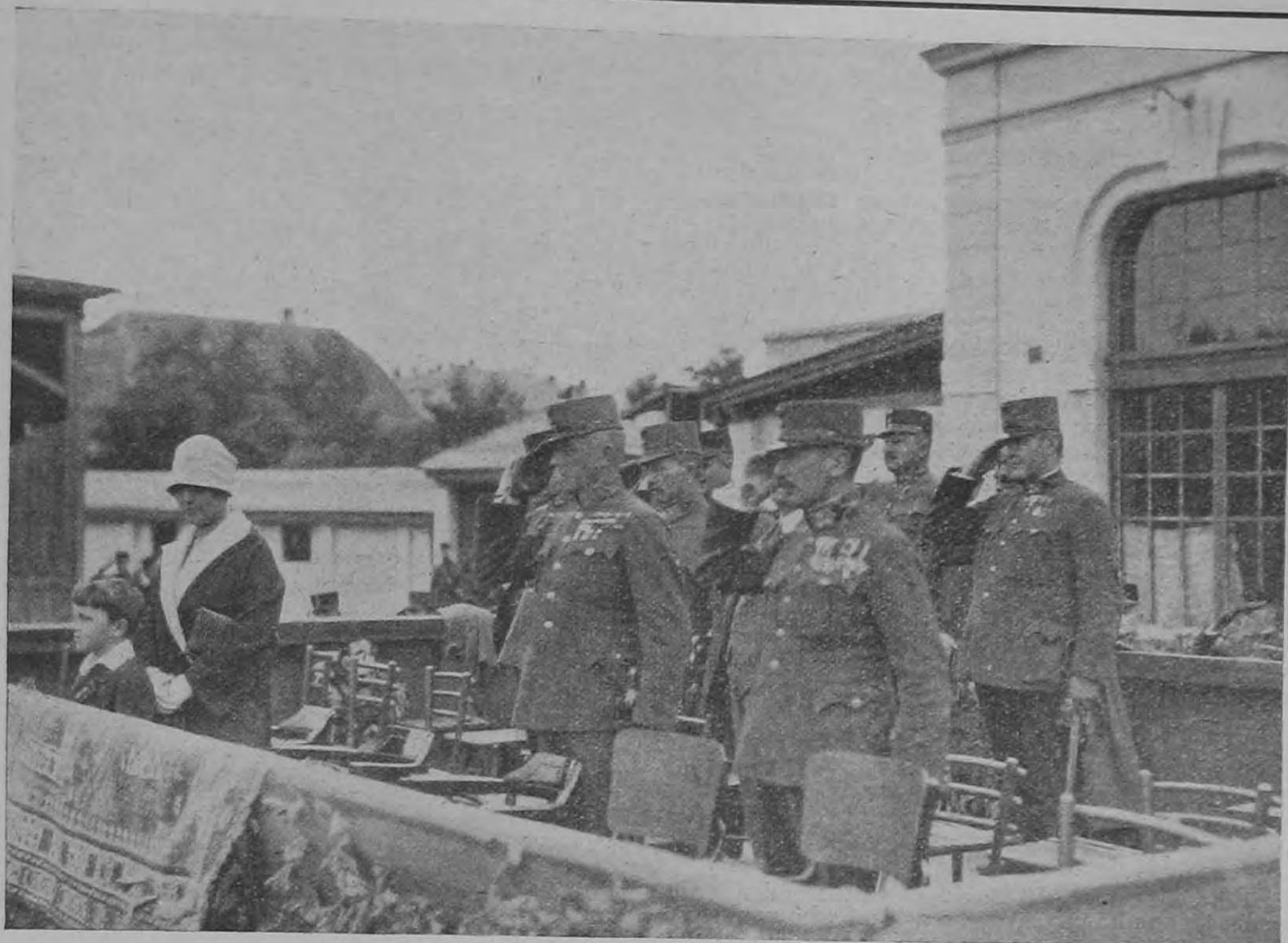
Ha a szomszédunk előre megy, a mozgás alatt nem tud tüzelni. A tüzet egyrészt pótolnunk kell, hogy a vele szemben levő ellenség ne szabaduljon fel tüzünk alól, másrészt, hogy előre mozgásához tűzoltalmat nyujtsunk. Féltávoli puskával ezt a két irányú feladatot csak akkor tudjuk megoldani, ha legalább kétszer olyan gyorsan tüzelünk, mint a szomszéd előre mozgása előtt tüzeltünk.

Az itt elmondottakból tehát kitűnik, hogy az élénk tüzelés indokolt akkor,

- ha az ellenség nagy célt mutat,
- ha az ellenség előre jön, és végül
- ha a szomszédunk mozog előre.

10. Tűzősszpontosítás, tüzelosztás.

Nincs annyi gép és puska, még kevésbé van annyi lösz, amellyel azt az egész területet hatásos tűz alatt tarthatnók, amelyen az ellenség harc alkalmával elhelyezkedik. Ilyenformán kénytelenek vagyunk az ellenséget egyes tűzlökemekkel letartani, harcában megbénítani, sőt ha tudjuk, megsemmisíteni. Ezeket a tűzlökemeket az ellenség azon részei ellen alkalmazzuk,

Képek a Szombathelyen megtartott országos csendőrségi atletikai versenyről: A díszpáholy közönsége. Középen Száhlender Béla altábornagy, a m. kir. csendőrség felügyelője, tőle balra Schill Ferenc ezredes, szombathelyi csendőrküldési parancsnok, háta mögött, a kép jobb oldalán Fischer József ezredes, a belügyminisztérium VI. c. osztályának vezetője.

melyek vagy nagy célt mutatnak s ezáltal gyors és nagy hatást érhetünk el velük szemben, vagy veszedelmesek reánk nézve.

Ezen tüzlökemek összességéből áll a tűzoltalom, melyekkel a vezetett tűzön belül is csak akkor érhetünk el nagy hatást, ha a raj tüzeit kis területre fogjuk össze. Ezt a ténykedést tűzösszpontosításnak nevezzük.

Első kép. Az ujoncoktól 5–600 méternyire olyan helyen, ahol jól, de nem feltűnően látszik, megjelenik először egy ember. Aztán fokozatosan kialakul a kép úgy, hogy egy 4–5 emberből álló csoport lesz látható (szakaszparancsnok, rajparancsnok, kürtös, jelentő futó). Később a csoporttól jobbra-balra egyes csatárok is jelenjenek meg.

A bemutató raj parancsnoka vezetett tüzet s ezután tűzösszpontosítást vezényel. (Pl. tűzösszpontosítás a sárga ház előtt látható csoportra.)

Második kép. A bemutató csatárlánc szárnyraj. A szabad oldalában, tőle mintegy 200 méterre, rejtőzésre alkalmas terepfedezet van, pl. kukoricás.

Ujoncok a bemutató csatárlánccal legyenek.

Jelzők a bemutató csatárlánccal szemben 5–600 méterre csatárlánccal szemben.

A gyakorlat kezdete után néhány perccel a kukoricás szélén ellenséges csatárok jelennek meg.

A bemutató raj parancsnoka a szárny felé eső félrajnak — a kukoricásban megjelent csatárokra — tűzösszpontosítást parancsol.

Oktatás: Nagy célok ellen a tűzösszpontosítás növeli a hatást.

A második gyakorlatnál a raj oldalában megjelent csatárok kétségessé tették a raj további támadását, miután oldalban vagyunk legérzékenyebbek. Ezért gyorsan le kellett küzdeni őket, s ezt a tűzösszpontosítással könnyen és rövid idő alatt elértük. Ezek szerint tehát két esetben használunk tűzösszpontosítást és pedig:

a) nagy célokra és

b) veszedelmes célokra.

Harmadik kép. A bemutató félraj védelmi sávja 100 méter széles. A félraj a védősáv közepén csak a szabályszerű kiterjedést veszi fel. Vele szemben a jelzők 4–500 méter távolságra, a védősáv egész kiterjedésében foglaljanak állást. A bemutató félraj parancsnoka a jelzőkre vezényeljen tüzelosztást.

Oktatás: A félraj védősávja olyan széles, mint a célok szélessége. Ha az ellenségnek csak egy részét vennők tűz alá, — pl. amekkora a félraj kiterjedése — akkor az ellenségnek tüzzel le nem kötött része veszteség nélkül előrejöhetne a közelharcba. Ennek megakadályozására más mód nem áll rendelkezésünkre, mint hogy a haresávunkba eső ellenséget teljes egészében tűz alá vesszük. Ezt az összefogott tüzzel vagyis a tűzösszpontosítással szemben tüzelosztásnak nevezzük.

Negyedik kép. Jelző csatárlánc 7–800 méterre. Bemutató csatárlánc rohamfélraja egyszerre előre szökell. A mozgás megkezdésekor a rajparancsnok a lövész félrajnak tüzelosztást vezényel a rohamfélrajjal szemben levő jelzőkre is.

Oktatás: Ha szomszédunk előre megy, akkor nem tud tüzelni s így az eddig általa letartott ellenség felszabadul a tűz alól. Természetes, hogy az ellenség is főképen az előretörő részre tüzel, mert az nagy célokat kénytelen mutatni, de természetes az is, hogy így a tüzzel le nem kötött ellenség puskáját tökéletesen értékesíthetné. Ez az előretörő félrajban nemcsak nagy veszteségeket okozna, de még az előrejutást is megakadályozhatja. Hogy tehát az előremozgó résznek az elengedhetetlen tűzoltalmat megadjuk, a vele szemben levő célokat is tűz alá kell vennünk. Ez ismét tüzelosztás.

Ezek szerint tüzelosztást is két esetben alkalmazunk, és pedig:

a) mikor haresávunk szélesebb, mint a kiterjedésünk, és

b) mikor szomszédunk előre megy és azt tűzoltalomban kell részesítenünk.

11. Tűzbeszűntetés, fedezés.

A tűzharcban előforduló összes tevékenységek pontos végrehajtása képezi a tűzfelügyelést. E tevékenységek egyrészt a terepfelhasználásból, másrészt a puskák értékesítéséből állanak. A puskák értékesítéséből folyó tűzfelügyelemnek lényeges alkotó része a tűzbeszűntetésnek pontos és helyes végrehajtása. Ha a tüzet nem akkor szűntetjük be, amikor kell, vagy amikor megparancsolják, nem vagyunk fegyvelmezett harcosok és minden más hátránytól eltekintve löszert pazarolunk.

Első kép. Csatlárlánc egyszerre szökell. Azután egyenként hajt végre szökelléseket.

Oktatások: A rajparancsnok „szökni” figyelmeztetőjére a csatlárok mindannyian besűntették a tüzet és előkészűltek a szökellésre. Az egyenkénti szökellésnél pedig a csatlárok a megindulás előtt önmaguktól besűntették a zárócsapót. Miután a végrehajtás helyes volt, következik, hogy minden mozgás egyúttal *parancs* a tűzbeszűntetésére is.

Mozgás közben minden csatlár a neki legkényelmesebb módon hordja a puskáját. Ha a zárócsapót nem csűknék be, könnyen megtörténhetnék, hogy a puskák elsűl és magunkban, akár egy bajtársunkban kárt tehet.

Második kép. A csatlárláncban fekvő bemutató rajparancsnok „tüzet szűntess”-t vezényel.

A csatlárok tovább tüzelnek.

Harmadik kép. A bemutató csatlárlánc parancsnok a tüzelő rajnak „második raj tüzet szűntess”-t vezényel. Egy pár perc múlva „fedezés”-t.

A csatlárok a tüzet szűntess vezényszót tovább adják és a fedezéssel egyútt helyesen hajtják végre.

Oktatás: A harc körűlmények szerint minden raj más és más időpontban szűnteti be a tüzet s hogy ebben tévedés ne lehessen, nagyon fontos és elengedhetetlen hogy a parancsban benne legyen, hogy melyik rajnak kell besűntetnie a tüzet. Helyes volt tehát a raj magatartása akkor, mikor azt a parancsot, melyben a raj nem volt megjelölve, nem teljesíthette. Tekintsük általános szabálynak, hogy olyan tűzbeszűntetésre vonatkozó parancsot, melyben nincs megjelölve, hogy a parancs melyik rajra vonatkozik; végrehajtani, vagy tovább adni nem szabad. Ellenkező esetben megtörténhetik az, hogy éppen az a raj szűnteti be a tüzet, amelynek tűzoltalmat kellene adnia egy másik előre mozgó rajnak. De megtörtént a háborúban az is, hogy az ellenség kiabált „tüzet szűntess”-t.

Mikor a rajparancsnok helyesen „második raj tüzet szűntess”-t vezényelt, a második raj azonnal végre is hajtotta a parancsot. De hogy a tűzbeszűntetés nem jelenti egyúttal a fedezést és az ellenség megfigyelésének megszakítását, azt láttuk abból, hogy a tűzbeszűntetés után minden csatlár a helyén maradt és továbbra is szemeltartotta az ellenséget mindaddig, míg a fedezésre *külön* parancsot nem kapott. A tűzbeszűntetés után az ellenség megfigyelése még fokozottabb mértékben szükséges, mint a tüzelés alatt, nehogy az ellenség meglephessen bennünket.

A tűzbeszűntetésére adott parancsot a csatlárok tovább kiabálták egymásnak. Ha éles tölténnyel lővünk, a zaj sokkal nagyobb, mint a gyakorló tölténnyel való lővésnél, azonkívűl harcban nemcsak puskával, hanem gépekkel is lővünk s ebben a nagy zűrzavarban a rajparancsnok hangja elvész. A csatlárok tehát nem hallhatják a rajparancsnok parancsát s így nem is hajtják végre. Ezért a parancsnokhoz legközelebb eső embernek a szomszédjához a parancsot tovább kell adnia. Ez ismét tovább a szomszédjának, míg az egész rajnak a tudomására jutván, a parancsot végrehajtják.

Ötödik kép. A tüzelő csatlárlánc és az ellenség közé egy oldalból támadó csoport emberei kerülnek.

A csatlárlánc besűnteti a tüzet.

Hatodik kép. A bemutató raj csatlárai támadnak. Egyesek a szökelléseket helytelenűl hajtják végre. Vagy elébe kerülnek szomszédjaiknak, vagy olyan hosszúakat szökellnek, hogy a hátsó csatlárok az elsők veszélyeztetése nélkül nem tudnak tüzelni.

A hátsó csatlárok mindkét esetben tüzet szűntetnek.

Oktatás: Természetes, hogy a tüzet be kell szűntetni akkor is, ha saját csapatot, vagy embert veszélyeztetünk.

Összefoglalva a tűzbeszűntetésére vonatkozó szabályokat, tartsuk szem előtt, hogy a tüzet be kell szűntetnünk:

a) minden mozgás előtt,

b) parancsra,

c) ha tüzünk saját embert, vagy csapatot veszélyeztet.

Fedezésbe csak külön parancsra szabad menni, egyébként a csatlárok helyeiken kell, hogy maradjanak és az ellenség megfigyelését folytassák.

12. Lőszerfelhasználás.

Hogy a puskát, mint lőfegyvert egyáltalán értékesíthessük, töltényre van szükségünk. A honvédnek háborúban 80 töltényt kell vinnie, az az úgynevezett haditáska lőszer. Ennek egy része a tölténytáskában, másrésze a tölténybőröndben van elhelyezve. Útközet előtt azonban ezt a tölténymennyiséget a századnál levő löszerből kiegészíthetjük, a többletet a csatlárnak részint a tölténybőröndben, részint a zsebekben és a kenyértarisznyában kell elhelyeznie. Ebből látjuk, hogy a csatlár a töltényeit nem tudja egy helyre tenni, ha tehát töltényre van szüksége, azt különböző helyekről kell előszednie. A kenyértarisznyában és a zsebekben levő töltényeket minden csatlár bármikor ki tudja venni önmaga is, a tölténybőröndben levő töltényekhez azonban csak egy bajtársa segítségével juthat. A csatlárnak azonban harcban teljes önállóságra van szüksége és így a tölténybőröndben elhelyezett töltények egy részét a harc előtt, amennyiben erre szükség van, kiveszi és a kenyértarisznyában, zsebben helyezi el. Harc közben csak harszűnetek alkalmával vagy fedezékek mögött segíthet egyik honvéd a másiknak a töltények kivevésében.

(Folytatjuk.)

A szárnyparancsnokság irodai ügyviteléhez.

Irta: SCHRÉDL VILMOS százados.

A Csűsz. és Szűt. megjelenése előtt a szárnyparancsnok által vezetendű előjegyzéseket a 7925/eln. 5. 1921. sz. rendelet állapította meg, melynek egyes határozmányai a Csűsz. III. rész megjelenéséig érvényesek maradnak.

Mielőtt azonban a szárnyparancsnok teljes irodai ügyvitele szabályzatban lefektetett végleges formát nyerne, megkíséreltem, hogy annak egyszerűsítéséhez és a már meglevű utasításokkal összhangba való hozásához néhány gondolattal hozzájáruljak.

Hogy az egyszerűsítésre szükség van, az elvitathatatlan és talán legjobban személtethető, ha egy nagyon egyszerű „űgykűdést”, mondjuk egy 5 napi szabadságot végigkísérűnk a maga bürokratikus útján, amelyet a szárnyparancsnokságnál meg kell tennie.

A szárnyparancsnok a hozzáintézett szabadságkérűlmet iktatja, azt az űgydarabon engedélyezi s az engedélyezést, valamint a szabadság megkezdését és befejezését az iktatókűnyvbe bevezeti. A szabadság helyét, tartamát, megkezdését, befejezését, továbbá az erre vonatkozó űgydarab számát a szabadságot élvezett legénységről vezetett előjegyzésbe bevezeti. Ha a csendűrt áthelyezik, akkor a szárnyparancsnok ezt az előjegyzést az űj parancsnokhoz juttatja. A szárnyparancsnok tehát az engedélyezett szabadságokat jelenleg

Képek Hindenburg 80. születésnapjának megünnepléséről: Világszerte feltűnést keltett az a roppant arányú ünneplés, amivel a német nép Hindenburgot október hó 2-án, 80. születésnapján köszöntötte. Az elnök szemlét tart a tengerészek felett.

5 helyen tartja nyilván. 1. Az irattárban lévő ügydarabokon, 2. az iktatókönyvben, 3. a szabadságot élvezett legénység előjegyzésében, 4. a fali táblázaton, 5. a legénység örsönkénti elhelyezéséről vezetett kimutatásban.

Ez az eljárás, véleményem szerint, hosszadalmas és felesleges. Helyette sokkal egyszerűbb és mégis célravezető módot találunk, ha vizsgálat alá vesszük azt a kérdést, hogy miért kell az élvezett szabadságokat nyilvántartani.

A szárnyparancsnok alárendeltjeinek szabadságot engedélyezhet, de minden alkalommal szem előtt kell tartania, hogy az egy-egy év alatt élvezhető szabadságnál többet egy alárendeltje se vehessen igénybe és hogy egy időben csak annyi csendőr legyen szabadságon, amennyinek távolléte a szolgálat eredményes ellátását nem hátráltatja.

Véleményem szerint az élvezett szabadságok nyilvántartását oly módon kell szabályozni, hogy annak alapján a szabadságot engedélyező parancsnok a fenti két döntő körülményt megállapíthassa és mérlegelhesse.

Ez a nyilvántartás például a következő lehetne:

Az alárendelt legénység szabadságolására vonatkozó iratokat a szárnyparancsnok külön iratcsomóban kezelje. Az ezen iratesomóról vezetendő

iratjegyzékbe minden egyes szabadságot kérő csendőr nevét évenként csak egyszer iktassa be. A csendőr által ugyanazon évben kért összes szabadságok az iratjegyzék ezen egy száma alatt nyernének elintézését.

A szabadságok iratjegyzéke a Cs—2. 25. minitájától csak annyiban térne el, hogy a 3. függélyes rovat oldalirányban rövidebb lehetne, mert ide csak a szabadságot kérő csendőr nevét és rendfokozatát kellene bejegyezni, míg a szabadság engedélyezésének kelte és tartama előjegyzésére összefoglalt 4. és 5. rovat nagyobb lehetne. Ezen rovatba a szárnyparancsnok minden alkalommal bejegyezné, hogy mely napon, hova és hány nap szabadságot engedélyezett a 3. függélyes rovatban megnevezett csendőr részére. Újabb szabadság ugyanígy az előző alá volna előjegyzendő.

Ily módon a 4. függélyes rovatban annyi egymás alatt fekvő sor képződne, ahányszor a csendőr szabadságot kapott.

Ha a szabadságot nem a szárnyparancsnok engedélyezte, akkor az azt engedélyező parancsnokság, továbbá az ügydarab kelte és száma az iratjegyzék 2. függélyes rovatából vehető ki.

Ha a csendőr az engedélyezett szabadságot nem veszi igénybe, akkor azt az előzményt képező ügydarabon elő kell jegyezni és az iratjegyzékben lévő bejegyzést törölni kell.

A szabadság megkezdését és befejezését a szárnyparancsnok egy más előjegyzésben tartalmazhatná nyilván.

A szárnyparancsnoknak ugyanis, hogy a Szut. 601. és 602. pontjában foglalt rendelkezéseknek megfelelhessen, szüksége van egy előjegyzésre, melynek alapján a legénység beosztását, alkalmazását, az őrsökön szolgálatot teljesítők és az őrsökről távollévők számát áttekintheti és amelybe a Szut. 602. pont 2. bekezdése alapján tehető javaslataihoz szükséges adatokat előjegyezheti.

A jelenlegi irodai ügyvitel mellett mindezen adatokat a következő előjegyzésekből kell összeszedni:

1. kimutatás a legénység őrsönkénti elhelyezéséről,

2. fali táblázat az alárendeltek őrsönkénti elhelyezéséről,

3. előjegyzés az altiszti sarjakról,

4. előjegyzés az őrsparancsnokképző tanfolyam hallgatására alkalmas egyénekről,

5. mindezekon kívül — rendszeresített előjegyzés hiányában — a szárnyparancsnoknak külön kellett előjegyezni, hogy segítyezésre, jutalmazásra, áthelyezésre, előléptetésre stb. kiket hozhat alkalmilag javaslatba.

Ezen rendszer mellett az adatok összegyűjtése nehézkes, az őrsökön szolgálatot teljesítők számának változását nem lehet áttekinteni, mert a fali táblázatból sem vehető ki, hogy az őrsről való távollét mikor kezdődött és mikor végződik. Ennek megállapításához mindig egy más előjegyzést is kézbe kell venni.

Véleményem szerint az előbb 1—5. pont alatt felsorolt előjegyzések helyett célszerűbb, egyszerűbb volna s így jobban megfelelné egy előjegyzés vezetése, melyet „Kimutatás a legénység beosztásáról“ néven nevezhetnénk.

Ezt a kimutatást a szárnyparancsnok minden őrsről külön-külön lapon vezetné, azonban valamennyi lapot összefüggés nélkül kéregpapír tömbben együttartaná.

A kimutatás tartalmazná:

A lap felső szélén: az őrs megnevezését, rendszeresített létszámát.

Függőleges rovatok:

1. Folyószám, 2. név, 3. rendfokozat, 4. mióta van az őrsön, 5. beosztás (őrsparancsnok, őrsparancsnokhelyettes, irodavezető, gazdálkodásvezető (Szut. 283. p.), végzett-e járőrvezetői tanfolyamot. (Szut. 566. p.), lovának neve, van-e kerékpárja, 6. altiszti sarj, 7. őrsparancsnokképző tanfolyamba alkalmas, 8. szolgálatot nem teljesít: a) tanfolyamban, b) vezénnyelve, c) beteg (az őrsön vagy a lakásán), d) kórházban vagy gyógyintézetben, e) szabadságon, f) fenyítését vagy büntetését tölti, g) felülvizsgálat alatt áll. 9. Megjegyzés.

A 8. rovat alrovatába minden folyamatban lévő távollétet piros tintával jegyezne be s azt a bejegyzést, amidőn a távollét befejeződött, fekete tintával írná át.

Ily módon a szárnyparancsnok gyorsan és könnyen megállapíthatná, hogy az egyes őrsökön hány fő nem teljesít szolgálatot, mert a távollévők nevével egymagasságban piros bejegyzés van. Ha pedig például azt óhajtja tudni, hogy összesen hány csendőre van szabadságon, akkor megol-

vassa, hogy az őrsök kimutatásainak 8. e) rovatában hány piros bejegyzés van.

A 8. rovat alrovatainak kitöltéséhez az őrsök 5 napi sommás jelentései szolgáltatják az adatokat. Ezek előjegyzése a mostani rendszer mellett ugyancsak nehézkes, mert például egy megkezdett szabadság előjegyzéséhez kézbe kellett venni az iktatókönyvet, a szabadságot élvezett legénység előjegyzését és a csendőr névkártyáját a falitáblázaton át kellett helyezni. A sommás jelentés a változásokat őrsönként csoportosítja s így ezen adatok a legénység beosztásáról ugyancsak őrsönként felfektetett kimutatásba igen rövid idő alatt átvezethetők volnának.

Eddig nem volt olyan előjegyzés, melyből hitelesen megállapítható lett volna, hogy egy csendőr hányszor, hova és mennyi időre volt vezénnyelve. A vezénnyelést ugyanis a legénység őrsönkénti elhelyezéséről vezetett kimutatás megjegyzés rovatába írónnal bejegyezték s amidőn a vezénnyelés megszűnt, azt a bejegyzést kitörölték.

A vezénnyeléseknek ily módon maradandó és áttekinthető nyoma nem maradván, a parancsnoknak nem volt módjában a vezénnyelést abszolút igazságosan intézni, pedig ennek nemesak a fegyelemre, hanem a csendőr szolgálati értékére is befolyása van.

Minél többféle beosztásban szolgált egy csendőr, annak ismeretei és tapasztalatai annál sokoldalúbbak, viszont a közbiztonsági szolgálat szempontjából rendszerint csökken annak a csendőrnek az értéke, aki az őrsön ezen szolgálatot huzamosabb ideig nem teljesítette.

A vezénnyelések nyilvántartásának fent leírt maradandó és áttekinthető módja azonban lehetővé tenné, hogy a szárnyparancsnok a vezénnyeléseket a fenti elvek szoros betartásával javasolhassa.

A legénység beosztásáról vezetett kimutatás 5. rovatában foglaltakat azért kell nyilvántartani, mert az irodavezető és gazdálkodásvezető a többi csendőrnél kevesebb szolgálati órát teljesíthet és mert a szárnyparancsnok csak a járőrvezetői tanfolyamot végzettek nyilvántartása esetén ellenőrizheti, hogy az őrsparancsnok a Szut. 566. p.-ban elrendelteknek a járőrvezető kijelölése alkalmával megfelelt-e.

Az altiszti sarjakat és az őrsparancsnokképző tanfolyam hallgatására alkalmas csendőröket, véleményem szerint, előnyösebb őrsönként nyilvántartani, mert érdemül kell betudni az őrsparancsnoknak, ha minél több magasabb kiképzésre alkalmas csendőrt nevel.

A 8. megjegyzés rovatba a szárnyparancsnok a fogalmazványok átvizsgálása, kiszállások, szemlék, továbbá a minősítés alkalmával tett észleletei alapján eszközöl olyan bejegyzéseket, amelyeket a Szut. 602. pont 2. pontja alapján szerkeszthető javaslatainál alkalmilag értékesíthet.

Ilyen bejegyzések lehetnének például:

„152/1927. sz. nyomozása dícséretreméltó.“

„Bár 12 éve szolgál, dícsérete még nincs.“

„F. évben előléptetése javasolható!“

„A lakossággal túlságosan barátkozik, áthelyezendő!“

„Törődött, a testületből való kiválása rövid időn belül várható.“

Képek Hindenburg 80. születésnapjának megünnepléséről: A frontharcosok gyülekezése.

„Minősítése javult, f. évben megdícsérhető.“

„Sok gyermeke van, anyagi gondokkal küzd, segélyezésre szorul.“

„Török F. alapból jutalmazásra.“

„Gyermeke egy év múlva gimnáziumba megy. Athelyezését kérni fogja“ stb.

Miután a legénység beosztásáról vezetendő kimutatást megismertük, térjünk vissza a szabadságok nyilvántartására.

Ugyanezen kimutatásba jegyeznénk elő a szabadság tartamát, kezdetének és befejezésének idejét és pedig piros tintával a szabadság engedélyezésekor: „10 nap“, megkezdésekor „XI. 1.“, befejezésekor a „10 nap“-ot és „XI. 1.“-et feketével átírva, ugyancsak feketével a bevonulás napját „XI. 10.“ írjuk be. A szabadság befejezése után a 8. e) rovatban fekete tintával írva: „10 nap. XI. 1.—XI. 10.“ bejegyzés áll, ami azt jelenti, hogy a csendőr már az őrsön szolgálatot teljesít.

A 105947/VI—b. 1926. sz. rendelet (19/Cs. K. 1926.) alapján a szárnyparancsnokok előjegyzést vezetnek a szabadságolt csendőr részére kiállított kedvezményes vasúti utazásra jogosító szabadságolási igazolvány űrlapokról is. Ezen előjegyzés vezetése is feleslegessé válna, ha a szabadságok iratesomójáról fent leírtak szerint vezetett iratjegyzék 4. rovatába a szabadság engedélyezésének keltét, helyét és tartama mellé ezen űrlap számát is feljegyeznénk.

Tisztáznunk kell még azt a kérdést, mily módon

tudósítsuk az új parancsnokot a hozzá áthelyezett csendőr által ez évben élvezett szabadságokról.

Az új parancsnokot csupán az érdekli, hogy a csendőr ez évben hány napi szabadságot élvezett és utóljára mikor volt szabadságon. Ezt egy egyszerű átirattal elintézhjük. Például: „Kovács István f. évben 10 napig, utóljára XI. 1.—XI. 3-ig volt szabadságon.“

A szabadságok nyilvántartásának helyes volta a szabadságolási igazolványokból volna ellenőrizhető s ezért az alárendelt legénység összes ily igazolványait a szárnyparancsnok is irattározna.

Egyszerűsíteni lehetne a legénység fenyítései- nek és büntetései- nek nyilvántartását is.

A honvédségnél ugyanis csak az alosztályparancsnok vezet a legénység fenyítéseiről büntetési jegyzőkönyvet, míg nálunk az osztályparancsnokság büntetési jegyzőkönyvet, a szárnyparancsnokság pedig havi büntetési jegyzőkönyvet vezet. Az osztályparancsnok büntetési jegyzőkönyve az összes fenyítéseket tartalmazza, ez az alapnyilvántartás, míg a szárnyparancsnok havi büntetési jegyzőkönyvébe csak az általa kiszabott fenyítéseket vezeti be s úgy ezeket, mint alárendeltjeinek többi fenyítését is az osztályparancsnokság büntetési jegyzőkönyvével egyező büntetési jegyzőkönyvi kivonatokban tartja nyilván. Indokolt, hogy a büntetési jegyzőkönyvet az osztályparancsnok vezesse, mert a legénységet az őrsökre — az őrsparancsnok kivételével — ő osztja be s ezért az összes személyi okmányoknak nála kell lennie.

Minthogy a szárnyparancsnok a csendőr fenyítéséről a nála lévő büntetési jegyzőkönyv-kivonatból tájékozódhatik, a havi büntetési jegyzőkönyv általa való vezetésének célja csak az lehet, hogy az előjárók megbírálhassák, vajjon gyakorolta-e a szárnyparancsnok és miként fejezni fenyítő hatalmát.

Véleményem szerint ez a cél a havi büntetési jegyzőkönyv vezetésének mellőzése esetén is elérhető oly módon, hogy a szárnyparancsnok a büntetési jegyzőkönyvi kivonatok megőrzésére szolgáló borítólapra az általa megfenyített csendőr nevét és a vonatkozó fenyítés folyószámát feljegyezne. A feljegyzések számából az első pillanatban megállapítható, hogy a szárnyparancsnok hányszor fenyítette meg alárendeltjeit, magát a fenyítést pedig elbírálás céljából az előbb említett feljegyzés alapján igen gyorsan meg lehet találni.

Végül célszerű-e a csendőröknek a szárnyparancsnokságnál lévő személyi iratait: büntetési jegyzőkönyvi kivonatok, minősítvényi jegyeket és a betegségekről vezetett előjegyzéseket külön-külön csomagban őrizni.

Véleményem szerint előnyösebb volna, ha az egy csendőrre vonatkozó személyi iratokat — úgy mint az osztályparancsnok — a szárnyparancsnok is okmánycsomószerűleg együtttartaná, mert az egy-egy csendőrnek alkalomadtán való megítélésére mindhárom irat tartalmaz adatokat.

Ha ezek a gondolatok a gyakorlatban megvalósulhatnának, a szárnyparancsnok az eddiginél 6 előjegyzéssel kevesebbet vezethetne, amit irodai ügymenetének egyszerűsítése terén kézzelfogható eredménynek lehetne tekinteni.

Az állatforgalmi szavatosságról.

Irta: Dr. HALASI KÁROLY aligazg. állatorvos.

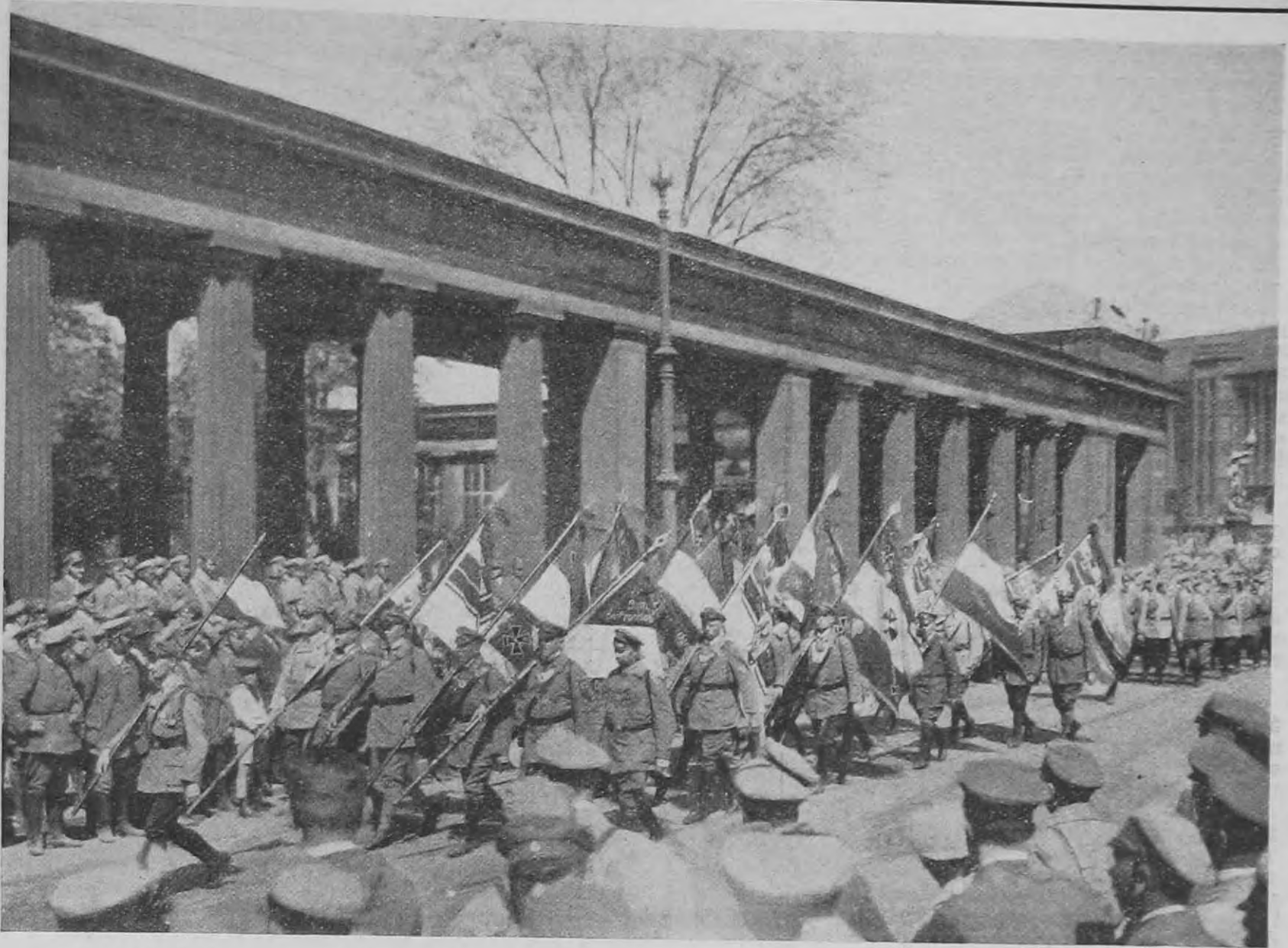
Az állatforgalmi szavatosság abban áll, hogy ha valaki másnak élő, hasznos háziállatot elad, vagy esereken átenged, akkor nemcsak az állatot adja át a kialakított vételárért, hanem egyben jótállni is köteles (szavatol), hogy az eladott vagy elcsereált állat a rendeltetésének megfelelő tulajdonságokkal is bír és mentes minden olyan hibától vagy fogyatkozástól, amely az állat természetszerű rendeltetését vagy használhatóságát lényegesen korlátozná. Az állatforgalmi szavatosságot, az eladó és vevő különös jogi viszonyait már régóta érvényes jogszokások és jogszabályok szabályozzák, amelyek országok között más és más elveken alapulnak és törvényes szabályozást nyernek. Az integer Magyarországon egy évszázad óta az 1811. *osztrák polgári törvénykönyv* vonatkozó paragrafusai, majd a kiegyezés óta az ezeken alapuló joggyakorlat szellemében történt az állatforgalmi szavatosságból eredő peres ügyek elbírálása. Megfelelő tételes jogszabályok azonban még mindig nem voltak, s ezen hiányokat az 1875-ben megalkotott kereskedelmi törvény sem pótolta, mert ennek rendelkezései csak olyan esetekben voltak felhasználhatók, amikor az állatadásvétel kereskedelmi ügylet jellegével bírt. A csonka országban az állatforgalmi szavatosságot, illetve az ebből eredő vitás ügyekben való bíraskodást az 1903. évi X. t. c. fektette szilárd alapra, majd a törvénnyel egyidőben kiadott 1394/1923. M. E. számú kormányrendelet megállapítja, hogy a hasznos háziállatok mely hibái minősítetnek ú. n. *szavatossági főhibáknak*, egyben pedig az ezekre vonatkozó jogvédelmi időszakokat is megállapítja.

Az idézett törvény csak a benne felsorolt hasznos háziállatokra, nevezetesen: ló, szamár, öszvér, szarvasmarha, bivaly, juh, kecske és sertésre vonatkozik, míg egyéb, a törvényben fel nem sorolt állatfajok adásvéte-

lénél az általános jogszabályok maradnak érvényben. Az új törvény értelmében az eladó szavatolni köteles a törvényes szavatossági főhibákért, és az egyszerű szavatossági hibákért; azonban az állatnak nem minden hibája vagy hiánya minősíthető szavatossági hibának, hanem csak a *rejtett* és *lényeges* hibák és fogyatkozások. Rejtettnek akkor minősíthető a hiba, hogy ha annak felismerésére szakismeretek szükségesek, vagy hogy ha állatokkal rendszerint foglalkozó s e téren átlagos ismeretekkel bíró egyén még kellő körültekintéssel sem fedezhette fel. Ide sorolhatók a belső szervek betegségei s a szembántalmak azon alakjai, amelyek egyszerű megnézéssel nem fedezhetők fel. Nem köteles szavatolni az eladó a külső hibákért, vagyis olyan kóros elváltozásokért, amelyek az egyes szervek eltorzulásával járnak s így azokat a vevő kellő körültekintéssel könnyen felfedezheti. Ide tartoznak a végtagok kóros bántalmái, mint pl. a pókok, kapták, az inak megvastagodásai, a különféle patabántalmak, a szembetegségek külső elváltozásokkal is járó alakjai stb. A szavatossági hiba egy másik főkelléke az, hogy lényeges legyen, vagyis hogy az az állat természetszerű rendeltetését, használhatóságát lényegesen és tartósan korlátozza és ezzel kapcsolatban az állat forgalmi értékét is tetemesen csökkentse. Ide számíthatók azon betegségek, amelyek miatt az állat elhullott, vagy ha leöltetett s húsa hatósági intézkedés folytán értékének legalább egynegyed részét elvesztette, — akár részbeni elkobzás, akár hatósági hússzékebe való utalásból kifolyólag. Ide tartoznak továbbá olyan heveny betegségek, amelyek az állat elhullását okozták, vagy amelyekből olyan idült és gyógyíthatatlan bántalmak fejlődtek, amelyek az állat használhatóságát lényegesen és tartósan csökkentik. Szavatolni tartozik továbbá az eladó még mindazon nem lényeges és rejtett, tehát nem törvényes szavatossági hibákért is, amelyekért külön kikötés alapján jótállást vállalt. Ilyen pl. lovaknál az ijedősség azon alakja, amely nem valamely törvényes szavatossági hibának minősíthető szembetegség következménye; ezért a törvény szerint az eladó nem tartozik szavatolni, de hogy ha a vevő erre vonatkozó külön kikötését elvállalta, ezért is szavatossággal tartozik.

Amint látjuk, a törvény hathatós védelemben részesíti a vevőt az eladóval szemben, ami méltányos is, mert alig van a kereskedelemnek még egy olyan ágazata, ahol annyi csalás, becsapás észlelhető volna, mint az állatkereskedelem terén. Az eladó szavatossága a törvényes szavatossági hibáknál azonban nem korlátlan időkre szól, hanem általában hat heti időtartamra van megállapítva; ez az úgynevezett vélelmi időszak, amelyen belül a *vevőnek* kell a hibát felfedezni és az eladónak tudomására hozni, ha a kártérítés iránti igényét érvényesíteni akarja. Ugyancsak a vevőre hárul az a kötelesség is, hogy az ezen idő alatt észlelt hibára vagy hiányra vonatkozólag bebizonyítsa, hogy az a vásárolt állatban már az adás-vételkor is megvolt. Az értesítést a vevőnek írásban kell az eladóhoz eljuttatni, ha az eladó szóbelileg nem volt értesíthető és pedig legkésőbb a vélelmi időszak lejártától számított három nap alatt; ha pedig az állat korábban hullott el vagy leöltetett, ettől számított három nap alatt esedékes az eladó értesítése a vevő részéről; az eladó értesítésével egyenértékű, ha a vevő az esetet a községi előjáróságnak bejelenti, vagy a vásárolt és hibásnak talált állatot állatorvossal megvizsgáltatja. Ezen értesítésre nincs kötelezve a vevő akkor, ha a vásárolt állatban talált szavatossági hibát az eladó az eladásakor ismerte, vagy ha azt a vevő előtt csalárdul elhallgatta, vagy a hibát leplezte; ilyen esetben az eladó korlátozások nélkül szavatol nemcsak a törvényes szavatossági hibákért, hanem más, egyébként nem törvényes szavatossági hibáknak minősíthető lényeges hibákért is. A szavatossági időt a felek közös megegyezéssel meghosszabbíthatják, vagy megrövidíthetik, úgyszintén kiterjeszhetik a szavatosságot olyan hibákra és hiányokra is, amelyek a fenti törvény értelmében nem képeznek szavatossági hibát; ilyen megegyezés azonban mindig írásban kötendő, s célszerű azt egy vagy több tanúval is aláírni.

Ilyen, a fenti esetre szóló példa: a vevő olyan feltétellel (kikötéssel) veszi meg a lovat, hogy az teljesen szelid, tehát nem rúg és nem harap; e két rossz tulaj-

Képek Hindenburg 80. születésnapjának megünnepléséről: A frontharcosok felvonulásának zászlóvivő százada.

donság még az esetben sem minősíthető szavatossági hibának, ha megrögzött, vagy már olyan fokú is, hogy komolyan veszélyezteti az állat körül foglalatostokó embereket, feltéve, hogy a vevő ezen rossz tulajdonságokat kellő körültekintéssel sem fedezhette fel a vétel alkalmával. Ha az eladó a vevő fenti kikötésébe belemege és erről írásbeli nyilatkozatot ad, akkor a nyilatkozatban szereplő — egyébként nem törvényes szavatossági hibák — tehát ez esetben a rugósság vagy harapósság is a törvényes szavatossági hibák mintájára bíráltnak el. Az ilyen hibákra vonatkozó, külön kikötés esetén a felek a vélelmi időszakra vonatkozólag is meg szoktak egyezni, ha eziránt nem történt megállapodás, akkor a vélelmi idő itt is hat hét.

Még hathatósabb védelemben részesíti a törvény a vevőt az úgynevezett *szavatossági főhibák* eseteiben. Szavatossági főhibának nevezzük azokat a rejtett és lényeges hibákat, amelyeket valamely tételes jogszabály (pl. a fentemlített kormányrendelet) főhibának minősít; a szavatossági főhibákra az idézett rendelet külön vélelmi időszakot állapít meg, amelyen belül, ha a hiba jelentkezik, az a jogi vélelem érvényesül, hogy a hiba már a vétel alkalmával is megvolt az állatban. Ezzel szemben az eladónak joga van bizonyítani, hogy az adás-vétel alkalmával az állat a hibától mentes volt; az eladónak ezen, törvényben biztosított joga azonban ritkán eredményes, mert az egyes szavatossági főhibák vélelmi ideje úgy van megállapítva, hogy a betegségnek a felismerhetőségig való fejlődési idejét rendszerint szorosán fedí.

Igy pl. a *lovak fulladozása* szavatossági főhiba, amelynek vélelmi idejét tizennégy napban állapította meg a törvény: a fulladozás (száraz keh, hörgősség) állandó nehéz lélegzésben, „kehelésben” nyilvánul, amely az állat munkaképességét s ezzel kapcsolatban az értéket is lényegesen esőkkenti; ezen bántalom alapoka a tüdők (légzési szervek) vagy a szív idült és gyógyíthatatlan betegségeiben rejlik, mely bántalmak oly-

mérvü kifejlődéséhez, hogy az már idült fulladozásban nyilvánuljon, tapasztalat szerint legalább két heti idő szükséges; így, ha a vevő akár a tizenharmadik napon fedezi fel ezt a hibát, majdnem teljes bizonyossággal állíthatja, hogy a ló már az adás-vétel alkalmával is kehes volt, vagy — ami azonos elbírálás alá esik — a keheség alapoka már akkor is meg volt az állatban. Amint látjuk, a szavatossági főhibák esetében az eladónak igen ritkán sikerül annak a bizonyítása, hogy a szavatossági főhiba, vagy annak közvetlen alapoka az adás-vétel után keletkezett az állatban.

Az 1923. évi február 26-án kelt 1394/1923. M. E. számú kormányrendelet a következő betegségeket minősíti szavatossági főhibáknak:

a) Az egyapatás háziállatokra vonatkozólag:

1. *fulladozás* (száraz keh, hörgősség) 14 napi vélelmi idővel;
2. *butacsira* 14 napi vélelmi idővel;
3. *havivakság* (általános belső szemgyulladás) 30 napi vélelmi idővel és
4. *takonykór* 14 napi vélelmi idővel.

b) Szarvasmarha és bivalyra vonatkozólag:

1. a *gümőkór* (tuberkulózis) azon alakja, amely már külső tünetekben (köhögés, nehéz lélegzés, lesóványodás, a nyirokesomók idült duzzanata és dudorzatossága stb.) is nyilvánul, 30 napi vélelmi idővel;
2. az *álgümőkóros bélgyulladás* 30 napi vélelmi idővel.

c) Juhok és kecskékre vonatkozólag:

1. *juhhimlő* 8 napi vélelmi idővel;
2. *rühösség* a gyapjúval fedett testrészekben 14 napi vélelmi idővel;
3. a *mételykór* vagy *tüdőférgességnek* táplálkozási zavarokban (lesóványodásban, étvágytalanságban) nyilvánuló alakja 30 napi vélelmi idővel.

d) Sertésekre vonatkozólag:

1. sertésorbánc 3 napi vélelmi idővel;
2. sertéspestis 5 napi vélelmi idővel;
3. borsókakór 30 napi vélelmi idővel.

A szavatossági főhiba és a törvényes szavatossági hiba között tehát az a különbség, hogy míg az egyes főhibáknál a törvény külön-külön állapítja meg a vélelmi időt, addig a szavatossági hibáknál a vélelmi idő egységesen 42 naphan van megállapítva. Szavatossági főhiba megállapítása esetén a vevő a megállapított vélelmi idő alatt, vagy legkésőbb annak lejártától számított 3 napon belül szóban vagy írásban értesíteni tartozik az eladót, hogy kárigényét érvényesíthesse; egyszerű szavatossági hibák esetében azonkívül a vevőt még annak a bizonyítása is terheli, hogy a szavatossági hiba már a vétel alkalmával is meg volt az állatban. Szavatossági főhiba esetén csak akkor terheli a vevőt a bizonyítás kötelezettsége, hogy ha a hibát csak a vélelmi idő lejártá után, (de legalább 42 napon belül) fedezi fel, illetve hozza az eladó tudomására.

Nem tartozik az eladó szavatolni olyan hibákért, amelyeket az adás-vétel alkalmával a vevő tudomására hozott vagy amelyeket a vevő már ismert. Egész különleges védelemben részesül a vevő az eladóval szemben olyan esetben, amikor az eladó a lényeges és rejtett hibákat csalárdul elhallgatta, vagy leplezte; ilyenkor a vevőt sem a vélelmi idő betartása, sem a bejelentés kötelessége nem terheli. Hibák csalárd elhallgatása vagy leplezése s általában a különféle csalások gyakran fordulnak elő az állatkereskedelemben, főképpen a lóvásárokon, ahol a sietség, a vásári zaj nagyban megnehezíti a ló alaposabb megvizsgálását és kipróbálását, azonkívül a csalás tényállását csak ritkán sikerül megállapítani s így az eladók, főképpen a kipróbált kupecsek, nem igen riadnak vissza még a szavatossági főhibák elhallgatásától vagy leplezésétől sem. A csalás csak azon esetben bizonyítható rá az eladóra, ha az állatot ugyanazon hiba miatt már egyszer visszakapta, vagy ha pl. egy sajátnevelésű és először áruba bocsátott lóva korát hamisítja meg; ez utóbbi esetek a ravasz fondorlattal való szándékos megtévesztés tényálladékát teljesen kimerítik. A kor meghamisítása igen gyakori, főképpen lovaknál s részint a ló megfiatalításában, ritkábban annak öregítésében nyilvánul. Utóbbi cél elérésére egyes tejmetszőfogakat előbb és erőszakkal húznak ki, mint azok maguktól kihullanának s ezáltal a csikó $\frac{1}{2}$ —1 évvel idősebbnek látszik. (Ez sokszor észlelhető a pótlóvázason a kupecsek által elővezetett lovakon.) Gyakoribb eset a lovak fiatalítását célzó beavatkozás s ez abból áll, hogy a ló metszőfogait rövidítik, az esetleges harapócsokat (a másodikikat, amely 15 éves korban jelenik meg) lecsíplik, s az elkopott kupák helyébe mesterséges kupákat vésnek, vagy égetnek s ezáltal az öreg, 14—15 éves lovat 6—7 évesnek tüntetik fel. A szavatossági hibák leplezése is elég gyakori, így pl. a pata repedéseinek kitanasztása, a gyűrűzottség leráspolozása, heveny kötőhártyalob előidézése azon célból, hogy a belső szemgyulladást (havi vakságot) leplezzék; ilyen továbbá a butacsira, fulladozás stb. hibák leplezése. Sőt az is előfordulhat, hogy a vevő mesterségesen idéz elő hibákat a vásárolt lovon, hogy a vételt felbonthassa, vagy hogy az eladót árendményre bírja.

Minden olyan esetben, amikor a csalás (hibaleplezés) nyilvánvaló, a vevő az eladót minden értesítés mellőzésével egyszerűen perbe hívja, egyébként pedig a vélelmi idő lejártától számított három napon belül a hiba fenforgásáról értesíteni tartozik az eladót; az értesítéssel egyenlő hatályú a keresetindítás, az eladó perbehívása, vagy az előzetes bizonyítási eljárás kérelmezése. Az értesítésben a vevő tudomására hozza az eladónak, hogy a tőle vásárolt állat milyen szavatossági hibának minősített fogyatkozást talált, esetleg egy állatorvosi bizonyítványt is mellékel, egyben pedig felhívja az eladót az adás-vételi szerződés felbontására. Az utóbbi felbontása esetén mindenik fél visszaadja azt, amit a másiktól kapott, tehát az eladó visszaadni tartozik a vételárát annak törvényes kamataival, a vevő a vásárolt állatot esetleges szaporulatával (pl. hasas tehén vétele esetén az időközben született borjút is vissza kell adni). A vevő azonkívül a járlat átiratásának (forgalmi adót), az állat szállításának, tartásának, megvizsgálásának, esetleges kezelésének a

költségeit is követelheti az eladótól; viszont a vevő az időközi haszon megtérítésére kötelezhető, ha az állatot tényleg használta vagy veszély nélkül használhatta volna. Pl. ha a vevő az egy szemre havlyvak lóval akár magának vagy bérbe fuvarozott, ennek jövedelme az eladót illeti, ha pedig a lovat nem dolgoztatta, az eladó az így elmaradt jövedelem megtérítését szintén követelheti a vevőtől, ez a haszon azonban rendszerint egyenértékű az állat tartási költségeivel s így kiegyenlítettnek tekinthető. (1923: X. t. c. 7. §.) Végül megállapítja a törvény a szavatossági hibák miatt támasztható követelések elévülését, amely a szavatossági idő leteltétől számított 15 nap alatt áll be.

Az állatforgalmi szavatossági törvény és helyes értelmezésének ismerete úgy a lovas, mint a gyalogos csendőr számára igen fontos, mert az állattartó gazdák gyakran fordulnak hozzájuk ilyenféle tanácsokért; a helytálló felvilágosítás és jó tanács pedig nem egy esetben tartotta vissza a feleket az áldatlan és sokszor kétes kimenetelű költséges pereskedéstől, amelynek már nem egy tanya esett áldozatul.

Légvédelem.

A jelen kor legizgatóbb katonai kérdései a légi hadviselés lehetőségei körül forognak.

A világháború befejeztével a harci aviatika még gyermekkorát élte, de azóta sok történt. A világ nagyhatalmai minden igyekezetüket annak fejlesztésére fordítják.

Külföldön nemcsak a katonai szakirodalom foglalkozik vele; a napisajtó naponta közöl érdekes híreket, melyek összességéből — minden elfátyolozási igyekezet dacára — a mai helyzetnek eléggé tiszta képe bontakozik ki.

Illusztráció képen ime a külföldi napisajtó két híre:

„Az Egyesült Államok leszerelnek! London aug. 16. A Daily Mail a következő információt közli: Az Egyesült Államok légügyi miniszteriuma a bombavető repülőgépek egy új típusát készülni kipróbálni.

Nagymennyiségű bombákon kívül ezen repülőgép 10 golyószórával van felfegyverezve, melyek közül négy egy tornyocskában van fedezve.

Ezen „Super-Cyclope“-nak nevezett gép rendkívüli gyorsaságot képes kifejteni és több mint 1000 lóerejű motorokkal van ellátva.

Súlya, teljes harci felkészültségben kb. nyolc tonna.

„Repülőgépek álcázása. London aug. 17. New-Yorkból jelentik a Reuter-ügynökségnek: Miközben az Ile de France postagőzös ma New-York felé közeledett, a napsütötte fedélzeten tartózkodó több száz utas nem kevésbé volt meglepetve, amidőn egy hadi repülőgép közvetlen a hajóhoz érve hirtelen teljesen fehér füstbe burkolózott, mely nem oszlott szét, csak néhány perc múltán.

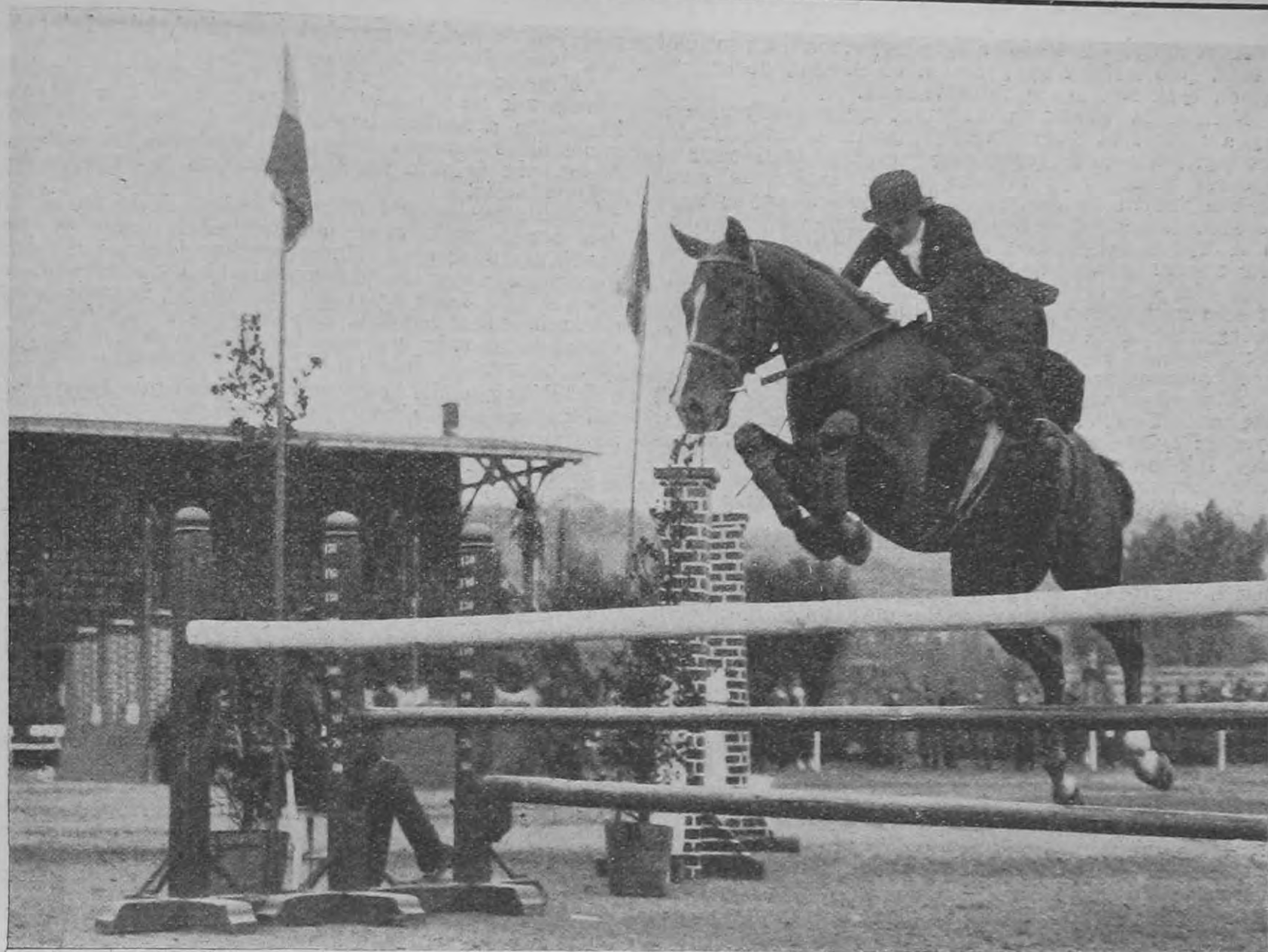
A hadvezetőség ily módon próbál bizonyosságot szerezni, hogy egy repülőgép képes-e magát egy üldöző hajó látköréből kivonni. A füstfüggöny arra szolgál, hogy zavarba hozza a hajó tüzérségét.

A harci aviatika tehát alig tíz év alatt nagyot fejlődött.

Vele párhuzamosan a légi védelem igyekezik lépést tartani, ámbár itt is, mint minden téren, a támadó van előnyben és pedig annál is inkább, mert az aviatika reális alapokon fejlődik, míg a légvédelem nagyrészt feltevéseken alapul. Így pl. lehetetlen a légvédelmi tüzérségi lőteória helyességét béke időben valóban repülő célokra kipróbálni.

A hadi aviatika természetesen élenként figyeli a légi védelem készülődéseit, hogy azok hatását ellen-súlyozza.

1914-ben a tüzérségi tűz addig ismeretlen hatásúnak bizonyult. A csapatok hekatombái estek áldozatul a helytelen taktikának. Mivel számolhatnak a repülőgépek a tereptüzérségtől a jövő háborúban? Mert köztudomású, hogy mindenütt rendkívül iparkodnak a légi védelmet tökéletesíteni; ami nagyon is érthető,

Képek a margitszigeti országos lovasmérkőzésről: Pauly Hartmanné, a díjugratás B. kategória női győztese.

mert a repülőgép a jövő vegyi-háborújának képezi alapját.

A hidrogénnel töltött ballonoktól — szabadon vagy megkötve — el kell tekinteni, mert túlnagy célt képeznek, melyet felderítésre alkalmas távolságon belül minden valamire való légvédelmi ágyú biztosan szétrombol.

Ami a repülőgépek lövetését illeti, 1914 és 1915-ből nincsenek adatok. 1916-ban 60 repülőgépet lőttek le, egyre 11.000 tüzérségi lövést számítva. 1917-ben 120-at ugyanolyan arányban. 1918-ban 220 lelőtt gépnél egyre 7000 lövés esett.

A légvédelmi tüzérség ezen eredményeket kezdetleges eszközeivel érte el, amikor még altiméter (magasságmérő) nem állott rendelkezésre.

De fegyverlövédék által leterített repülőgép sem volt ritkaság 1914-ben.

Azonban a légvédelmi ágyú hatását nem a lelőtt gépek száma szerint kell megítélni. A légvédelmi ágyú elsősorban azért szolgálhat, hogy bizonyos légűrben az ellenséges repülőgépek szabad mozgását megbénítja.

A légvédelmi ágyúnál fennáll azon paradox állítás, hogy hatása annál inkább növekszik, minél kisebb a precizitása; vagyis megfordítva: minél nagyobb a szórása.

A légvédelmi tüzérség tökéletesítése óriási léptekkel haladt előre. Azt lehet állítani, hogy ma legalább 10-szer jobb találati statisztikát lehetne elérni, mint a háború utolsó évében. Akkor 5000 lövedéket számítottak egy repülőgép ellen, — ma már csak 150-et!

A hatás a szórási töleséren belül alkalmazott minél sűrűbb lövedék-tömegben alapszik, valamint a leadott lövések gyors egymásutánjában. Tehát gyors lövés és kiadás!

A légvédelem megszervezésénél a következő szempontok mérvadók:

A légvédelem vagy a levegőben repülőgépek által, vagy a földről irányított tüzelés által történik.

A földről irányított tüzelés lehet kétféle: vagy a csapatok által önvédekezésre leadott tűz, vagy külön e célra felállított légvédelmi tüzérség tüze.

Ami a csapatok tüzelését illeti, arra nézve a következő alapelvek vannak elfogadva:

Minden harcászati egység (zászlóalj, ütegcsoport) legyen képesítve a légvédelemre. Minden zászlóaljhoz egy nehéz gépfegyverszakasz legyen beosztva, 12 vagy 13 mm. kaliberű kb. 25 grammos lövedékekkel, mely úgy nagy távolságra a földön hatni, mint légvédelemre is képesítve legyen.

Ami a gyorstüzelésű táboriget illeti, szükséges, hogy lehetőleg 65—70°-os szögben lehessen emelni. Megfelelő löszerral 7500 m. magassáig és még feljebb lehet hatásos légvédelmi eredményre számítani. A megfigyelő műszerek hiányos voltát a lövetés sűrűségével lehet pótolni.

Ilymódon a csapatok is részt vehetnek a légvédelemben — ami a háborúban még nem létezett.

Ami pedig magát a légvédelmi tüzérség lövegét illeti, csak annyit mondhatunk egyelőre róla, hogy technikailag teljesen meg van oldva. Száz új találmányú légvédelmi ágyútypus áll rendelkezésre és ki tudja, hogy még hány száz lesz holnap? A jövő háborújának nyomása alatt pedig még sok minden fog megszületni.

Ebből kitűnik, hogy a középső zónában 2000-től egész 5000 m. magasságban az ellenséges vonalak fölött repülőgép ki van téve a nehéz gépfegyvereknek, minden kaliberű táboriget tüzérségnek és a légvédelmi tüzérségnek is. A felső zónában 5000-től egész 8000 m.-ig még mindig elérhető úgy a táboriget, mint a légvédelmi tüzérség által. A repülőgépet semmi sem védi, — a manőver sem — mert a megfigyelő műszerek önműködően játszva jelzik mindenkor álláspontját,

A repülőgépek tehát a gépfegyverek hatása elől 5000 m. fölé lesznek kénytelenek emelkedni, de biztonságban csak 8000 m.-en felül vannak.

Mindehhez hozzájárul a repülőgép érzékenysége úgy a motort és benzintartályt, mint a személyzetet illetően. Ha nem is lehet még páncélos hadi repülőgépekről beszélni, de minden esetre azokat is megfelelően védeni kellene, mint a különböző egyéb hadi szereket. (Tank, páncélvonat, páncélautó stb.)

A légi hadviselésben két fő mozzanatot különböztetünk meg: a légi támadást és a légvédelmet.

A támadás célja egyelőre felderítés, vagy bombavetés; később talán csapatszállítás is. A repülőgépek gépfegyverei csak a szorosan vett légi harcra szolgálnak ellenséges repülőök ellen.

A védelem módja lehet aktív és passzív.

A passzív védekezési módokat a földi csapatok alkalmazzák ott, ahol másképpen nem védekezhetnek. Ilyenek: éjjeli menetelések és szállítások, nappal menekülés fák alatt, fásorokban, erdőben, vagy ahol fák nincsenek, sok kisebb oszlopba szétosztva.

Az aktív védekezés a légben vagy a földről történik.

Repülőgép ellen a leghathatósabb fegyver ugyan-csak a repülőgép. Miután azonban ezen fegyvernem még nem áll oly nagy mennyiségben rendelkezésre, hogy a reá várakozó sokféle más feladaton kívül mindenütt kéznél legyen, ahol légitámadás elhárításáról van szó, egyéb védekezési módszerekről is kell gondoskodni.

A csapatok kezdetben természetesen a rendelkezésükre álló löfegyverekkel igyekeztek a repülőök ellen védekezni, de számottevő eredmény nélkül. A repülőök ellen tehát külön fegyverre volt szükség; így keletkezett a légvédelmi tüzérség, amely részben a mozgóharcban talál alkalmazást stratégiai pontok védelmére, de főleg a hátszakra nézve bír nagy fontossággal.

Amelyik háborús fél előbb lesz képes légi erejét teljes mértékben kifejteni, azé lesz alkalmasint a győzelem. Csak alkalmasint, mert még nem tudni, nem-e fog a megtámadott fél eredményesen védekezni és nem-e támadnak komplikációk más hatalmak közbelépése folytán.

Vegyünk azonban egy egészen egyszerű esetet, melyben mindkét fél légi ereje még nincs teljesen kifejlődve, tehát földi hadseregét is igénybe akarja venni a háború kérdésének eldöntésére.

Mindkét fél a lehető leggyorsabban fel fogja használni az e célra már készenlétben tartott légi csapatait és vegyi fegyvereit, hogy az ellenfél mozgósítását zavarja, hátráltassa, megbénítsa, megakadályozza. Ezen légi flottáknak nem az a hivatásuk, hogy egymás ellen csatázzanak, tehát igyekezni fognak egymást elkerülni, hogy feladatukat végezhessék.

Miután minden előrelátó hadvezetőségnek az összes államok mozgósítási központjait ismernie kell, amelyekkel netalán háborús dolga akadhatna, nem lesz nehéz dolog előre megállapított terv szerint ezeket megtámadni és néhány órán belül az ellenségeskedés kitörésétől számítva gáz alá helyezni. Az ellenféltől ugyanezt feltételezve, könnyen ki lehet számítani, hogy hol és honnan várhatók légi támadások, ami lényegesen megkönnyíti a saját légi flotta irányítását.

Ha a támadó légi flotta kedvező körülményekre talál, mi fog történni? Magasabb parancsnoksági és felsőbb hatósági épületek, laktanyák, repülőtelepek, hadi- és csapatszállító hajók, légvédelmi és egyéb ütegek, erődítmények, vasúti gócpontok, posta-, táviró-, telefon-, és rádióhivatalok, ruha- és fegyvertárak, élelmezési raktárak, katonai üzemek, hadianyaggyárak, bányák, autógazdálkodás és javítóműhelyek, nagy mezőgazdasági üzemek stb. stb. egy éjszaka folyamán az egész ellenséges birodalomban úgy el lesznek „gázzal árasztva“, hogy ott minden élet megszűnik. Azután már nem kell egyebet tenni, mint időközönként a gáz pótlásáról gondoskodni és csapatképződéseket gázbombákkal és gázessóval megakadályozni.

Ha nem is nyúl senki mindjárt a legvégső eszköz-höz, hanem csak altató és bénító gázokat használ, azok is elegendőek a régi értelemben vett mozgósítás megakadályozására. Ha azonban ezek nem bizonyulnának elegendőeknek, akkor senki sem fog habozni

mérgező és gyújtó szereket használni, bármint szóljanak is a békebeli megállapodások.

Mint további folyamat, a helységek „elgázosítása“ következik izgató gázokkal, melyek elől a lakosság kénytelen a szabad természetben és az egyedülletben menekülést keresni, miáltal a rendezett polgári élet megszűnik és vele együtt a munka, a termelés és az utánpótlás is.

Épületek- vagy erődítményekben, hajókon és minden egyéb csukott és földalatti helyiségekben vagy egyéb búvóhelyeken tömegesen tartózkodni lehetetlen lesz, mert a gáz oly tömegekben és oly sűrűn fog rajtuk feküdni, hogy a levegő nem férhet hozzájuk, tehát a gázalarc sem használ. Egy közepes város ily értelmű elgázosítása már ma sem tartozik a vegyi technika előtt a nagyobb feladatok közé.

Világos tehát, hogy már a mozgósítás lehetetlenné válik, ha nem sikerül az ellenséges repülőket elhárítani.

Mint hogy a saját repülőgépeknek elsősorban hasonló támadó munkát kell az ellenséges birodalom területén végezni, legfeljebb másodrendű légierők állanak a helyi védekezés rendelkezésére, ami nagyarányú ellenséges támadáskor alig lesz elegendő, mert a jövő háborúban nem egyes repülőgépekkel vagy rajokkal, hanem repülőök seregeivel kell számítanunk, melyek megfelelően hatványozott pusztító, romboló vagy legalább is bénító vegyiszerek tömegeivel fel lesznek fegyverkezve.

A helyi védekezés, tehát elsősorban a légvédelmi tüzérség feladata lesz.

Am lássuk, hogy egy modern állam légvédelmi tüzérsége miképpen fog ezen feladatnak megfelelni?

Ez a technikai felkészültségén kívül a rendelkezésre álló tüzérség mennyiségétől függ. Haw amerikai őrnagy azt mondja, hogy „A parttüzérség, mint légvédelmi tüzérség büszke lehetne, ha oly eredményesen volna képes az amerikai városokat ellenséges repülőök ellen megvédeni, mint a francia légvédelmi tüzérség megvédte annakidején Párist.“

Ezen gyakran megismételt mondással azonban nincs a dolog lényege kimerítve.

Az amerikai kontinens partjainak teljes elzárásáról épp oly kevéssé lehet szó, mint egy ország egész határának elzárásáról.

Egyes erődített helyeket pedig a repülőgépek könnyen elkerülhetnek, vagy pedig nagy magasságban átrepülhetnek rajta (éjjel, ködös vagy borus időben), hogy támadásukat a kitűzött célra végrehajtsák. Ennélfogva a légi tüzérségi védelem csakis helyi jelentőségű lehet és elsősorban a mozgósításra nézve legfontosabb pontokra fog szorítkozni.

Igy is elég tekintélyes tüzérségre lesz szükség.

Vegyünk csak az ország fővárosának légvédelmét, ahonnan a honvédelmet irányítják, tehát a legfontosabb mozgósítási központ.

Vauthier francia parancsnok szakvéleménye szerint a légvédelmi tüzérség első vonalát 25 km.-nyire kell a megvédendő pont elé helyezni, amely zónán belül több védelmi vonalat kell berendezni. Ez első pillantásra nem mond sokat, de tényleg hatalmas tüzérségi felkészültséget tételez fel.

Egy közepes (15 km. átmérőjű) város szélétől 25 km.-nyire előretolt első légvédelmi vonal egy 200 km. hosszú körvonalat jelent, melynek hathatós megszállására legalább 60 ütegre van szükség. Ez azonban csak az első vonal, hol van a második és harmadik vonal? És csak egy város, hol van a többi és egyéb fontos pontok?

Ezen rövid számítás mutatja, hogy mily nagyarányú előkészületekről van szó. A légvédelmi tüzérség tehát óriási fejlődési lehetőségek előtt áll, ha a helyi légvédelmi kérdés nem lesz másképpen megoldható.

A nagyhatalmak légi védelme is csak nagyon kezdetleges állapotban van, legalább ami a védelmet a földről illeti.

Ezen védelmet illetően még a felfogások sem tisztultak, mint azt a különböző államok légvédelmének szervezése mutatja. Míg pl. Angolország mozgó légvédelmi hadosztályokat állít fel, az Egyesült Államokban mozgó ezredekén kívül már partvédelmi (tehát territoriális) ezredek is vannak, addig Olaszországban tisztán csak territoriális a légvédelem szervezése.

Képek a margitszigeti országos lovasmérkőzésről: Schaurek Ottmár huszárfőhadnagy, a díjugratás B. kategória férfi győztese.

E három különböző felfogás közül Olaszország rendszere látszik előnyösnek.

Ha a csapatok az aktív légvédelemre önállóan lesznek képesítve, amenyiben a gyalogság légvédelmi gépfegyverosztatokkal, a tüzérség pedig gyorstüzelő légvédelmi ütegekkel lesz ellátva és ami a fődolog, úgy a légvédelmi gépfegyverosztatok, mint ütegek „szakszerűen kiképzett személyzettel“, megfelelő felszereléssel és lőszerrel fognak rendelkezni, akkor a csapatoknak nem lesz szükségük külön légvédelemre.

A légvédelmi csapatok tehát elsősorban a hátszország mozgósítási és forgalmi gócpontjainak védelmére lesznek hivatva, ami az olasz rendszerben kifejezésre jut.

Ezen rendszer egyszerre mind a légvédelmi csapatok létszámának pontos meghatározására is alkalmas, aszerint, hogy mi mindent kell repülőtémadások ellen okvetlenül megvédeni. Már a katonailag legfontosabb pontok teljes légvédelme is oly rendkívül nagy tüzérségi előkészültséget igényelne, amelyet még a leggazdagabb nagyhatalmak is alig engedhetnek meg maguknak.

A légvédelem kérdése eszerint még oly nagyszámú légvédelmi csapatok felállítása által sincs teljesen kimerítve.

A légvédelem oroszánrésze mindenesetre a légi flottának van fentartva.

Miképen védekezzenek azonban a kisebb és szegényebb sorsú államok, amelyek nem képesek sem nagyszámú légvédelmi csapatokat, sem nagy légi flottát tartani?

Azok az általánosan kötelező nemzetvédelmi törvényben keresnek menedéket, amely törvény értelmében a katonai hatóságok már békében megszervezik és kioktatják az ország lakosságát, hogy miképpen kell szükség esetén a légi és vegyi háború fegyverei ellen passzív módon védekezni és a nemzet életét fentartani. Erről legközelebb.

P—y —V.

A bolsevizmus és Mussolini.

Irta: SZLADEK BARNA százados.

A bolsevisták olyan elméletet akartak a gyakorlatba átültetni, amelynek megvalósítása az általuk szükségesnek tartott nagy vérengzés és alig elképzelhető rombolás dacára is teljesen esődöt mondott.

Az út, amelyen Moszkva elindult s amelyen ma is halad, világveszedelmet jelent. Nem fantasztikus távolságban lévő veszedelmet, hanem olyat, amely máris itt van közöttünk, amely a kínai, bécsi, párisi eseményeken keresztül kezdi felnyitni Európa álmos, rövidlátó szeméit. Ennek a veszedelemnek az elhárítása nemcsak a vagyonuktól megfosztott nagybirtokosok és fényűzős, pompatelt életüktől elszakított cári udvaroncok érdeke, hanem érdeke azoknak a proletároknak is, akik tíz évvel ezelőtt barrikádokat emeltek Petrográd külvárosában, hogy a Kerenszkij támogató és Krasznoj tábornok vezette kozákok előnyomulását feltartsák s akik, ha ma a „burzsujuralomtól“ felszabadított országukban annyit akarnak keresni, mint amennyi a Mussolini „terrorját“ nyögő olasz proletártestvéreiknél létminimum gyanánt van megállapítva, — akkor erősen túlórázniok kell.

Túlórázás! — A kommunista elveknek az az egyenes kigúnyolása sehol sincs annyira elterjedve, mint Oroszországban.

Nem a Wrangel emigránsok agyában megfogamzott kitalálás ez, hanem azoknak a többnyire szociálista pártokhoz tartozó különböző nemzetiségű politikuskoknak, írónak, sőt munkásvezéreknek száraz és a rideg tényeket feltáró beszámolója, akik nem voltak hajlandók hitelt adni azoknak a híreszteléseknek, melyek Európában a szovjetoroszországi állapotokról közszájon forogtak s személyesen akartak a valóságról meggyőződni. A valóság pedig azt eredményezte, hogy a legtöbb nyugati államban még a szociálisták

tulnyomó része is megtagadott minden közösséget a kommunistákkal. Bizonyítéka ennek egy magyarországi szociálista képviselőnek az a kijelentése is, amely így hangzott el: „A bolsevizmus a mi legnagyobb ellenségünk”.

Amikor tehát a bolsevizmussal foglalkozom, nem a kapitalisták és volt cári tisztek szemüvegén keresztül vizsgálom a helyzetet, hanem azokra támaszkodom, akik hosszú éveket töltöttek a cári börtönökben vagy szibériai száműzetésben és azokra, akik a dolgozó tömegek érdekében valamivel többet tettek, mint a ravasz örmény, Stálin, akinek Lenin halála óta a legnagyobb hatalma van Oroszországban, avagy a lengyel származású Dzerzsinszky, aki a hírhedt cseka vezére volt. Ilyenek: Ramsay Macdonald, az angol munkáspárt feje, Avksentjeff és Melgunov szociálista írók.

Sokan vannak még kívülök, akikre egyáltalában nem lehet ráfogni, hogy a reakció vagy pláne a Romanovok újra trónrajuttatása érdekében fejtenék ki propagandát.

Egy könyv került véletlenül a kezembe, címe: „A vörös terror Oroszországban”. Ha ez a könyv nem a szociálista Melgunovtól származnék, akkor, mint rémmesék fantasztikus gyűjteményét már az első húsz-harminc oldal elolvasása után félretettem volna.

Borzalmas adatokat tár fel ennek a szociálista írónak a munkája. Leírja részletesen és hiteles adatokkal igazolja mindama tömeges kivégzéseket, amelyeket a cseka részint felülről jövő hivatalos parancsokra, részint anélkül végrehajtott.

Nem akarom ezt a cikket a források részletes megjelölésével, idézetekkel és számokkal unalmassá tenni. Az intelligenciát nem egyenként, nem kis csoportokban, hanem a szó szoros értelmében tömegesen gyilkolták le. A forradalom vezérei azt mondják, hogy a forradalom érdeke követelte a vérfürdőt. Ám jó! — De, aki az eseményeket figyelemmel kíséri, az idők folyamán igen érdekes jelenségeket tapasztalhat a bolsevik terror dühöngésénél. Az első időszakban csupa főpap, tábornok, nagybirtokos, magas állami funkcionáriusok szerepelnek az elítéltek között. Ezt követi a személyes bosszúk-periódusa, amikor legtöbbször minden komoly ok nélkül tisztek, altisztek, kisebb állami hivatalnokok, bírák, jegyzők, ügyvédek, végrehajtók stb. kerülnek puskacső elé. Mikor azonban a részint kipusztított, részint külföldre menekült intelligencia soraiban nagy rések támadtak, hirtelen nagyot változik a helyzet.

A szovjetvezetőség, mikor már hatalmát megszilárdította, kezdi mindjobban érezni az intelligens elem hiányát. Az állami gépezet nem mozog és a népbiztosok elkövetnek mindent, hogy a még megmaradt hivatalnokokat, intellektuelleket magukhoz édesgessék.

Mi történik a forradalmárok, a proletárok között?

A forradalmi proletáriátus, amely Leninéket uralomra segítette, lassanként rájött arra, hogy anyagi helyzete rosszabb, mint volt a cárizmus alatt. Felhorkant. Igen, de csak magában méltatlankodhatott, a szavát már nem emelhetette fel nyíltan, mert az elégedetlenség, mint forradalom szent joga csak 1917 novemberében volt érvényben. A hatalom most már teljesen a cseka és vörös hadsereg kezében van, amely könyörtelenül lecsap az alulról jövő megmozdulásokra.

Amikor a kronstadti matrózok, akik egyébként igen nagy szerepet játszottak a bolsevikiek uralomra segítésénél, úgy találták, hogy sorsuk nem sokban változott és elégedetlenségüknek felkelés formájában adtak kifejezést, — megismerkedtek elvtársaik géppuskáival.

Ameddig a forrongások a cári uralom vagy az azt követő Kerenszky kormány ellen irányultak, joga, sőt kötelessége volt a proletáriátusnak panaszait, követeléseit az utcára is kivinni. Megbocsájthatatlan bűnné vált ez azonban akkor, amikor a Leninék helyzete megerősödött és a nép ellenük merete felemelni szavát.

Hiszen, ha okvetlenül szükséges volt, hogy az egyházi ereklyék, templomi dísz tárgyak elrablása ellen tiltakozó papokat halomra lövöldözzék, ha elkerülhetetlennek látszott a szovjet szemében, hogy volt tiszteket és altiszteket előzetes eljárás nélkül, csak azért, mert tisztek vagy altisztek voltak, örökre elnémítsanak, — mivel, hogyan tudja a világ gondolkodó és még nem teljesen vadállati nivóra süllyedt proletáriátusa előtt igazolni a szovjet, hogy miért kellett több,

mint 1500 matrózt legéppuskázni Kronstadtban. Öt-százat az összeütközés alkalmával, — ezt még valahogy meg lehet érteni, de kb. ezret akkor, amikor már lefegyverezve, ártalmatlanná téve egy kaszárnya udvarára hajtották őket, ezt már nehéz igazolni!

Csupa proletárt, csupa közkatonát gyilkolnak, akik pedig annakidején a forradalmárok legerősebb támaszai voltak!

De ez nem izolált jelenség.

A cseka most már nem a proletáriátus érdekében végezte hóhérmunkáját, hanem saját létfenntartásának és azoknak az érdekében, akik hatalomra kerülve a legyilkolt vagy elüldözött arisztokrácia és polgárság helyett, teljesen új osztályt növelték ki magukat, akik pénzben és mindenféle földi javakban bővelkedve, éppen olyan magasra kerültek az igazi szegények fölé, mint a régi cári idők grófjai és nagyhercegei. Természetesen különböztek ezektől. Egyedüli közösség, ami ma a szovjetnépbiztos és a munkás között van, hogy ez is meg amaz is szurtos. A munkás a nehéz munka következtében, a népbiztos pedig a tisztasági és higiéniai érzék hiánya miatt.

A kronstadti matrózok után sűrűn kerültek sorra olyan áldozatok, kiknek ósapjuk is vagy földhözragadt szegény földműves vagy robotoló munkás volt.

Néhány, a kronstadtihoz hasonló eset:

Amikor 1919-ben az ellenforradalmi alakulatok Odessza felé közeledtek, a vörös terror valósággal tébolygá fajult. Az ottani cseka vad dühe egész családokat irtott ki, ha a familia valamelyik tagja az ellenforradalmárokkal való paktálás címén a legesekegyebb gyanúba keveredett. Az odesszai munkásság a vért megsokalva, tiltakozó gyűlésre gyűlt egybe. Még alig voltak néhány százan együtt, amikor vörös katonák szuronyrohammal kergették széjjel őket.

Ugyanazon év márciusában Asztrachánban sztrájkba léptek a munkások. Gyűlésükön nyugodt hangon tárgyalták nehéz anyagi helyzetüket, a túlalacsony béreket, amikor egyszerre géppuskás vörös katonák és kézigránátos matrózok fogták gyűrűbe a munkásgyülekezetet. A szétoszlásra irányuló első felszólításnak vonakodtak eleget tenni. Második felszólítás helyett már kézigránátok röpültek a tömegbe, kattogni kezdtek a géppuskák és ez a kattogás felfogta azután azokat a halálordításokat, melyek a körülvett, menekülni már nem tudó szerencsétlenek szájából felhangzottak. Itt is közel kétezer áldozatot követelt a vörös terror. Kizárólag a munkásság köréből.

Tiraszopolban elárulták a vörös csapatokat. A városban minden élő lényt kiirtottak.

A vörös hadsereghez és a csekához tartozók mindjobban eltávolodtak a dolgozók tömegétől és azóta, amióta az ellenforradalom veszélye Wrangel és más tábornokok részéről nem fenyeget, sokkal erősebben érzi az orosz proletáriátus a vörös terrorcsapatokat, mint annakidején a cár kozákjait.

A Déloroszországban dolgozó csekák egyik vezére, Peters, arról volt nevezetes, hogy naponta legalább tíz embert küldött a másvilágra. Maga puffogtatta le őket pisztolyával. Nyolc éves fattya ott volt ezeknél az exekúcióknál mindenütt nyomában és folyton nézte az apját: „Apám, hagyj engem is löni!” Úgy, mint amikor egy másik gyerek arra kéri az apját, hogy hozzon neki vásárfiát.

Sebastopolban agyonlőtték az összes kikötőmunkásokat, mert a Wrangel csapatok behajózásánál segédkeztek. Gondolkodás nélkül végeztek A. P. Lurjéval, egy régi szociálistával, csak azért, mert mint lapszerkesztő egyik cikkében a cseka módszerét kifogásolta. 1921-ben Saratowban a szociálforradalmárok, Jekaterinoszlávban a vasutasok jutottak az asztracháni munkások sorsára.

És ha a vértengerre „a forradalom érdekében” csakugyan szükség volt, — vajjon szükség volt-e arra is, hogy nem elégedtek meg az egyszerű kivégzésekkel, az agyonlövélssel, a felakasztással, a vízbefojtással, — miért kellett a kínzásoknak olyan szörnyű fajtáit feltalálni, melyeknek hallatára a cinikus, fásult lelkek is összeborzongnak!?

Csak egy-kettőt ezek közül:

Mikor az önkéntes hadsereg a bolsevikieket 1919 augusztusában Kiewből kiszorította, az egyik pincében

127 olyan holttestet találtak, melyeknél a fejek kivétel nélkül pörölyökkel és bunkókkal voltak szétroncsolva. A temetőben régi sírkeresztekre élve szegeztek ellenforradalmár vagy kémgyanús egyéneket. Az úgynevezett kínai eseka specialitása volt a következő módszer: A falhoz kötözött elítélt meztelen hasához hozzáillesztettek egy vasesövet. Ezt a vasesövet kissé ferdén tartották és abba egy élő patkányt dugtak. A vaseső nyílását most dróthálóval elzárták. Az éhes patkány elkezdte a szerencsétlen elítélt hasát rágni és ha abbahagyta a rágást, tüzet tartottak a cső alá, aminek következtében az ugyancsak megkínzott állat valósággal belefúrta, belefalta magát az áldozat testébe. Ez órákon át, de olykor másnapig is tartott és mindannyiszor természetesen a legkínosabb halállal végződött.

De minden esekaparancsnok dicsékedhetett valami egészen új, valami egészen különleges módszerrel.

Charkowban a fogoly csuklói körül felvágták a bőrt, azután azt az egész kézfejről leszakították. Woronesben szegekkel kiveret hordókban gurították áldozataikat a rendesen részeg esekisták.

Elég!

Bár olvasnák ezeket a sorokat azok is, akik a Marx tanainak csak az elméleti részeit ismerik és az „isteni nép” megmozdulásait csak a régi, évszázados idők glorifikált fényében látják!

Végnélküli áradatként folyt a vér . . . egyformán keveredett az arisztokrata vére az egyszerű munkásával . . . és még most sem száradt ki . . . nincsen már burzsuj, nincsen proletár, csak egy könyörtelen, minden emberi érzésből kivetkőzött vad terroruralom, amely mentől tovább marad kormányon, annál inkább fogja az egész emberiség lelkiismeretét megfukálni.

Mindezekből nem azt a tanulságot kell leszűrni, hogy jó volt a cárizmus, jó volt a kancsuka.

Ma már minden gondolkodó és lelkiismeretes embernek be kell látni, hogy dolgozó emberek jólétét előmozdítani nem kegy, hanem kötelesség.

Moszkva bebizonyította, hogy erre nem képes.

Nem képes elsősorban azért, mert a teóriában talán szépen hangzó elvek bolsevik módszer szerint való megvalósítása semmi jót, semmi hasznosat nem hozó rombolássá, gyilkolássá fajult. Főleg nem képes pedig azért, mert a bolsevizmus vezetői ma mindenütt olyan emberek, kikben a gyűlölet és bosszú minden más érzést felülmúl. Ott pedig, ahol a cselekvéseknél a gyűlölet és bosszúszomj a sugalmazó, az eredménynek csak a sátán örülhet.

Nem képesek erre a liberális-demokrata-szociálista pártok sem, mert a háború utáni Európában itt-ott uralomra kerülve, olyan tehetetlenségről, erélytelenségről tettek tanúságot, hogy — bár nem akarva — mindenütt Moszkva malmára hajtották a vizet. A szovjet azt, hogy tíz éves fennállását megünnepelheti, az elsősorban ezeknek a pártoknak köszönheti. Adtak a népnek szemfényvesztő szabadságokat és jogokat, amelyekkel a nép nem tud élni és amelyek az anyagi jólét előmozdításánál inkább akadályként, mint segítőként szerepelnek.

Nem képesek erre a cárok sem. Ezek sok tekintetben visszaéltek jogaikkal, elvitathatatlan bűneik voltak és végre is odajutottak, ahová őket az önmaguk hibái által felidézett végzetük sodorta.

Annak a férfinak tehát, akinek nevétől ma egész Európa hangos, akinek kemény öklén kívül emberbaráti szeretetét legádázabb ellensége sem vonhatja kétségbe, — nem maradt más hátra, mint a meglévő kormányzói sablonokat félredobni és egy olyat választani, amely az ő agyában fogant meg s amely egyesgyedül alkalmas arra, hogy egy nemzetet valóban reális értékekkel ajándékozzon meg, anélkül, hogy annak bármely osztályát javaitól megfosztaná vagy pláne azt megsemmisítené.

Mussolinin nemcsak azoknak kell üdvözölniök, akik a vörös színt utálják és attól undorodva elfordulnak, akik Mussoliniban egyesgyedül a feketeinges fasiszta vezért látják, hanem azoknak is, sőt elsősorban azoknak, kik embertársaiknak, tehát a proletároknak sorát is szívükön viselik.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Betöréses lopások kiderítése.

Nyomozta: **TIMÁR JÓZSEF** tiszthelyettes (Katymár).

A trianoni határ mentén fekvő Borota községben 1921 januárjában még igen nehéz helyzetben volt az örs. A más híján primitív elhelyezésbe költöztetett esendőrlegénységnek nemcsak a bűnözésre erősen hajlamos lakosság rendbentartásával, de a nehéz határszéli szolgálattal és az akkoriban szegénységünk miatt gyengén felruházott és vegyes emberekből került pótesendőrök kézbentartásával is igen meggyűlt a gondja-baja. A tulajdonképpeni közbiztonsági szolgálat elvégzésére alig maradt idő és energia, de azért mégis csak rendben ment minden.

Az örsön tett számos feljelentés közé tartozott Szabó József borotái lakos panasza is, amelyet 1921 január 5-én jelentett be az örsön amiatt, hogy a megelőző nap éjszakájában betört valaki a padlására s onnan lisztet, disznósajtot lopott el meglehetősen nagy értékben. Néhány nap múltán idb. Pajor Péter borotái lakos emelt panaszt, mert a tyúkóljából egy kakast és 9 tyúkot lopott el az ismeretlen tettes. Megint néhány nap elteltével meg Kürtös Antal borotái lakos panaszát hallhatta az örsparancsnok. Kürtösnek az ismeretlen tettes az éléskamráját törte fel és ellopott 8 drb hatalmas sonkát, 4 oldal szalonnát és nagyobb mennyiségű füstölt húst.

Természetesen már az első lopás bejelentése után megindult a nyomozás, de az egyik panasz jött a másik után s az eredmény mindössze az a logikus megállapítás volt, hogy a betörések tettese ugyanaz a személy lehet s akiben a vakmerőség és az ügyesség találkozott.

A harmadik feljelentés vétele után az örsparancsnok Timár József tiszthelyettes vezényelte ki nyomozó szolgálatba.

Timár tiszthelyettes előről kezdte a dolgot: az első lopás színhelyén, ahol még akkor is látható volt egy mezítlábas és egy papucsos lábnyom. A második lopás színhelyén semmi nyom sem maradt, a harmadik helyszínen megállapította Timár tiszthelyettes, hogy a kamra falát áttörte a betörő, aki olyan bakancsot hordott, amelynek a jobb talpába 3 bakancsszeg van beverve. Ezeket a nyomokat egy darabon követni is tudta, de aztán a futóhomok a tolvaj pártjára állott s elnyelte a lábnyomokat.

Kürtös Antal volt a károsultak között leginkább elkeseredve, mert még önértetében is megbántottnak érezte magát. Igen büszke volt arra, hogy mint Amerikát járt embernek, sok a tapasztalata s ezért nagyon röstelte, hogy a betörő így megcsúfolta. Fel is csapott a járőr mellé magánnyomozónak, de amikor látta, hogy eme tevékenységét a esendőrök nem méltányolják a várt mértékben s igyekeznek a maguk feje után eredményre jutni s amellet nem is ment neki a magánnyomozás, rábizta sonkáinak sorsát a esendőrökre, amit, a következményekből láthatólag, helyesen is cselekedett.

Timár tiszthelyettes megtett minden megtehetőt a siker érdekében, de a tolvajnak mégsem bírt nyomára jutni s így a nyomozó szolgálat eredménytelenül végződött.

Közben a község lakossága természetesen tárgyalt a lopási eseteket és valóságos pánik ütött tanyát az egyébként esendes portákon. A község előljáróságára is ráragadt ez az ideges hangulat s végigpergette a dobot a kisbíró a falun, hogy az érdemes előljáróság „statáriumot” hirdet, ami azt jelenti, hogy éjszaka mindenki otthon tartózkodjék, vigyázzon a sonkákra és ha tolvajt fog, azt irgalmatlanul páholja el.

Nagyon bosszantó volt a pletyka, ami szintén bejárta a falut. Az a hír kapott lábra, hogy az örsre beosztott pótesendőrök maguk követték el a betöréseket. Hiszen az igaz, hogy a pótesendőrök nem voltak valami elsőrangban kiképezve, de a nehéz határszéli szolgálatot igen áldatlan, mostoha viszonyok között mégis csak becsületes kitartással látták el s erre az

ocsmány gyanúsításra sem szolgál-
tak rá.

Timár tiszthelyettes csak formailag végzett a nyomozó szolgálattal, amikor a bevonulását jelentette. Elhatározta, hogy végére jár a dolognak s megszá-
dítja a községet a legügyesebb tolvajától.

Szabadidejét arra használta, hogy sorba vegye azokat az embereket, akik tettesként egyáltalán szóba jöhettek.

Nem volt könnyű munka. Rengeteg utánjárás kellett, amíg így az érdekelték szerepe tisztázódott, mert hiszen Timár tiszthelyettes ezt feltűnés nélkül csinálta, kerülve a szolgálati színezetet.

Igy jutott el lassan a borotai borbély segédjéhez. Beszélgetés közben sok mindent elfecsegnék az emberek és leszapulták természetesen a borbélysegédet is. Különösen az nem tetszett benne az embereknek, hogy a község szélén kibérelt magának egy házikót s hamarosan oda fog költözködni. Az ilyen lukszust pedig nem igen tudják az emberek egy borbélysegédnek megboesájtani.

Timár tiszthelyettestől ugyan távol állott, hogy a borbélysegéd nagyszerű sorsát megirigyelje, de mégis csak jónak látta utánajárni, hogy miből tellett erre a borotai szegényes viszonyok között fényűző vállalkozásra.

Bizony a borbélysegéd jövedelme nem volt sok. Még egy szerény szobácskára sem igen telhetett neki. Ebből csak természetesen jött az a következtetés, hogy valami nincs rendben a bérelt ház körül s hogy nem fog ártani a még lakatlan épületet egy kicsit körüljárni. Egy homályos délután, amikor lélek nem járt az utcán, erre is sor került.

Benézett az ablakon is Timár tiszthelyettes, de a nedves szobalevegő ködös párázatán kívül nem látott ott egyebet.

Csak a padlásfeljárón észlelt valamit, ami ugyan kevés ember figyelmét kötötte volna le, de Timár tiszthelyettes szemét mégis megállította. Sáros volt egy kő a padlásfeljáró egyik foka. A padláson tehát járt valaki s ha járt ott, akkor azt biztosan nem ok nélkül tette.

Amíg ezt végiggondolta Timár tiszthelyettes, már fenn is volt a padláson.

A kémény mellett aztán — igen nagy öröme — egész kincseskamrát talált. Ott díszeltek a Kürtös hatalmas sonkái, zsákokba rakva ott várták az új lakót a füstölt húsdarabok. Volt aztán ott szalonna is bőven, meg liszt is egy ügyesen bélelt ládában.

Most már könnyen ment a tulajdonképpeni nyomozás. Timár tiszthelyettes — ekkor már mint járőrvezető — pártfogásába vette a borbélysegédet és minden előzetes kikérdezés nélkül felvitte a padlásra és rámutatva az ott felhalmozott lopott dolgokra, egyszerűen azt kérdezte tőle: „Most mondja meg szép sorjában, melyiket kitől, mikor és hogyan lopta!”

A borbély menthetetlenül bajba került, érezte és látta, hogy itt nem lehet tagadni. Beismerte a betöréseket. Idb. Pajor Péter kakasát és tyúkjait egy előtte ismeretlen kereskedőnek adta el és egyéb lopott holmiból is esinos összeget tudott összehozni úgy, hogy hamarosan beléphetett volna maga is a tisztességes emberek sorába. Megkerült a bakancs is, de a szegrek már hiányoztak a talpából. Meghallotta a borbély, hogy a csendőrök megtalálták a lábnyomokat s ezért szedte ki a bakancs talpából a szegeket. Az első betörés színhelyén talált mezítlábas és papucsos lábnyomok eredete az, hogy a tolvaj papucsban ment oda, de amikor bement a lakásba, a papucsot levette.

A borbély azután még szökést kísérelt meg, de Timár tiszthelyettes túljárt az eszén s hogy elvegye a kedvét és lehetőségét hasonló vállalkozástól, megbilincselve adta át a kalocsai kir. ügyészségnek. Innen aztán sikerült megszöknie s most szerb elszakított területen gondolkozhatik azon, hogy a magyar csendőrök portájára nem ajánlatos betennie a lábát.

A „statáriumot” hirdető Borota lakói pedig megtanulták becsülni nemcsak az őrs csendőreit, de a határszél pótesendőreit is, akiket olyan csúnyán meggyanusítottak, de akiket azután annál inkább kedveltek.

Eredményes és szép példája ez a nyomozás annak, hogy a csendőr tulajdonképpen sohasem lehet „szolgálaton kívül”. Ez bizony néha kis lemondással és önfeláldozással jár, de nem éri-e meg ezt a Timár tiszthelyettes teljesítményét követő eredmény s az annak nyomán járó ön- és közbecsülés? Bizony, hogy igen!

A MI HŐSEINK

Néhai Barsika Pál csendőr.

A mozgósítás első napjaiban a határmenti őrsöket megerősítették. A nyugodt alföldi és dunántúli őrsökről észak, kelet és dél felé vezényelték a csendőröket, hogy elegendő számmal legyenek kéznél, ha szükség lesz fegyveres kézre a veszélyeztetett határokon. Így került Barsika csendőr a budapesti szárnyparancsnokságtól a beregszászi szárny szolyvai őrsére.

1914. év őszén vonult be s már megérkezése napján szolgálatba került két népfelkelővel. Nem volt elegendő csendőr s így minden járórnel csak a járőrvezető volt tényleges csendőr, a járőr többi tagja pedig idős népfelkelőkből állott. Barsika már „civil” életéből ismerte a terepet s mivel akkor már számoltak az oroszok megjelenésével, előre megállapította a megfelelő helyeket, ahonnan alkalomadtán kellemetlenkedni lehet a hivatalan vendégeknek.

Erre se kellett sokáig várnunk, mert decemberben már Szolyván is hallatszott az ágyúdörgés s nemsokára a völgyekben megjelentek a kozákok. Az első hírek után Barsika Pál azt a szóbeli parancsot kapta, hogy Snelcel Ferdinánd és még egy másik népfelkelő pótesendőrből álló járőrrel a zánykai és volóci völgybe betört kozákok állásait derítse fel s az eredményről a közelben lévő vadászok parancsnokának tegyen jelentést.

Barsika csendőr az erdőszélen haladt járőrrel s több órai út után egy kozák járőrt pillantott meg. Nem tüzeltek, mert tudták, hogy többen jönnek a járőr után. Amikor aztán egy szakasznyi kozák került puskájuk elé, gyors tüzzel rajtukütöttek. A kozákok több halott hátrahagyása mellett elmenekültek. A lövöldözésre visszafordult három tagból álló kozákjárőrt Barsika járőre elfogta s átadta a vadászok parancsnokának, aki igen értékes adatokat tudott meg a foglyoktól.

A zászlóaljparancsnok megdicsérte Barsika csendőrt s meghagyta, hogy felderítő szolgálatát továbbra is folytassa. Barsika azonban panaszkodott, hogy kevés az embere s így a kozákok könnyen kerekedhetnek.

A zászlóaljparancsnok erre hat vadászt boesájtott rendelkezésére, de lelkére kötötte, hogy mind visszahozza az embereit.

Másnap aztán be is vonult minden ember, csak Barsika csendőr maradt az ütközet színhelyén.

Az eset, amint Barsika bajtársai jelentették, így történt:

A kora hajnali órákban egy járőr egy szotnya kozákokot jelzett. Barsika csendőr az erdő szélén rajvonalat alakított s mikor a szotnya kozák közel ért, sortüzet zúdított a lovasokra. A századparancsnok s még egy pár ember elesett. A kozákok azonban nem vésztek el fejüket, egy kanyarulatnál eltűntek, lovaiokról leszálltak s megtámadták Barsika járőret. Az első sortűz alkalmával az ide-oda szaladgáló, intézkedő, lelkesítő Barsika csendőr mindkét lábát golyó érte. Snelcel pótesendőr bekötötte sebeit. A csendőr térden állva tovább tüzelte, mikor egy lövés jobb karját és puskáját rontolta szét. Barsika csendőr szörnyű sebeit semmibe se véve, épen maradt karjával mutatta a tüzelési irányt s lelkesítette embereit mindaddig, míg egy golyótól szíven találva össze nem esett.

Emberei a túlerő elől visszavonultak, a kozákok se próbálkoztak aznap többet.

Barsika Pál csendőrt kiválóan vitéz magatartásáért az elsőosztályú ezüst vitézségi éremmel tüntették ki.

Tetemét ideiglenesen az ütközet színhelyén temették el, ahonnan később a volóci hősök temetőjébe szállították.

A zászlóaljparancsnok a temetésnél azt mondotta: „Barsika csendőr a hősök hőse volt a Kárpátokban”.

CSENDŐR LEKSZIKON

124. Kérdés. *Mit kell tenni a nyomozás során, ha valamely tanuként kihallgatandó egyén ok nélkül megtagadja a vallomástételt?*

Válasz. A Bp. 192. §-a értelmében mindenki, akit tanuképp megidéznek, köteles megjelenni és tudomása szerint vallomást tenni. Természetesen nem köteles megjelenni az a tanu, aki egészségi állapotánál fogva az idézésnek nem tud eleget tenni, valamint az sem, akinek tévesen küldtek idézést, holott területenkívüliséget vagy személyes mentességet (diplomáciai kar és consulsági személyzet tagjai) élveznek, avagy a törvény értelmében őt csak a lakásán lehet kihallgatni.

A vallomástétel sokszor kínos és kényelmetlen helyzetet jelent a tanura és sok eset van, amikor a tanu a feltett kérdésekre vonatkozólag kitérő választ ad, avagy egyenesen megtagadja a vallomást. A törvény maga több jogcímet ismer el a vallomás megtagadása (hivatalos titok, rokoni viszony, szégyen háramlása, stb.). Az igazságszolgáltatásnak azonban nagy érdeke, hogy ezeket a jogcímekeket ürügyül fel ne használja senki s ezeket a jogcímekeket kiterjesztőleg ne magyarázzák. Ezért a Bp. 209. §-a elrendeli, hogy a tanuságtétel megtagadásának oka szükség esetén valószínűvé teendő. Ha tehát a kihallgatást végző hatóság nem elégszik meg a vallomás-megtagadás kijelentett indító okával, joga van ennek az indító oknak megvizsgálását fogantatosítani. Ha e vizsgálat nem teszi valószínűvé a vallomástétel megtagadását vagy éppen helyt nem álló okot hozott fel az illető tanu, első sorban is figyelmeztetni kell őt arra, hogy pénzbüntetést fognak rá e miatt kiszabni és az eljárás hátráltatása miatt az okozott költségeket is meg kell fizetnie, sőt ha mindez eredménytelen volna, hónapokig tartó fogságba is lehet őt vetni.

Ha már most a csendőrségi nyomozás során merül fel ilyen indokolatlan vallomás-megtagadó eset, a járőr arra helyezze a súlyt, hogy a reinitens tanuval megértesse eljárása következményeit s magatartásának céltalan voltát. Ha ez nem használ, a tanu megrendszabályozására a csendőrségnek nincs semmi hatásköre. Ezért nem tehet mást, mint az illetékes vizsgálóbíróhoz fordul s annak bejelenti az esetet. Ennek a bejelentésnek tartalmaznia kell annak az egész ügynek ismertetését is, amelyben a tanu kikérdezésének szüksége felmerült.

125. Kérdés. *Ha valamely tanu birtokában olyan okirat vagy más irat van, amely a bűnvádi eljárásban fontos s ezt az irást a tanu kiszolgáltatni nem akarja, el lehet-e ezt tőle kényszer alkalmazásával venni?*

Válasz. Igen. Azokat a tárgyakat, amelyek a bűnvádi eljárásban bizonyítékul felhasználhatók, a Bp. 169. §-a értelmében le kell foglalni s bírói őrizet alá venni. Az ilyen tárgyakat az illetékes hatóságnak vagy közegének felszólítására mindeki köteles kiadni, tehát tanu is vagy bármely más az ügyön kívül álló személy. Előfordulhat olyan eset, hogy a nyomozás szempontjából elegendő az illető irat pusztá megtekintése is. Ilyen esetben a járőr közölje az illetővel azt, hogy az iratot nem fogja tőle elvenni, csak megtekinti vagy arról másolatot vesz, amikor az irat birtokosa minden valószínűség szerint engedni fog s elkerülhető a lefoglaló eljárással járó hosszadalmasság és alakosság. Ilyen az eset rendszerint akkor, amidőn a nyomozást az érdekli, hogy pl. egy kereskedő üzleti könyvében bizonyos dologról vannak-e feljegyzések s milyenek.

126. Kérdés. *Valaki megtudja azt, hogy a felsőbb hatóságtól bizalmas rendelet érkezett egy rendőrkapitánysághoz. Szeretné tudni e rendelet tartalmát s megkér egy a rendőrkapitányságnál alkalmazott kezelőhivatalnokot arra, hogy ha e rendeletet irattározás végett megkapja, tartalmát árulja el neki. A kezelőhivatalnok a kérésnek eleget tesz. Mit követett el?*

Válasz. A kezelőhivatalnok cselekménye a Btk. 479. §-ába ütköző, hivatali titok elárulásának vétsége. Ha megállapítható az, hogy jutalomért árulta el a hivatalos titkot, a Btk. 467. §-ába ütköző megvesztegetés büntetéről van szó, amelybe a Btk. 497. §-ába ütköző vétség beleolvad.

127. Kérdés. *Mi a különbség a Btk. alá eső büntettek és vétségek, valamint a Kbt. alá eső kihágások közt a cselekmény szándékosságát tekintve?*

Válasz. A Btk. alá eső bűncselekmények esetén a főszabály az, hogy büntett vagy vétség csak szándékos cselekmény lehet, kivéve, ha a törvény a gondatlan cselekedetet is büntetni rendeli. A Kbt. alá eső cselekményeknél pedig az a szabály, hogy a gondatlanság és szándékosság kérdése általában közömbös, ahol a törvény csupán a szándékos cselekményt kívánja büntetni, ott azt kivételképpen külön megemlíti.

128. Kérdés. *A sértett külföldi állam ügyészségénél tesz feljelentést Magyarországon lakó magyar állampolgár ellen. A külföldi államügyész a feljelentés további eljárás végett az illetékes magyar hatóságnak küldte meg. A magyar jog szerint a feljelentés tárgyát tevő bűncselekmény csak magánindítványra üldözhető. Eljárhat-e a feljelentés tárgyában a magyar hatóság?*

Válasz. Igen, mert a külföldi hatóság előtt tett magánindítványnak is ugyanaz a jogi hatálya van, mint a magyar hatóságok előtt tett magánindítványnak. Igaz, hogy a Bp. 89. §-ának 2. bekezdése szerint a feljelentést az illetékes kir. ügyészségnél kell tenni, de azt más ügyészség, valamint a rendőri hatóságok, közegek és a bíróságok is kötelesek elfogadni s az illetékes kir. ügyészséggel közölni. Ebből sokan azt következtették, hogy a törvény csak a magyar hatóságok előtt tett feljelentésekről szól, mert hiszen külföldi hatóságokra köteleseket nem róhat, következésképpen a külföldi hatóságok előtt tett magánindítvány nem törvényszerű. Ez az álláspont azonban téves, mert a Bp. 89. §-ának nem az az értelme, hogy megkülönböztessen belföldi és külföldi feljelentést jogi hatály szerint, hanem éppen ellenkezőleg az a célja, hogy a bűncselekmények feljelentőit támogassa akkor is, ha nem illetékes hatóságnál panaszkodnak. Ebből kiindulva tehát semmi elvi tilalom nem feszélyezi a magyar hatóságokat a külföldi hatóságnál tett magánindítvány elfogadásában. Az ilyen magánindítványt már csak azért is el kell fogadni, mert ezzel jogcímet szerzünk arra, hogy a külföldi hatóság a magyar hatóságoknál tett feljelentésekre vonatkozólag hasonló eljárást kövessen.

AZ ORSZÁGOS TISZTI KASZINÓ KÖZLEMÉNYEI

Az Országos Tiszti Kaszinó október 10-én megtartott évzáró közgyűlése. A tisztikaszinó ez évi közgyűlése — József főherceg, tábornagy úr ő kir. fensége, díszelnök elnöklete alatt — páratlan látogatottság mellett folyt le. A fenséges díszelnök megnyitotta az ülést s utána az egyesület elnöke — Gyergyószentmiklósi Kary Béla ny. altábornagy — tartotta meg magas szárnyalású elnöki megnyitóját. Ezután vitéz Szakvály Emil ny. áll. tábornok alelnök, az egyesület múlt évi számadásainak eredményét és a jövő évi költségvetést ismertette, mire a közgyűlés a felmentvényt az elnökség minden tagjának megadta. Majd Miákich Alajos, az egyesület ügyvezető igazgatója tartotta meg beszámolóját, melyet a közgyűlés nagy tetszéssel fogadott. Azután a Honvédelmi- és a Belügyminisztérium indítványára, a közgyűlés az egyesület jelenlegi címét a következőre változtatta: „M. Kir. Honvédtisztek Országos Tudományos és Kaszinó-Egyesülete.” Végül a közgyűlés jóváhagyólag tudomásul vette a vezetőség és a bizottságokba csoportosított választmányi tagok névjegyzékét s az egyesület beosztásukban megerősítette. A megüresült tudományos bizottsági elnöki tisztségre pedig vitéz Nagy Vilmos vkszt. ezredest nagy szótöbbséggel választották meg a megjelent kaszinótagok. Más tárgy nem lévén, József főherceg úr ő kir. fensége, díszelnök a közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére báró Balás György ny. áll. tábornagy és pilisi Kornháber Adolf ny. áll. altábornagy urakat kérte fel s azután az ülést berokszította.

Mihelyt bizol magadban, élni tudsz. Goethe.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

A belga csendőrség.

TIHANYI FERENC százados fordítása.

(6. közlemény.)

124. Ha az alárendelték úgy vélik, hogy a kiszabott fenyítés alaptalanul érte őket, joguk van szolgálati úton panaszt emelni, de ez a fenyítés végrehajtását nem akadályozhatja.

125. Ha a tisztek úgy találják, hogy a szolgálati hiba oly nagy, hogy példaadásként a fenyítést szóbelileg és nyilvánosan kell kiróni, akkor a fenyítés kiszabását az örsszemléig elhalasztják.

126. A fegyelmi fenyítések, amelyeknek tartama a 15 napot túl nem haladhatja, csak kellő megfontolás után szabhatók ki.

127. Altisztekre és csendőrökre az alábbi esetekben lehet fegyelmi fenyítést kiszabni:

1. ha állomáshelyüket eltávozási engedély nélkül elhagyják, örskerületük határát átlépik;

2. ha a lovak ápolására és etetésére meghatározott időben meg nem jelennek;

3. ha a laktanyába a szabályzatok által előírt időre nem térnek vissza, vagy a laktanyán kívül hálnak;

4. ha lerészegednek;

5. ha könnyelmű adósságot esinálnak;

6. ha társaikkal civakodnak, a csendet, rendet és illedelmet, melynek a laktanyában mindig meg kell lennie, bármi módon megzavarják;

7. ha a szabálytalan öltözködés, tisztatlanság, a ruházatnak, szerelvénynek és fegyverzetnek hiányos gondozása miatt adott figyelmeztetések és rendreutastások eredménytelenek voltak;

8. tunyasággért, a titoktartás megszegéseért, szolgálati hanyagságért, fegyelmetlenkedésért, az előljáró parancsának vagy az illetékes hatóság megkeresésének késedelmes teljesítéséért, a leghosszabb tartamú fenyítést kell kiszabni; ha az engedetlenség, késedelem, kötelességmulasztás és fegyelmetlenkedés vagy önkényeskedés a fennálló törvény által megjelölt valamely bűncselekmény tényálladékát kimeríti, akkor a megtorlásra a hadi, illetőleg a polgári törvényszék illetékes;

9. ha akár lovas-, akkor gyaloggyakorlatokon nem jelennek meg;

10. és végül ha a szabályzatok által követelt rendet és fegyelmet bármi módon megzavarják.

128. A fenyítések tartamát visszaesés esetében meg lehet kétszerezni.

129. A fegyelmi fenyítéseket az előljáró csak akkor szabhatja ki, ha a fenyítendő cselekményről teljesen tájékozva van.

130. Minden csendőrt, aki részegség miatt fenyítve volt és javulást nem mutat, a harmadik visszaesés után — a csapathoz leendő visszaküldés végett — a fegyelmi tanács elé kell állítani.

131. Ha az altiszteknek és csendőröknek feleségeik magukat ildomtalanul és erkölcstelenül viselik, a legénység között egyenetlenséget idéznek elő; a laktanyából ki kell őket utasítani és ott nem lakhatnak. Ugyanígy kell eljárni abban az esetben is, ha szolgálati ügyekbe elegyednek vagy tapintatlanságukkal az ör fegyelmet megbontják.

132. Ha megállapítást nyer, hogy valamely altiszt vagy csendőr feleségével valamely szolgálati titkot közölt, ezt a körülményt a fegyelmi lajstromba be kell vezetni.

133. A századosok és hadnagyok, ha szemléik alkalmával az előző pontban említett szolgálati titoksértésről értesülnek, az érdekelt altiszt vagy csendőr nejét a laktanyából kitiltani kötelesek.

134. Ugyancsak ki kell tiltani minden nőt, aki nem képes igazolni, hogy a laktanyában lakó valamely csendőrrel törvényes házasságban él.

Általános rendelkezések.

135. Jelen utasítást — érvénybe lépésének napjától — minden ör végrehajtani köteles.

Tisztek, altisztek és csendőrök kötelesek a rájuk vonatkozó rendelkezésekhez alkalmazkodni.

136. Az utasítás 1—1 példányával a tiszteket, valamint az örparancsnokokat el kell látni. Ha az örparancsnokot áthelyezik, köteles az utasítás példányát utódjának átadni.

A járási főnökök az utasításból szintén kapnak egy példányt.

137. A tiszteket, altiszteket és csendőröket más szolgálatra, mint amit ez az utasítás előír, igénybevenni nem lehet.

138. Azokat az altiszteket és csendőröket, akik ennek az utasításnak tanulmányozásánál különös buzgalmat és értelmességet mutatnak fel, az előjárók mint előléptetésre különösen érdemeseket, jegyezzék elő.

Napirend:

É b r e s z t ő	Időszak	
	nyáron (április 1-től szeptember 30-ig)	télen (október 1-től március 31-ig)
	4 ^h 30 ^l	5 ^h 45 ^l
Névsorolvasás, 1-ső etetése a lovaknak ($\frac{1}{3}$ -ad szénaadag)	5 ^h	6 ^h
1-ső megitatása a lovaknak fél órával a széna szétosztása után		
2-ik etetése a lovaknak ($\frac{3}{10}$ zabadag, $\frac{1}{4}$ szalmaadag, ha a lovak az istállót nem hagyják el; ha a lovak szolgálatba mennek, a szalmát a szolgálatból való visszatéréskor kell odaadni), 3-ik etetés	6 ^h	7 ^h
1-ső étkezés	6 ^h 30 ^l	7 ^h 15 ^l
A szolgálatba indulás órája nem szabályozható, mert az mindig a körülményektől függ s amennyire csak lehetséges, a járőröket a napnak különböző óráiban kell kivezényelni		
2-ik megitatása a lovaknak (feltéve, hogy azok nem izzadtak, sem felhevülve nincsenek)	11 ^h 45 ^l	11 ^h 45 ^l
4-ik etetése a lovaknak ($\frac{3}{10}$ zabadag)	12 ^h	12 ^h
2-ik étkezés	12 ^h	12 ^h
Lóápolás	14 ^h	13 ^h 30 ^l
3-ik megitatása a lovaknak	14 ^h 45 ^l	14 ^h 15 ^l
5-ik etetése a lovaknak ($\frac{1}{3}$ szénaadag)	15 ^h	14 ^h 30 ^l
3-ik étkezés, rendeletek, körözüvények, szolgálati parancsok felolvasása	18 ^h 30 ^l	18 ^h 30 ^l
6-ik etetése a lovaknak ($\frac{1}{3}$ szénaadag, $\frac{4}{10}$ zabadag és $\frac{3}{4}$ szalmaadag)	19 ^h	19 ^h
Elindulás éjjeli szolgálatba, tekintetbe véve a a leportyázandó területet vagy egyéb körülményeket, de sohasem előbb	21 ^h	20 ^h
Takarodó, névsorolvasás, kivéve az állandó ki-maradási engedéllyel bíró altiszteket	22 ^h	22 ^h
<i>Tiszti székhelyeken:</i>		
Az örparancsnok jelentéstétele a századparancsnoknál	9 ^h 30 ^l	9 ^h 30 ^l
A századparancsnok jelentéstétele a kerületi parancsnoknál	10 ^h	10 ^h
A belső szolgálattal kapcsolatos intézkedések szóbelileg történnek		

Külörsök számára.

A reggeli jelentéseket csak akkor kell a kerületi parancsnokokhoz intézni, ha beadványokról, átvételi elismervényekről vagy változások bejelentéséről van szó. Ezeknek reggel az első postával kell befutniok.

Gyakorlati katonai kiképzés.

A külörsökön a lovakkal naponta hosszabb-rövidebb ideig, de legfeljebb $\frac{3}{4}$ óráig lovardát kell tartani. Ez alól az aznap külszolgálatra menő lovak fel

vannak mentve. A lovardalovaglás tartamát meghatározni nem lehet, a fő az, hogy egy egész napon át lovagolatlanul ne maradjanak. Ilyenkor a lovakat meg kell nyergelni és zablával ellátni. Az őrsparancsnok kéthetenként kétszer legénységével végrehajtja a katonai gyalog és lovas gyakorlatokat, aminek tartama legfeljebb egy óra lehet. A gyakorlat időpontját az őrsparancsnok akként állapítsa meg, hogy a szolgálat hátrányt ne szenvedjen s ne essen össze az emberek érkezésének vagy a lovak etetésének időpontjával.

Tiszti székhelyeken hetenkint háromszor kell lovas gyakorlatokat tartani. A többi három napon a lovakat a lovardában vagy máshol csupán jártatni kell. A gyalog gyakorlatokat hetenkint kétszer kell átvenni. Ezeknek a gyakorlatoknak tartama legfeljebb egy óra lehet. A kerületi parancsnok vezeti úgy a lovas, mint a gyalog gyakorlatot. Ő felelős alárendelt őrsének katonai kiképzéséért.

Havonta egyszer az őrsök legénységével a gyalog és lovas szakasz-gyakorlatokat is át kell venni.

Olyan gyakran, amint lehetséges, mind a karabéllyal, mind a pisztollyal céllövészetet kell tartani.

Rossz idő esetén a havi gyakorlatot elméleti oktatás helyettesíti.

A havonta megtartandó gyakorlatoknak és az elméleti oktatásnak tartama 2 óránál több nem lehet és olyan módon kell az őrsök legénységét berendelni, hogy azok ne túl későn térjenek állomáshelyeikre vissza.

Elméleti oktatás.

A külörsökön elméleti oktatást (katonai, igazságügyi dolgokról, beleértve jegyzőkönyvek szerkesztését, továbbá a mozgosításról) kéthetenként kétszer kell tartani és pedig olyan módon, hogy azon min-

den csendőr jelen legyen. Az őrsparancsnok úgy választja meg ezt az időpontot, hogy az elméleti oktatás miatt a szolgálat hátrányt ne szenvedjen. ¼ óránál tovább nem tarthat s amennyiben lehetséges, a délutáni loápolás és a 6-ik etetés közötti időben kell megtartani.

Tiszti székhelyeken elméleti oktatást — a szombati napot kivéve — naponta kell azokkal tartatni, akiknek kiképzése még befejezve nincs. Az elméleti oktatás felügyelésével a kerületi parancsnok van megbízva.

Kiegészítő határozványok a napirendhez.

I. Miután a szolgálat követelményei a különböző egységeknél különbözőek, a parancsnokok a napirend szelleméhez alkalmazkodva, a napirendet a szolgálat különlegességeinek megfelelően állítsák össze.

II. Nem szabad az alábbi lényeges szempontokat szem előtt tévesztetni:

A) Az egészségtannak az emberekre és állatokra vonatkozó szabályait.

Az egészséges embernek rendes körülmények között, átlag 7½—8 órai alvásra van szüksége. Ennek biztosítása végett a hét egyes napjain az ébresztő órája későbbre tolható ki és pedig nyáron 5½, télen 6 óráig.

Az emberek étkezésének és a lovak etetésének idejét pontosan meg kell határozni.

A reggeli névsorolvasás egyes gyengébb állományú egységeknél elhagyható s elegendő az embereknél a jelenlétet a lovak gondozásánál vagy a szolgálatba induláskor megállapítani.

B) A lovak tisztántartását (gondozását).

A loápolásoknak száma és tartama nem fontos, az a lényeges, hogy a lovak tiszták legyenek.

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje	15·20 P
Ugyanaz «Extra-Loden» minőségben	16·80 «
Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju	18·— «
Ugyanaz extra finomban	25·60 «
Férfi ing, fehér vagy khaki színben, kitérő molinból, szolgálatban zubbony alá a legcélszerűbb, legjobb és legolcsóbb	5·20 «
Alsónadrág, ugyanezen minőségben, rövid	2·50 «
Ugyanaz egész hosszú, fűzős	4·40 «
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron	8·80 «

a 38 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 6,

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 321—78.

KEMÉNYFA HÁLÓSZOBA

Tartós kivitelben. Jótállással kapható.
Csendőröknek kedvező részletfizetési feltételek.
Lányi butorkereskedő, VII., Akácfa-utca 7. sz.

A Csendőrségi Lapokban

csak olyan teljesen megbízható cégek hirdetéseit közöljük, amelyektől olvasóink bizalommal vásárolhatnak. Annak a cégnek a hirdetését, amely ellen a legkisebb jogos kifogás merül fel, azonnal töröljük, miért is kérjük olvasóinkat, hogy minden felmerült panaszt velünk közölni sziveskedjenek.

CSENDŐR

utalvány nélkül vásárolhat cipőt, bőrdíszműáru, gramofont készpénzáron hat havi lefizetésre

NORMA Cipőkereskedelmi Rt., Budapest, V., Erzsébet-tér 13

Telefon: Teréz 279—79

KÉRJEN ÁRJEGYZÉKET!

C) A fegyverzet, ruházat, szerelvény és lőszerszámok jókarban tartását.

D) Annak szükségességét, hogy a esendőrök és a tisztetek a hivatásuk által megkövetelt ismeretekkel rendelkezzenek.

E célból a esendőröknek és tiszteteknek bizonyos számú és tartamú katonai gyakorlatozáson és elméleti oktatásban részt kell venniük. Ezeknek a gyakorlatoknak és elméleti oktatásoknak száma és tartama azonban — azoknál a esendőröknél és tiszteteknél, akik a fegyverek forgatásában és a mozdulatok végrehajtásában a kellő ügyességre, az elméletiüket illetőleg pedig megfelelő előhaladásra tettek szert — le szállítható.

A esendőrség állományának kiegészítéséről.

Általános határozványok.

A esendőrség állományának kiegészítése önkéntes jelentkezőknek felvétele útján történik.

A jelentkezőket, amennyire lehetséges, a tényleges vagy volt katonák közül kell felvenni.

A felvételi vizsga magában foglalja:

a) a testület orvosa által megejtett orvosi vizsgát és

b) az elméleti vizsgát.

Az elméleti vizsga a következőkből áll:

a) legalább 15 sornak tollbamondása. A szöveg megválasztásánál tekintettel kell lenni arra, hogy az legyőzhetetlen nyelvtani nehézségeket ne foglaljon magában, miután a jelentkezők nagy része csupán az elemi iskolát végezte el.

b) Valamely egyszerűbb tárgyú, legalább 25 sornyi fogalmazvány készítése.

c) A számtani négy alapműveletnek egész számmal való gyakorlása.

A jelentkezőknek 2 órai idő áll rendelkezésükre a tollbamondásra és a fogalmazvány elkészítésére, fél óra pedig a számtani feladat megoldására.

d) Néhány sor szövegnek fennhangon való olvasása.

Ha a jelentkezőknél valamely nyelvhiba észlelhető, az orvost erről a nyelvhiba mibenlétének megállapítása végett, értesíteni kell.

A vizsgák eredményéről jegyzőkönyvet kell felvenni. Azt a jelentkezőt, aki 100 egységből legalább 50-et nem kapott, el kell utasítani.

A esendőrségi szolgálatra alkalmas jelöltek 3 csoportra sorolhatók:

1-ső csoport: azokból áll, akik legalább 85 egységet kaptak, ezek „kiváló”-ak;

2-ik csoportba tartoznak azok, akik legalább 75 egységet kaptak, ezek „igen jók”;

3-ik csoport azokból áll, akik legalább 50 egységet kaptak, ezek „jók”.

A levizsgázott jelölteket minden negyedévben ilyen csoportokba osztják be.

Az egyes csoportokon belül való rangsorolásnál mindig a magasabb osztályzat számot veszik tekintetbe. Azok a kiszolgált katonák, akik a harcosállományban szolgáltak, csoportjuk élére kerülnek.

Az első csoportbeliek tényleges szolgálatra azonnal behivatnak, a 2. és 3. csoportbeliek csak akkor, ha még létszámbéli hiány van.

A jelentkezők nem oszthatók be olyan őrsre, amelynek körletében ők vagy feleségük születtek vagy tartózkodtak. Ez a tilalom kiterjed a szomszédos őrskörletekre is.

(Folytatjuk.)

HIREK

Kormányzó Úr Öfőméltósága elismerése a testőrséghez vezényelve volt esendőröknek. A Kormányzó Úr Öfőméltósága a folyó év június és július havában a m. kir. testőrséghez vezényelve volt 20 fő esendőrnek nagy buzgalommal, példás lelkiismeretességgel és teljes odaadással végzett szolgálatukért legmagasabb elismerését méltóztatott kifejezni.

Előléptek: Tözsőrmesterré: az I. sz. esendőrkerületben: Deák András, Vitéz Mészáros Márton; az V. sz. esendőrkerületben: Maszlag Imre, Kiss Kálmán, Orbán István, Bölöni János, Bodó Antal, Szalkai Imre; a VIII. sz. esendőrkerületben: Hideg Bertalan, Tasonyi András és Ducza István őrmesterek. Őrmesterré: az I. sz. esendőrkerületben Kiss Károly, Horváth Ferenc I., Tóth József II., Faragó István, Barabás Zsigmond, Polczér Sándor, Márton Orbán, Dudás István, Földi János,

ASSZONYOM!

Kísérelje meg és mosson

Persil

önműködő mosószerrel.

Szappan, kefe és dörzsölés nélkül,
tüzelő és munka megtakarításával
havonta tetemes összeget
takarít meg.

Varra József; az V. sz. esendőrkerületben: Honczik Pál, Higyed Kálmán, Juhos István; a VII. sz. esendőrkerületben: Ferenczi István, Éva Gusztáv, Kiss Lajos, Koncz Mihály, Mészáros Mátyás, Molnár Gyula I., Simon Péter, Szabó István II., Tóth József I., Pető Mihály, Bakos József, Kovács Károly II. és Brunzsvik Miklós esendőrök.

Dicséret. A m. kir. debreceni VI. sz. esendőr kerület parancsnoka Hajdu László tiszthelyettes a debreceni esendőriskolánál 6 éven át segédoktatói és szolgálatvezetői minőségben kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységeért dicséret okirattal látta el.

Házasságot kötöttek: Az I. sz. esendőr kerületben: Szabó József III. törzsőrmester Tóth Anna Máriával Rákócziútfalván; az V. sz. esendőr kerületben: Popity György őrmester Csanádi Borbálával Kalocsán; Balanyi Pál tiszthelyettes Fülöp Zsuzsannával Csongrádon; a VII. sz. esendőr kerületben Eszényi András őrmester Kövér Ilonával Putnokon; Barnabás István tiszthelyettes Holló Máriával Recsken, Laurinyecz János tiszthelyettes Saguly Mária Erzsébettel Abaujszámtón, Bíró József törzsőrmester Tóth Juliánnával Sajószentpéteren, Holló József törzsőrmester Virág Lidiával Nemesbiken, Terényi István törzsőrmester Szarvas Gregor Etellel Kiskunhalason.

Kérelmek. Székely József volt esendőr keresi Sima János (Wagman Bros. Balgamie Sask. Canada); Balog Lajos volt rozáliai őrsbeli alőrmestert keresi Gégény András volt pót-esendőr, aki 1918-ban szintén a rozáliai őrsön teljesített szolgálatot. Gégény András címe: Rétköz (Szabolcs megye). Értesítést kér azoktól, akik Balog Lajos jelenlegi címét ismerik.

Kölcsönös áthelyezésüket óhajtják: Halmos Gyula és Zábó Imre lakócsai őrsbeli (csurgói osztály) esendőrök, előbbi a nagykanizsai vagy kaposvári osztály, utóbbi a kaposvári osztály területére; Döme Ferenc klárafalvai őrsbeli (makói osztály) esendőr a kecskeméti osztály területére. Kérik kölcsönös áthelyezésüket óhajtó bajtársaikat, hogy címüket közöljék velük.

Egy nyugdíjas esendőrtiszthelyettes vagy altisztet keres alkalmazásra báró Villasecca Lajos baromfigazdasága, Buda keszi (Kálvária-út 15-17.). Az illetőnek — aki lehet nős, gyermekkel is — feladata lenne az egész telket (kert, baromfiólak, utak, lakóházak) gondozni, időnként meszelni, tatarozni; a tulajdonossal közösen őrizni, az állatállományt etetni, itatni, nevelni, ápolni, hizlalni, tömni stb., egyszóval az egy ilyen baromfigazdaságban előforduló összes teendőket elvégezni. A tulajdonos fizetést nem ad, ad ellenben egy szoba-konyhás lakást, tojást, a gyümölcstermésből némi részesedést, állattartási kedvezményt, esetleg zöldségtermesztésre kertterületet stb. Az érdeklődők közelebbi részletek végett forduljanak báró Villasecca Lajoshoz, Budapest, II. ker. Fő-utca 7. sz.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Cikket nemcsak a esendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt megfelelően honoráljuk. Kéziratot nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak egyik oldalára, lehetőleg félhasábosan és könnyen olvasható írással írni. A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levélben senkinek, válaszbélyeget tehát fölösleges beküldeni. Jellegül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jellegéből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Az előfizetést kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. A Csendőrségi Lapok részére szánt pénzküldeményeket ne a szerkesztőségnek, hanem a Nemzeti Hitelintézet Budapest—Krisztinavárosi fiókjának tessék beküldeni (Postatakarékpénztári chequeszámla: 1672.). A szelvényen mindig jelezni kell, hogy az összeg a Csendőrségi Lapok folyószámlájára lett befizetve. A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének Budapest. I. ker., Vár, Országház-utca 30. szám.”

Gondolkodó II. 1. Nősülési kérvényét csak akkor nyújthatja be, ha 6 évi esendőrségi szolgálati ideje megvan és a 28. életévét betöltötte. 2. A hozomány elegendőnek látszik, de erkölcsiekben is meg kell hogy feleljen az ara a kívánalmaknak. Minden tekintetben a kivizsgáló előljáró állapítja meg, hogy arája esendőr altiszthez méltó-e.

Párber. 1. Honvédségi Közlöny 1925. évi 8. számában megjelent 4573/eln. 1925. sz. körrendelet kimondja, hogy a tényleges állományú honvéd tisztikar és legénység illetékei egyházi adó alá nem vonhatók, de az önkéntes adózás tilalmát a rendelet nem állapítja meg, sem pedig az illetékeken kívül eső jövedelmek, vagyonok egyházi megadóztatását nem tiltja. A nyugállományúakra ez a rendelet nem vonatkozik azért, mert a nyugállományban levők a polgári egyházak kötelekékbe tartoznak, a lelki gondozást minden tekintetben onnan nyertik s így az egyházi adót fizetni kötelesek, épen úgy, mint az egyház polgári hívői. A honvédség számára kiadott rendelet a esendőrség tagjaira is vonatkozik, mert a esendőrség tagjai mindennemű adózás szempontjából a honvédség tagjaival egy tekintet alá esnek.

Ágasvár. Minden vármegyének és törvényhatósági joggal felruházott városnak állandóan megvan a kormány által kinevezett főispánja, aki a vármegyei önkormányzattal (autonómia) szemben a központi hatalmat, a kormányt képviseli. A kormánybiztost is a kormány nevezi ki, de csak esetenként, amikor és amilyen megbízatással azt rendkívüli körülmények szükségessé teszik. Elemi csapások, a nyugodt állapotokat

HEGEDŰ
HARMONIUM
TÁROGATÓ
CIMBALOM
HARMONIKA
CITERA

és az összes hangszerek, legjobbak, csakis itt a gyárban kaphatók.
Művészi javít, legjobb húrokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab.
hangszergyár
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.
Csendőrségnek részletfizetési kedvezmény.

„CORVIN“ BÚTORCSARNOK
Részletre olcsón! Dohány-utca 39.

A közalkalmazottak bevásárlási forrása.

Butorhitel
a esendőrség tagjainak Sándor Ignác
butoráruháza, Budapest, VI., Dessoúfy-
u. 18-20 (Nagymező-u. és Vilmos császár-
út között) szállít hitelképes feleknek
készpénzáron kedvező fizetési feltételek-
kel elsőrendű butorokat.

Csendőrtisztek, altisztek és azok családtagjai

nyolc havi részletfizetésre készpénzáron a következő cikket kapják:

női-, férfi- és egyenruha-
szöveteket, bélésárukat,
vásznat, sifont, zefireket,

és egyéb vászonárukat,
női s férfifehérműveket
készen és rendelésre,

törülközőket, abroszokat,
kötött és szövött árut,
kötött gyermekgarnitúrát,

kesztyűt, harisnyát, kész
kötött kabátokat, függ-
göny és függönykerméket,

új, gyárilag sterilizált ágytollat és pelyheket, paplanokat, mindennemű mosókerméket, selymeket, valamint díszpárnákat a

TRIBON Ruházati Részvénytársaságnál, Budapest, VIII. kerület, Üllői-út 14. szám.

Az egyes vásárlások utáni első részletek 1927 december hó 1-ével kezdődnek.

meghaladó politikai, társadalmi viszonyok, stb. eseteiben kormánybiztost küld ki a kormány, aki kezébe veszi a bármilyen szempontból a rendestől eltérő állapotok nyugodt mederbe terelődését, de nem amint ön írja: a katonaság felhasználásával, mintegy abszolút rendelkező hatalommal, mert az már katonai diktatúra volna s ez kormánybiztos nélkül, kizárólag a katonaság vezetőinek irányítása mellett történik. Erre is van már számos példa és sor akkor kerülhet rá, ha a polgári hatóságok a rendelkezésükre álló erőkkel a rend fenntartását biztosítani nem képesek. Ezzel szemben a kormánybiztos csak a polgári hatóságok, a csendőrség és rendőrség vagy végső szükség esetén itt-ott katonai karhatalom igénybevételével igyekszik visszaállítani a normális viszonyokat.

In nuce. 1. Ilyen pápai rendelet nem látott még napvilágot s nincs is rá kilátás. 2. Ha az előző házasságot nemesak polgári, de egyházi esküvő is megpecsételte, akkor a róm. kath. vallású elváltak újabb egyházi házasságot nem köthetnek, ha csak a szentszék az előző házasságot valamilyen rendkívüli okból egyháziilag is fel nem bontotta. Ezeknek az okoknak azonban oly rendkívülieknek kell lenniük, hogy még a levelében említett körülmények sem bírhatnak ekkora erővel. 3. A róm. kat. vallású elváltak, ha a házasságot a szentszék nem bontja fel, nem gyónhatnak és nem áldozhatnak, de keresztcsünlők éppen lehetnek, azt nem nézik olyan szigorúan. 4. Az újabb házasságból származó gyermekek ez a tilalom nem terjed ki. A gyermekeket az egyház úgy tekinti és kezeli, mintha egyháziilag is helytálló házasságból születtek volna. Nem érezzük hivatottaknak magunkat arra, hogy erről a kérdéstről kritikát mondjunk. Kétségtelen, hogy ilyen és hasonló, ma már talán túlszigorú dolgok miatt nem egy hívője került már az egyháznak súlyos lelki válságba. Arra az elkésereggett hangon tett kijelentésére, amely szerint ilyen körülmények között kénytelen lesz más vallást választani, csak annyi a megjegyzésünk, hogy a nyugodt lelki életet nem csak a vallás egyedül, hanem a jóra törekvésen alapuló nyugodt, tiszta lelkiismeret is megadhatja. Ha tényleg úgy áll a dolog, ahogy írja, hogy az első nejtől való elválást becsülete és lelkiismerete elkerülhetetlenné tette, akkor csak emelje fel a fejét és menjen el nyugodtan a templomba, az Istentől senki sem tudja önt eltiltani. Meggyőződés nélkül, egyszerű daczból ne térjen át más vallásra.

Keleti front. Nincs egyedül, mert sokan végigszenvedtek, több sebesüléssel, hosszas harcra való szolgálattal, utána fogságba estek s most a harcra való szolgálataik és szenvedéseik minden külső elismerő jele nélkül folytatják a békeszolgálatukat. Ne törődjék a kétérdősökkel és lekicsinyelőkkel, minden férfi első sorban magában, az önértékében hordja tettei s érdemei jutalmát. A gánoskodók annál agresszívebbek, minél jobban mutatja, hogy az fáj Önnek, hát esendes megvetéssel forduljon el tőlük. Különben olvassa el lapunk legutóbbi számában „Hazám” jellegűre küldött üzenetünk 1. pontját. Ha volt tiszt elöljárói élnék s tudja a címüket, kérjen tőlük nyilatkozatot a harcra való szolgálattal illetően s akkor őrskihallgatáson kérje a Károly csapatkereszt odaítélésére irányuló kérelmének a belügyminiszter úrhoz (VI. e. osztály) való felterjesztését. A kérvényhez a nyilatkozatokat csatolni kell. Ha a sebesüléseit is hasonló módon igazolni tudja, a sebesültek érdemének odaítélését is azonos módon kérheti.

Csépa. Még így sem járt el előírászerűen, mert Budapesten a honvéd kórházaknál meg sem próbálta felesége bejutatását. Azt, hogy ne jöjjenek nővére az illető kórházban teljesít szolgálattal, a kincstár szempontjából nem elfogadható indok. A fennálló szabályok szerint tehát nem tarthat igényt a kórházi ápolásból felmerült költségek megtérítésére. Segélykérelemmel megpróbálkozhatik, ha a legutóbbi levelében írtak a valóságot teljesen fedik, ami különben segélykérelme esetén megállapítás tárgya lenne.

350. A közigazgatás vezetője köteles ugyanannyi szolgálattal teljesíteni és a foglalkozási időt épen úgy betartani, mint az őrs többi tagjai. A közigazgatás körüli teendőket csak szolgálattalmentes idejében végezheti.

Reménység I. A törzsrörmesteri rendfokozatnak 2 fizetési fokozata van. Az elsőbe azok kerültek, akik főtörzsrörmesterek voltak, akik hosszas csendőrségi szolgálattal rendelkeznek s mert altiszti vizsgát nem tettek, nem lehettek s mindaddig, amíg őrsparancsnokképző tanfolyamot nem végeznek, nem is lehetnek tiszthelyettesek. Mindenesetre méltányos, hogy hosszas csendőrségi szolgálattal való tekintettel magasabb vezénylési pótdíjban részesüljenek. Ha majd ön is eljut abba a szolgálattal korbá, viszont őrsparancsnokképző tanfolyamba nem kerül, más szemmel fogja nézni a dolgot, mint most.

A Csendőrségi Lapok részére **HIRDETÉSEKET**

kizárólag **Balogh Sándor hirdetőirodája**
V., Bálvány-utca 12. **vesz fel.** Telefon: T. 157-83.
Mindennemű megkeresések erre a címre intézendők.

Több mint 32 év óta a világot uraló ered. angol

The Champion kerékpárokat

elsőrangú súlyszethető **Central Bobbin** varrógépeket 3 évi jótállással havi 20 P részletre, kerékpáralkatrészeket, láncot, pedált, nyergeket nagyban gyári áron, külső gummit 6:80 pengőtől, belsőket 2:10 pengőtől, Motobécane francia motorkerékpárokat 8:40 pengőért szállítunk.

LÁNG JAKAB ÉS FIA kerékpár- és gumminagykereskedők
Budapest, VIII., József-körút 41. szám.
Nagy árjegyzék 700 képpel ingyen.

BÚTOR részletre **Ó** Budapest **3.**
olcsón VI., **Ó**-utca
Postások és rendőrség szállítója.

Világhírű „**Styria**” kerékpárok,
kerékpárgummi, kerékpáralkatrészek
Világhírű „**Columbia**” és „**His**
Masters Voice” gramfonok és
gramfonlemezek, továbbá legjobb **varrógépek**
gyári raktára **Deményi és Fia** cégnél
Budapest, VI., Teréz-körút 4. sz.

Eladás a csendőrség tagjainak részletfizetésre
is olcsó gyári áron Kérjen árjegyzéket!

12 havi részletre kaphat háló-, ebédlő-,
úriszoba és konyha-
bútort a legolcsóbbtól a leg-
drágább kivitelig.
BLEIER Rákóczi-út 30. felemelet.

NAGY ÁRKEDVEZMÉNY
Gábor Lajos — óras és ékszerész —
V., Lipót-körút 30. sz.
la R. Doxa . . . . P 26.—
la Omega . . . P 37.—
15% engedmény a csendőrség tagjai részére
Kérjen ingyen árjegyzéket!